KADINA YÖNELİK ŞİDDETLE MÜCADELEDE

KARŞILAŞILAN SORUNLAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

Av. Eray KARINCA

TÜRKİYE BAROLAR BİRLİĞİ YAYINLARI

Türkiye Barolar Birliği Yayınları : 405

Kadına Yönelik Şiddetle Mücadelede
Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri

ISBN: 978-605-7848-66-6

© Türkiye Barolar Birliği

Kasım 2021, Ankara

Türkiye Barolar Birliği
Oğuzlar Mah. Barış Manço Cad.
Av. Özdemir Özok Sokağı No: 8
06520 Balgat – ANKARA
Tel: (312) 292 59 00 (pbx)
Faks: 312 286 55 65
www.barobirlik.org.tr
yayin@barobirlik.org.tr

Baskı
Şen Matbaa
Özveren Sokağı 25/B
Demirtepe-Ankara
(0312. 229 64 54 230 54 50)
Sertifika No: 47964

KADINA YÖNELİK ŞİDDETLE MÜCADELEDE

KARŞILAŞILAN SORUNLAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

Av. Eray KARINCA

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ **1**

BİRİNCİ BÖLÜM

I. Kavramlar 5

A) Kadına Yönelik Şiddet ve Ayrımcılığın Tarihsel Süreci 5

B) Kadına Yönelik Şiddet ve Ayrımcılığın Tanımı 6

C) Kadına Yönelik Şiddetin Sebepleri 8

Ç) Cinsiyetçi İkiyüzlülük 10

D) Fiziksel Şiddet 11

E) Cinsel Şiddet 12

F) Duygusal ya da Psikolojik Şiddet 14

G) Ekonomik Şiddet 15

H) Sosyal Şiddet 16

I) Israrlı Takip ve Israrlı Takip Mağduru 17

İKİNCİ BÖLÜM

I. Şiddet Mağduru Kadına Sağlanan Sosyal Olanaklar 19

A) Devletin Şiddete Uğrayan Kadına İlk Elden Sunduğu Hizmetler 19

B) Şiddete Uğrayan Kadına, Derneklerin ve Diğer Sivil Kuruluşların Sunduğu Hizmetler 21

C) Diğer Olanaklar 23

1. TRT Kurumu ile Özel Televizyon Kuruluşları ve Radyoların Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesi Konusundaki Yükümlülükleri 23

2. 6284 Sayılı Kanun Kapsamındaki Başvurular İçin Başvuru ve Yargılama Harcı, Vergi vb. Şeklinde Bir Masraf Ödenmemesi 24

3. Bakanlık ve Kadın Dernekleri Görülmekte Olan Davalara Katılması 24

4. 6284 sayılı Yasa'daki Tedbirlerin Uygulanmasında Kurumlar Arası Koordinasyonun Sağlanması 26

5. 6284 Sayılı Yasadaki Koruyucu ve Önleyici Tedbirlere İlişkin Süreç, İhbarda Bulunabilecek olanlar, İhbar ve Karar Mercileri 27

D) Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri (Şönim) 30

1. Şiddet Önleme ve İzleme Merkezlerinin Amaç ve İşlevi 30

2. Şiddet Önleme ve İzleme Merkezlerine Başvuru 32

3. Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri Tarafından Sunulan Hizmetler 32

4. Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri Tarafından Verilecek Destek Hizmetleri 33

5. Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri İşlevini Yerine Getirmesi sorunu 36

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

I. Kadına Şiddetin Önlenmesinde Hukuksal Olanaklar 38

A) Türk Ceza Yasasında Kadına Şiddete ve Aile Hukuku Yükümlülüklerine Aykırı Davranışlara İlişkin Yaptırımlar 38

B) 6284 Sayılı Yasa 39

1. Yasada Görevli ve Yetkili Mahkemeler Sorununa Getirilen Çözümler 39

2. Koruma Kararından Yararlanma 40

3. Mülki Amirlerce Verilebilecek Olan Koruyucu Tedbirler 41

4. Kolluk Amirleri Tarafından Verilebilecek Olan Koruyucu Tedbirler 46

5. Hakim Tarafından Verilebilecek Olan Koruyucu Tedbir Kararları 47

6. Aile Konutu Şerhinin Sağladığı Hukuki Korumalar 48
7. Kimlik ve Diğer Belgelerin Değiştirilmesi Kararı 49
8. Hakim Tarafından Verilecek Önleyici Tedbir Kararları 49
9. Hakim Tarafından Verilebilecek Olan Şiddet Mağduruna Yönelik Olarak Şiddet Tehdidi, Hakaret, Aşağılama veya Küçük Düşürmeyi İçeren Söz ve Davranışlarda Bulunmaması Tedbiri 50
10. Hakim Tarafından Verilebilecek Olan Müşterek Konuttan veya Bulunduğu Yerden Derhal Uzaklaştırılması ve Müşterek Konutun Korunan Kişiye Tahsis Edilmesi Tedbiri 51
11. Hakim Tarafından Verilebilecek Olan Korunan Kişilere, Bu Kişilerin Bulundukları Konuta, Okula veya İşyerine Yaklaşmama Tedbiri 52
12. Hakim Tarafından Verilebilecek Olan Çocuklarla Daha Önce Verilmiş Bir Kişisel İlişki Kararı Varsa, Kişisel İlişkinin Refakatçi Eşliğinde Yapılması, Kişisel İlişkinin Sınırlanması veya Tümüyle Kaldırılması Tedbiri 53
13. Hakim Tarafından Gerekli Görülmesi Halinde Korunan Kişinin Şiddete Uğramamış Olsa Bile Yakınlarına, Tanıklarına ve Kişisel İlişki Kurulmasına İlişkin Haller Saklı Kalmak Üzere Çocuklara Yaklaşmama Tedbiri 54
14. Hakim Tarafından Gerekli Görülmesi Halinde Korunan Kişinin Şahsi Eşyalarına ve Ev Eşyalarına Zarar Vermemesi Tedbiri 54
15. Hakim Tarafından Verilen Korunan Kişiyi İletişim Araçları İle veya Sair Surette Rahatsız Etmemesi Tedbiri 55
16. Hakim Tarafından Verilen, Bulundurulması veya Taşınmasına Kanunen İzin Verilen Silahları Kolluğa Teslim Etmesi Tedbiri 55
17. Hakim Tarafından Verilen Silah Taşıması Zorunlu Olan Bir Kamu Görevi İfa Etse Bile Bu Görevi Nedeniyle Zimmetinde Bulunan Silahı Kurumuna Teslim Etmesi Tedbiri 56

18. Hakim Tarafından Verilen Korunan Kişilerin Bulundukları Yerlerde Alkol ya da Uyuşturucu veya Uyarıcı Madde Kullanmaması ya da Bu Maddelerin Etkisindeyken Korunan Kişilere Ve Bunların Bulundukları Yerlere Yaklaşmaması, Bağımlılığın Olması Halinde Hastaneye Yatmak Dahil Muayene Ve Tedavisinin Sağlanması Tedbiri 56

19. Hakim Tarafından Verilebilecek Olan Bir Sağlık Kuruluşuna Muayene veya Tedavi İçin Başvurma Zorunluluğu Tedbiri..... 57

20. Teknik Takip Olanağı Ve Elektronik Kelepçe Takılması Tedbiri 58

21. Kolluk Amirlerince Alınabilecek Önleyici Tedbir Kararları..... 60

22. 6284 Sayılı Kanun Kapsamında Hakim Tedbir Nafakasına Hükmedilmesi Olanağı 61

23. Koruyucu Tedbir Kararı Verilmesi İçin Delil veya Belge Aranmaması..... 62

24. Tedbirlerin Süresi..... 62

25. Tedbir ve Zorlama Hapsi Kararlarına İtiraz Edilebilmesi 62

26. Türk Vatandaşı Olmayanlar Koruma Kararlarından Yararlanabilmesi 65

27. Zorlama Hapsi..... 66

28. Koruma Kararlarına Uymamak Suç Değildir..... 68

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

I- Uluslararası Düzenlemeler 69

A) Birleşmiş Milletler Belgelerinde Aile İçinde Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesi 69

B) Birleşmiş Milletler Kadının Statüsü Komisyonu'nun Etkinlikleri 70

C) Birleşmiş Milletler Kadına Yönelik Her Türlü Ayrımcılığın Tasfiyesi Sözleşmesi (Cedaw) Çerçevesinde Komiteye Tanınan Olanaklar 71

Ç) Kadına Yönelik Şiddetin Tasfiyesi Bildirgesi'nin Önemi..... 74

D) Kadına Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi (İstanbul Sözleşmesi) 75

E) İstanbul Sözleşmesi'nin Cumhurbaşkanlığı Kararı ile Feshi 81

F) Uluslararası Normların İç Hukuka Etkisi 83

G) Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin Kadına Yönelik Şiddet Ve Ayrımcılık Konusunda Türkiye'ye İlişkin Bazı Kararları..... 83

SONUÇ 87

EKLER..... 90

I) AİLENİN KORUNMASI VE KADINA KARŞI ŞİDDETİN ÖNLENMESİNE DAİR KANUN..... 90

II- İSTANBUL SÖZLEŞMESİ 105

KAYNAKLAR 139

YAZAR HAKKINDA

Eray Karınca, 1960 yılında Siirt'te doğdu. Denizlilidir. Aydın Ortaklar Öğretmen Lisesi'ni ve Ankara Hukuk Fakültesi'ni bitirdi. TODAİE Kamu Yönetimi Yüksek Lisans Programı'nı "Dernek Hak ve Özgürlüğü" konulu tezi ile tamamladı. Bu çalışma 1996 yılında kitap olarak yayımlandı. 1985 yılında Şanlıurfa Ağır Ceza Mahkemesi'nde hâkimliğe başladı. Sırasıyla İdil, Araç, Gökçebey, İncirliova ilçelerinde görev yaptı. 1998 yılında atandığı Ankara'da 2011'de emekli oldu.

Kadına ve çocuklara yönelik şiddetin önlenmesi konusunda yazı ve kararları ile tanındı. İlk öyküleri, 1993-95 yılları arasında, Zonguldak'ta çıkan Uğraş dergisinde yayımlandı. Aydın'da, *Aydınca* dergisinin çıkarılmasına emek verdi. Öykü ve hukuk kitapları ile birçok hukuki çalışması ve makalesi vardır.

Araştırma Kitapları:

- *Dernek Hak ve Özgürlükleri*, 1996.
- *Kadına Yönelik Aile İçi Şiddete İlişkin Hukuksal Durum ve Uygulama Örnekleri*, Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü Yayınları, 2008
- *Kız Doğursun Analar,* Bilgi Yayınları, 2011.
- *Sorularla Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele-Hukukçular İçin El* Kitabı, Muğla Barosu Yayınları, 2013.

Öykü Kitapları:

- *Çökelez*
- *Hayvanat Bahçesinde Bir Gün* (çocuk kitabı)
- *Bir Top Sarı Işık*
- *Erken Açan Papatyalar*
- *Denizkızı* (çocuk kitabı)
- *Perilerin Dansı* (çocuk kitabı)
- *İki Çılgın Otomobil* (çocuk kitabı)
- *Keçi Adası* (Çocuk kitabı)

Makaleler

- *Genel Güvenlik Gözetimi Altında Bulundurulma Tedbirinin Kaldırılması, İzmir Barosu Dergisi, 1986*
- *Kan Davaları, Adalet Dergisi, 1987*
- *Kamu Kurumu Niteliğindeki Meslek Kuruluşları, Mülkiye Dergisi*
- *Banka Kredi Sözleşmeleri, Faruk Erem'e Armağan, Türkiye Barolar Birliği Yayınları; Terazi Hukuk Dergisi, 2000*
- *İntihal ve İktibas, Adalet Dergisi, 2002*
- *Vakıf Davalarında Hak Düşürücü Süre, Terazi Hukuk Dergisi*
- *Yargı-Yürütme İlişkileri, Terazi Hukuk Dergisi*
- *Yargıçların Dernek Kurma Serüveni, Terazi Hukuk Dergisi*
- *Voltaire Olmak, Cumhuriyet Gazetesi*

Ödüller

- "Şanlıurfa'dan Örneklerle Kan Davaları" Türk Sosyal Bilimler Derneği Genç Sosyal Bilimciler Ödülü, 1987.
- "Çökelez" adli öykü dosyasıyla 1996 yılında Çankaya Belediyesi ile Damar Dergisi'nin öykü yarışmasında birincilik, "Hayvanat Bahçesi'nde Bir Gün" adlı öyküsüyle Bu Yayınevi 1997 yılı, ikincilik ödülü, Bir Top Sarı Işık adlı dosyasıyla, Halkevleri, 1998 yılı, ikincilik ödülü
- "Çimlerin Dansı" Ankara Barosu Meslekle İlgili Anılar birincilik ödülü, 1999.
- Gila Kohen öykü yarışmasında "Berfin" adlı öyküsüyle ikincilik ödülü.
- "Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet" Milliyet Gazetesi Örsan Öymen Yılın İnceleme Ödülü, 2009.
- "Kız Doğursun Analar" Cumhuriyet Gazetesi Yunus Nadi Sosyal Bilimler Araştırma Ödülü, 2011.

GİRİŞ

Kadınlara yalnızca kadın oldukları için uygulanan ayrımcılık ve şiddet, tarih boyunca toplumsal cinsiyet bakış açısı ile olağan bir tutum olarak görülmüş, sorun olarak nitelendirilmemiştir. Ancak kadının çalışma hayatına girmesi ve İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra yükselen kadın hareketinin çabaları sonucunda bu konudaki farkındalık artmış, toplumsal cinsiyete ataerkil bakış temelinden sarsılmıştır.

Türkiye'de kadına yönelik şiddet ve ayrımcılığın bir sorun olduğunun fark edilmesi de zaman açısından Avrupa ile paralellik göstermektedir. Nitekim CEDAW'ın Birleşmiş Milletlerce 1981, -bizde 1985Kadına Yönelik Şiddetin Tasfiyesi Bildirgesi'nin ise 1993 yılında kabul edilmesinin gerektirdiği zorunluluk yanında, kamuoyunda artan duyarlılık sonucu hazırlanan 4320 sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun, 17 Ocak 1998 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Zaman içinde kanuna, madde sayısının azlığı ve adının, ailenin korunması olmasının kadına şiddeti aile ile sınırlandırdığı, bu nedenle de en çok ihtiyaç duyan kesimleri dışarıda bıraktığı eleştirileri getirilmiştir.

Sonuçta, kamuoyunca İstanbul Sözleşmesi olarak adlandırılan ve ilk olarak Türkiye tarafından imzalanıp 1 Ağustos 2014 tarihinde TBMM tarafından onaylanarak yürürlüğe giren Kadına Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesinin de etkisiyle yeni bir kanun çıkarılmıştır. 8 Mart 2012 tarihli 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun ile korunacakların kapsamına boşanmış, imam nikahlı veya nikahsız birliktelik yaşayan kadınlar ile ısrarlı takip mağdurları da dâhil edilmiştir. Kanunda aile içi şiddetin ve kadına yönelik şiddetin tanımı ya-

pılmış, farklı şiddet türlerine yer verilmiş, mağdura geçici maddi yardım olanağı sağlanmış, görev, yetki, süre ve kanıt aranmaması, karara itiraz olanağı tanınması gibi usule ilişkin açık olmayan konularda çözümler getirilmeye çalışılmıştır. Şiddet önleme ve izleme merkezleri kurularak soruna daha iyi nüfuz edebilmesi için Aile Bakanlığına, geniş yetkiler ve yükümlülükler verilmiştir.

Ancak kanunun sağladığı imkanlara rağmen, kadına yönelik şiddet dizginlenemez bir hızla artmaya devam etmiş, kanunun amacı ve bilinirliği ise toplumda yeterli düzeye ulaşmamış, keza kanun, karar verici ve uygulayıcılar tarafından da yeteri kadar içselleştirilmemiştir.

Kadına şiddetteki artışı fırsat bilen ve yönetimdeki ikircikliliklen de yararlanan bir kısım muhafazakâr çevrelerce İstanbul Sözleşmesi'nin kutsal ailenin altını oyduğu, evliliklerin azalmasına ve boşanmaların artmasına sebep olduğu, kadına yönelik her hareketin şiddet olarak nitelendirildiği, eşcinsellik ve sapkınlığın önünün açıldığı, hatta sözleşmenin amacının tersine kadına şiddeti artırdığı ileri sürülmüştür. Oysa son yıllarda ülkede yükselen muhafazakarlık, kadını değersizleştirerek kadına şiddeti olağanlaştırmış, sosyal medya kullanımının yaygınlaşması, ekonomik bunalımlar, genç işsizlik sayısındaki artış ve ev içi şiddetin, öldürülen kadınların hikayelerinin artık görünür olması da bu verilerdeki artışa sebep olmuştur.

Sonuçta bu kara propaganda etkisini göstermiş ve 20 Mart 2021 tarihli, 3718 sayılı Cumhurbaşkanlığı kararnamesi ile İstanbul Sözleşmesi'nin feshine karar verilmiştir. Fesih, idare hukuku ilkelerine dolayısıyla hukuk sistemimize uyumsuz olmakla birlikte, 1 Temmuz 2021 tarihi itibariyle Türkiye ilk olarak imzaladığı sözleşmeden, yine ilk olarak dönen ülke olmuştur.

Ancak nasıl ki kurtlar tarafından kuşatılan öküz sürüsünün bu kuşatmadan sarı öküzü vererek canlarını kurtarması mümkün olmamışsa bu çevrelere İstanbul Sözleşmesi'nin feshi kararı yetmemiştir. Bu defa da sözleşmenin feshi kararı ile en önemli hukuksal dayanağından yoksun kalan 6284 sayılı Kanunun içerdiği koruma önlemleri nedeniyle aile kurumuna savaş açtığı, binlerce babayı mağdur ettiği, özellikle tedbir uygulanması için belge aranmaması-

nın ve evden uzaklaştırma tedbirinin erkeği mağdur ettiği, hatta onu öfkelendirerek kadın cinayetlerini artırdığı şeklinde optik bir yanılsama yaratılmıştır. Oysa şiddetin asli mağduru olan kadınları göz ardı etmeye yönelik bu çabanın sonuç vermesi, onu aynı çatı altında zorbası, katili ile baş başa bırakma gibi vahim sonuçlar doğacaktır.

Her şey bir yana 6284 sayılı kanun bir ihtar kanunu olup aynı çatı altında yaşanması nedeniyle dışarıdan fark edilmesi zor olan, aile içinde yaşanabilecek şiddetten kadını hemen, sıcağı sıcağına koruma ve tedbirler üretme amacıyla kabul edilmiştir. Dolayısıyla bu kurnaz ve kötü niyetli çıkarımlardan etkilenerek kadını, 6284 sayılı kanundaki koruma tedbirlerinden yoksun bırakmak, kadına uygulanan şiddeti desteklemek, onun vücuduna inen her darbeye, vurulan her bıçağa ortak olmaktır.

Kadına yönelik ayrımcılığı sürdürmenin bir aracı olan kadına yönelik şiddetin kalıcı çözümü ise, kadınlarla erkekler arasında toplumsal hayatın her alanındaki eşitsiz güç ilişkisinin giderilmesiyle mümkündür. Bu itibarla amacı şiddeti önlemek için anlık çözüm üretmek olan ve bunun için de birçok olanak sunan yasal düzenlemelerin şiddeti önlemek için yetersiz olduğunu ileri sürmek, ağrıyı kesen aspirini hastalığı iyileştirmedi diye suçlamakla eşdeğerdir. Çünkü 6284 ve öncülü olan 4320 sayılı kanunlar, acil servis işlevi görürler, amaçları o an sıcağı sıcağına yaşanabilecek olan şiddeti önlemek için ivedi tedbirlerin alınmasıdır. Öyleyse korunamayan değil, kanunun sağladığı olanaklarla korunan kadın sayısı ölçüt alınmalı, korunamayanların da neden korunamadığı içtenlikle sorgulanmalı, eksik veya yanlışlar varsa giderilmelidir. Aksi tutum, yani kanunu etkisiz bırakmak, kadınlara uygulanan zulme göz yummaktır.

O halde kadına şiddetin önlenmesi konusunda, kadınlarımızın güvenlik içinde erkeklerle eşit haklara sahip bireyler olarak özgürce yaşayabilmeleri için birçok toplumsal sorunda sergilenen mehteran tarzı iki adım ileri bir adım geri şeklindeki ikircikli tavırdan ve tabii ki en başta İstanbul Sözleşmesi'nden dönülmesi kararından derhal vazgeçilmelidir.[1]

---

[1] Giriş bölümünün buraya kadar olan bölümü Cumhuriyet Gazetesinin 29 Mayıs 2021 günlü sayısının, 2. sayfasındaki, "Olaylar Ve Görüşler" köşesinde yayınlanmıştır.

Bu kitapta kadına şiddetin önlenmesi konusunda kadına yönelik şiddet ve ayrımcılığın tüm görünümleri araştırılıp, 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun ve diğer mevzuatın kadına yönelik şiddet ve ayrımcılığın çözümünde ne derece etkili olduğu, etkin kullanımın ne şekilde olacağı ve bu düzenlemelerin uygulamada ne derece uygulanıp içselleştirildiği tartışılarak bu toplumsal ve evrensel sorunun çözümüne katkıda bulunulmaya çalışılmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

I. Kavramlar

A) Kadına Yönelik Şiddet ve Ayrımcılığın Tarihsel Süreci

Uygarlık tarihi boyunca güçlü olanın zayıf üzerindeki iktidarını ve tahakkümünü pekiştirmek amacıyla kullanılan şiddet eylemi, kadına yönelik şiddetin de temel nedenidir.

İnsanlar toprağı işlemeyi öğrenerek işlediği toprağa bağımlı bir yaşam benimsemiş; avcı-toplayıcı yaşam biçiminden yerleşik hayata geçilmesinin ardından yerleşmek için daha geniş alanlara ihtiyaç duyulmuş ve bu sebeple farklı topluluklar arasında etkileşim kurulmuştur. Bu dönemde savaş ve fetih fikri oluşmuş, fiziksel kuvvet önem kazanmıştır. Tarım Devrimi ile başlayan bu süreç üretim araçlarını da değiştirmiş ve toprağı işlemek için gerekli olan araçlar erkekler tarafından yapılmıştır. Gündelik yaşamda oluşan bu değişiklikler neticesinde kadının görevi ev işleriyle ilgilenmek ve anne olmak şeklinde benimsenmiş, kadın eve hapsolmuş ve geri planda kalmıştır. Özel mülkiyet fikrinin gelişmesiyle kadın erkeğe mülk olarak tayin edilmiş,[1] kadın, hak ve özgürlükler bakımından ötekileştirilmiştir. İşte kadına karşı şiddet ve ayrımcılığın temel sebebi olan toplumsal cinsiyet rolleri bu değişimler sonucunda oluşmuş olup, şiddet ve ayrımcılık çağlar boyunca toplumsal cinsiyet rolleri ile bir arada düşünülmüş, bu sebeple olağan bir tutum olarak görülmüştür.

---

1 DE BEAUVOİR, Simone, İkinci Cinsiyet, 1949 . (Çeviri, Bertan Onaran, Payel Yayınları,İstanbul, 1970), s. 138139.

Rönesans ve Reform ile başlayan toplumsal değişimler Aydınlanma Çağı ile devam etmiş, Fransız Devrimi ile doruğa ulaşmıştır. Devrim sürecinde kadınlar aktif olarak yer almış ve hatta "Kadının özgür doğduğunu ve kadın ile erkeğin eşit haklara sahip olduğunu" belirten bir bildiri de yayınlamışlardır.[2] Ancak devrimden sonra ataerkil zihniyetin tekrar iktidara gelmesiyle mücadelelerinin önü kesilmiştir.

Kadının cinsiyeti nedeniyle uğradığı eşitsizliğin ayırt edilmesi için Büyük Sanayi Devriminin gerçekleşmesi, yani kadının iş gücüne gereksinim duyulması gerekmiştir. Birinci ve İkinci Dünya Savaşı'nda erkeklerin savaşta olmaları kadının iş gücüne duyulan gereksinimi artırarak bu farkındalığı pekiştirmiştir.[3] 1960 ve sonrasında Batı ülkeleri ve Amerika Birleşik Devletleri'nde meydana gelen büyük toplumsal değişimler neticesinde kadınlar sosyal yaşamda, iş hayatında daha çok yer almaya başlamışlardır. Yaşanan bu değişimler sonucunda oluşan farkındalıkla geleneksel cinsiyet rolleri sorgulanmaya ve bu rollerin kadınlar üzerinde yarattığı sosyal sorunlar ortaya konulmaya başlanmıştır.[4] 1960 1990 arasında etkisini gösteren ikinci dalga feminizm, kadın haklarına bakışın toplumsal bir sorun olan cinsiyet eşitliği bağlamında ele alınmasında etkili olmuştur. Kadına yönelik şiddet ve ayrımcılığın toplumsal cinsiyet eşitsizliğinden doğan bir problem olduğu yine bu dönemde fark edilmiş; nihayet dünya kamuoyunda artan duyarlılık neticesinde kadına yönelik şiddet ve ayrımcılık ile mücadele 1981 yılında CEDAW ile perçinlenmiştir. Yıllar içerisinde, kadına yönelik şiddet ve ayrımcılığın bir toplumsal cinsiyet sorunu olduğu ile ilgili farkındalığın artmasıyla şiddet ve ayrımcılığa karşı mücadele de büyüyerek devam etmiştir.

B) Kadına Yönelik Şiddet ve Ayrımcılığın Tanımı

"Karşıt görüşte olanlara, inandırma veya uzlaştırma yerine, kaba kuvvet kullanma"[5] anlamına gelen "şiddet" eylemi, Dünya Sağlık Örgü-

---

2 bkz. Kadının ve Kadın Yurttaşın Haklar Bildirgesi, http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/38/297/2716.pdf

3 KARINCA, Eray, Sorularla Kadına Yönelik Şiddete Karşı Mücadele, (Hukukçunun El Kitabı) Muğla Barosu, 2013, s.21.

4 Dördüncü Dalga Feminizm Üzerinde, SSSJournal,Özdemir, Hacı/Aydemir, Duygu, vol 5, issue 32, Nisan/2019, s.1708

5 Türk Dil Kurumu Terimler Sözlüğü

tü tarafından, *"fiziksel güç veya iktidarın kasıtlı bir tehdit veya gerçeklik biçiminde bir başkasına uygulanması sonucunda maruz kalan kişide yaralanma, ölüm ve psikolojik zarara yol açması ya da açma olasılığı bulunması"* şeklinde tanımlanmıştır. Kadına yönelik şiddet ve ayrımcılık ise, "Kadına Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye Dair Avrupa Konseyi Sözleşmesi"nde (İstanbul Sözleşmesi) *"(..)ister kamu ister özel yaşamda meydana gelsinler, söz konusu eylemlerde bulunma tehdidi, zorlama veya özgürlüğün rastgele bir biçimde kısıtlanması da dahil olmak üzere, kadınlara fiziksel, cinsel, psikolojik veya ekonomik zarar ve acı verilmesi sonucunu doğuracak toplumsal cinsiyete dayalı tüm şiddet eylemleri"* şeklinde yer almıştır. 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanunda kadına şiddet, "*Kadınlara, yalnızca kadın oldukları için uygulanan veya kadınları etkileyen cinsiyete dayalı bir ayrımcılık ile kadının insan hakları ihlaline yol açan ve bu Kanunda şiddet olarak tanımlanan her türlü tutum ve davranış*" olarak tanımlanmıştır. Kanun şiddeti ise "*Kişinin, fiziksel, cinsel, psikolojik veya ekonomik açıdan zarar görmesiyle veya acı çekmesiyle sonuçlanan veya sonuçlanması muhtemel hareketleri, buna yönelik tehdit ve baskıyı ya da özgürlüğün keyfî engellenmesini de içeren, toplumsal, kamusal veya özel alanda meydana gelen fiziksel, cinsel, psikolojik, sözlü veya ekonomik her türlü tutum ve davranışı*" olarak genişletmiştir. Yasa sadece fiziksel şiddete değinmemiş, *buna yönelik tehdit ve baskıyı ya da özgürlüğün keyfi engellenmesini de içeren, toplumsal, kamusal veya özel alanda meydana gelen ….. davranış*, diyerek açıklamıştır.

Bu tanımlar ışığında gerek İstanbul Sözleşmesi gerekse 6284 sayılı yasada korunması gereken değerin kadına cinsiyeti nedeniyle uygulanan şiddet olduğu gözden kaçırılmamalıdır. O halde yukarıdaki eylemlerden birinin kadına cinsiyeti nedeniyle, yani kadın olduğu için uygulanması hali bu kitabın temel konusudur, diyebiliriz. Buna karşın sözleşmenin aile içi ve dışı ayrım yapmadığına dikkat çekilerek, kadına yönelik her türlü şiddetin kapsama alınması da önerilmektedir: "Sözleşmede kadınlara yönelik şiddetin aile içinden ya da aile dışından (üçüncü kişilerden) gelebileceği kabul edilmiştir. Sözleşmenin 3/a maddesi incelendiğinde de tanımda "... toplumsal cinsiyete dayalı…" ifadesi kullanılmış olup aynı sonuca ulaşmaktayız."[6] denmekte ve: "Esasen ülkemiz

[6] KARAKAYA, Ramazan , "Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun" 3. baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2021, s.21

koşullarında bu ayrım gereksiz olup, kadınlara yönelik şiddet ne amaçla olursa olsun yasa kapsamına alınmalıdır."[7] görüşü savunulmaktadır. Ancak kitapta yer verilen örneklerde ise koruma kararları verilirken, kadının cinsiyeti nedeniyle uğradığı bir şiddet olup olmadığına dikkat edildiği, ancak kimi gri alanların da olduğu görülmektedir.[8]

Oysa yukarıda da açıkladığımız üzere kadına yönelik her türlü şiddetin yasa kapsamına alınmasını savunan görüş, kadına şiddetin temel ayırıcı özelliği olan cinsiyet ayrımcılığını, yani kadının cinsiyeti nedeniyle uğradığı şiddeti dışarda bırakması nedeniyle iki cins arasında amaç dışı bir ayrıma gidilmesine yol açacağından sakıncalıdır. Kadını koruyor gibi görünen bu yaklaşım, her yanlış uygulamada pusuda bekleyen ataerkil zihniyetin aleyhe propagandasına yarayacak, sonuçta bumerang gibi kadını dönüp vuracaktır.

C) Kadına Yönelik Şiddetin Sebepleri

Modern toplumlarda gerçek toplumsal barışın sağlanması kadına yönelik şiddet ve ayrımcılık sorununun çözülebilmesine bağlıdır. Cin lambadan çıkmış olup kadınlar ikinci cins olduklarının ayırdına varmışlar ve haklarını almak için mücadeleye başlamışlardır. Bu mücadelenin sonuçsuz bırakılması için gösterilen tepkiler beyhudedir. Tarih ırmağının tüm bentleri yıkıp geçmesi kaçınılmazdır. Son yıllarda biraz da bu nedenle, yani kadını eve kapatmak, onu haklarını elde etmekten yıldırmak amacıyla dünyanın her yerinde korkunç bir artış gösteren kadına yönelik şiddet ve ayrımcılığın önüne geçilebilmesi için şiddetin sebeplerinin dikkatlice tespit edilmesi çok önemlidir.

Kadına yönelik şiddet genel olarak eğitimsizlik, ekonomik yetersizlik, psikolojik sorunlar, madde bağımlılığı vb. ile ilişkilendirilse de bu saptamalar bizi asıl sebepten uzaklaştırmaktadır. Şiddet vakalarına bakıldığında, eğitim almış kadınların şiddete uğramayacaklarına dair var olan inanç gerçeği yansıtmamaktadır. Yapılan araştırmalara göre hayatı boyunca cinsel ya da fiziksel şid-

---

7 *KARAKAYA, age.,s.21*

8 *KARAKAYA, age, s.21, "Trafikte bir erkeğin kadına yönelik şiddet eylemi, mağdur kadın olduğu için mi gerçekleşti, mağdur erkek olsaydı aynı şiddet gerçekleşir miydi? Bu durumda şiddet uygulayanın kastını belirlemek zordur."*

det gören kadın oranı %38'dir.[9] İlkokul seviyesinde eğitim almış kadınlarda bu oran %36 olup, lise eğitimi almış kadınların %22,6'sı üniversite eğitimi almış kadınların ise %7,7'si erkek şiddetine maruz kalmaktadır.[10] Şüphesiz kadınların şiddete maruz kalma olasılıkları ve şiddete uğradıklarında bununla başa çıkabilme becerileri eğitim durumlarına göre farklılık gösterse de, kadınlar, eğitim seviyeleri ne olursa olsun erkek şiddetine maruz kalmaktadırlar.

Ülkemizde kadınlar medeni durumlarından bağımsız olarak şiddetle karşı karşıya gelmektedirler. Yapılan araştırmalara göre bekar kadınların %9'u yaşamlarının herhangi bir döneminde yakın ilişki içerisinde olduğu erkekler tarafından uygulanan fiziksel şiddete maruz kalmıştır. Evli kadınların %38'i eşleri tarafından fiziksel şiddete maruz kalırken, boşanmış/ayrı yaşayan kadınlar için bu oran %73'tür.[11]

Ekonomik bağımsızlığını elde etmiş kadınların şiddete maruz kalma oranı, ekonomik olarak bir başkasına bağımlı yaşayan kadınlara göre düşük olmakla birlikte, kadınlar refah düzeyi ne olursa olsun şiddet görmektedirler. Aynı şekilde aile içi şiddet açısından az ya da çok ekonomik sıkıntı, işsizlik gibi etkenler kadınlara eşleri tarafından uygulanan şiddetin sebeplerinden olsa da, yüksek refah düzeyindeki hanelerde yaşayan kadınlar da şiddete maruz kalmaktadırlar.

Yukarıda anlatılan sebeplerin kadının şiddet görmesiyle elbette ilişkisi bulunmaktadır. Ancak sayılan sebepler bizi sorunun asıl kaynağından çok uzun yıllar boyunca uzaklaştırmıştır. Bugün kadına yönelik şiddet ve ayrımcılığın sebebinin geleneksel cinsiyet rolleri ve bu rollerden kaynaklanan cinsiyet eşitsizliği olduğu kabul görmektedir. Erkek ve kadın arasındaki cinsiyet eşitsizliğinin derinindeki neden toplumların, kadına geleneksel cinsiyet rollerinden bağımsız bakmaması, tarih boyunca edinilen geleneksel bakış açısının kültürel bir olgu haline gelmesi ile bunun toplumun

---

9 UN Women Global Database On Violence Against Women: Turkey https://evaw-globaldatabase.un women.org/en/countries/asia/turkey (25.2.2020)

10 *Ediz, A., Altan, Ş. / Türkiye'de Kadına Yönelik Şiddet Üzerine Bir Alan Araştırması, TBB Dergisi, 2017.*

11 *Jansen, H., Üner, S., ve diğerleri s.52.*

en kılcal damarlarına kadar sirayet etmiş olmasıdır. Bu eşitsizliğin sürdürülmesinin en kullanışlı aracı ise kadına yönelik uygulanan şiddet ve ayrımcılıktır.

Erkeğin kadına yönelik uyguladığı şiddet erkek ile kadın arasındaki iktidar ilişkisinden bağımsız düşünülemez. Söz konusu şiddet, eşitsizliğin sürmesi için uygulanırken, bu eşitsizlik kadınları haklarından yoksun bırakmakta, yükselmelerine ve ilerlemelerine engel olmaktadır. Erkekler kadına yönelik şiddet uygulamayı kendilerine hak olarak görürken, aynı durum kadınlar için de geçerlidir. Eril şiddeti kendisine reva gören kadınların yanında, şiddete maruz kalan kadınların bu şiddeti hak etmiş olduğu yönündeki söylemler toplumda azımsanmayacak bir yer tutmaktadır. Çocukluktan itibaren tanık olunan aile içi şiddet olayları hem kız hem de erkek çocuk açısından şiddeti normalleştirmekte, bu döngü yetişkinlik dönemlerine de sirayet ederek uygulanan ve maruz kalınan şiddete dair farkındalığın oluşmasını güçleştirmektedir.

Ç) Cinsiyetçi İkiyüzlülük

Riya, sahte davranış, sözün özü ile uyumsuzluğu anlamına gelen ikiyüzlülük, cinsiyet ayrımcılığı söz konusu olduğunda çok daha sinsi bir nitelik kazanmakta, erkek veya kadın fark etmeksizin, çoğunlukla da farkında olmaksızın yapılan davranışlarla kadın aleyhine olan cinsiyet ayrımcılığını beslemekte pekiştirmektedir. Bu itibarla kültürel kodlara kazınmış veya bir şekilde öğrenilip benimsenmiş olması nedeniyle suçlamadan ziyade bir tespittir. Bunun fark edilmesinin yolu ise kadın ve erkeğin yer değiştirmesi halidir. Herhangi bir uygulamada erkek ve kadının yeri değiştirildiğinde sonuç adaletsiz geliyorsa, kadın lehine olduğunu sandığımız o davranışın aslında cinsiyetçi olduğunu söyleyebiliriz. Örneğin Bursa veya Malatya Belediyelerinin pembe kadın otobüsü projelerine kadını yaşamdan izole ettiği, kadın erkek ayrımcılığını pekiştirdiği için karşı çıkılırken, İzmir belediyesi'nin gece saat on ile sabah altı saatleri arasında kadın yolcuların otobüsten durak harici istedikleri yerde inmelerine olanak sağlayan düzenlemesini alkışlamak bu tutuma bir örnektir. İlk bakışta kadın lehine gibi gözüken ve her üç belediye tarafından pozitif ayrımcılık olarak kadınlar lehine olduğu düşünülüp söylenen bu düzenleme ve ben-

zerleri, gerçekte kadını erkeğe rağmen ve erkeğe göre değer biçen tutuma çanak tutmakta, ikinci cins algısını pekiştirmektedir. İzmir Belediyesi örneğinde çözüm elbetteki bu uygulamayı kaldırmak değil, bu olanaktan o saatlerde yolcu sayısının azlığı gözetilerek, isteyen herkesin yararlandırılmasıdır. Unutulmamalıdır ki kadınlar yanında, yaşlılar, hastalar, çocuklar gibi dezavantajlı kesimler olabileceği gibi yetişkin erkekler için dahi gecenin geç saatlerinde ıssız sokaklarda tehlike söz konusu olabilecektir.[12]

D) Fiziksel Şiddet

Kadınlar gündelik yaşamlarında, kamusal[13] veya özel alan farketmeksizin fiziksel şiddete maruz kalmaktadırlar.[14] Fiziksel şiddet, erkek ile kadın arasında var olan cinsiyet eşitsizliği sebebiyle, erkeğin kadın üzerinde egemen olmasının en etkili ve yaygın yolu olarak karşımıza çıkmaktadır. Yapılan araştırmalara göre Türkiye'de yaşayan kadınların %36' sı fiziksel şiddete maruz kalmaktadır.[15] Bu rakam, 25.2.2020 tarihli bir rapora göre %38'dir[16]. Avrupa'da ise bu sayı her üç kadından biri olarak ifade edilmektedir.[17] Türkiye'de 2019 yılında 474 kadın cinayeti işlenmiştir. 2020 yılında ise erkekler tarafından 300 kadın öldürülmüş, 171 kadın şüpheli şekilde ölü bulunmuştur.[18] Fiziksel şiddetin öldürme, yumruk atma, tokat atma, tekme atma, kol bükme, boğaz sıkma, iple bağlama, saç çekme ya da sopa ve benzeri herhangi bir araç kullanarak kaba dayak atma, kesici veya delici bir aletle yaralama, zorla ırza geçme, vücutta sigara söndürme, kezzap veya kaynar suyla yakma, el ve ayaklarını ezme, sağlıksız koşullarda oturmaya

---

12 *Yaraman, Ayşegül, "Cinsiyetçi İkiyüzlülük", Bağlam Yayıncılık, İstanbul, Birinci Basım, Ağustos, 2020, s. 40*

13 https://www.haberturk.com/son-dakika-taksici-dehseti-kadini-yumruklayip-bogazini-sikti-haberler-2698819

14 Karakaya, age. s. 23 "Toplumsal alan nedir? (...) İstanbul Sözleşmesi'nin 2/a maddesinde "kamusal alan" ve "özel alan" ifadeleri kullanılmış olup 6284 sayılı kanundaki "toplumsal alan" ifadesi belirsizdir.

15 *T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, Türkiye'de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet, Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü, Ankara, 2009*

16 "UN Women Global Database On Violence Against Women:Turkey" https://evaw-globaldatabase.un women.org/en/countries/asia/turkey

17 *FRA, https://rm.coe.int/1680591fd9*

18 Karakaya, age. s. 23 "Toplumsal alan nedir? (...) İstanbul Sözleşmesi'nin 2/a maddesinde "kamusal alan" ve "özel alan" ifadeleri kullanılmış olup 6284 sayılı kanundaki "toplumsal alan" ifadesi belirsizdir.

zorlama, sağlık hizmetlerinden yararlanmayı önlemeye dek uzanan çok geniş bir kapsama alanı vardır.[19]

Şiddetin en çok bilinen çeşidi olmasına ve suç olarak ceza yasasında düzenlenmesine karşın fiziksel şiddetin kanıksandığı da söylenebilir. Aile içi şiddet açısından bakıldığında, Türkiye'deki kadınların %14'ü, erkeğin bazı durumlarda –kadının yemeği zamanında yapmaması, çocuğa bakmaması gibi nedenlerle– eşini dövebileceği görüşüne katılmaktadır.[20] Bunun en temel sebebi, geleneksel cinsiyet rollerinin kız ve erkek çocuklarının yetiştirilmesinde etkili olmasıdır. Geleneksel olarak erkek çocuklarının, aktif ve saldırgan olmaları desteklenirken; kız çocuklarının edilgen olmaları ve itaat etmeleri istenmektedir. Bu anlayış içinde büyüyen kız çocuğu partner şiddetine karşı kendini savunamamakta, katlanmak zorunda kalmaktadır.

Öldürme ve bedensel bütünlüğe, sağlığa saldırı oluşturan etkili eylemler, ceza yasamız açısından suçtur. Aynı biçimde aynı konutta yaşanılan kişiyi aç bırakmak, soğukta dışarıya atmak, terbiye ve eğitim yetkisinin kötüye kullanılması da etkili eylem olmamakla birlikte fiziksel şiddet olup ceza yasası kapsamında suçtur. Aile hukukundan kaynaklanan bakım, eğitim veya destek olma yükümlülüğünü yerine getirmeyen kişi de şikayet üzerine cezalandırılır. Ancak yükümlülüğün kapsamının Türk Medeni Kanunu uyarınca belirlenmesi gereklidir.[21]

E) Cinsel Şiddet

Kim tarafından gerçekleştirilirse gerçekleştirilsin, kadına istemi dışında yöneltilen her türlü cinsel amaçlı söz veya eylem cinsel şiddettir. Cinsel şiddet de diğer tüm şiddet türleri gibi, cinsel arzunun tatmininden ziyade asıl olarak erkeğin kadın üzerinde egemenlik kurma isteminden kaynaklanmaktadır.

---

19 *Karınca, Eray,* age. *s.16.*

20 Jansen, H. / Üner, S., ve diğerleri, Türkiye'de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet, Ankara, 2009, s. 99. TC Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü'nün sorumlu ve yararlanıcı kurum olduğu bu araştırma, Avrupa Birliği'nin mali destekleriyle, ICON Institut Public Sector Gmbh, Hacettepe Üniversitesi, Nüfus Etütleri Enstitüsü ve BNB Danışmanlık Ltd Şirketi Konsorsiyumu'nda gerçekleştirilmiştir.

21 *Karınca, Eray,* age. *s.16.*

Kadınlar, sosyal hayatlarında, sokakta yürürlerken, iş yerlerinde ve hatta evlerinde cinsel şiddete maruz kalmaktadırlar. Cinsel şiddet, rıza dışı cinsel ilişki olarak kendisini gösterebileceği gibi, sözel şiddet, sarkıntılık, başkasıyla cinsel ilişkiye zorlama, çocuk doğurmaya veya doğurmamaya zorlama, kürtaja zorlama, küçük yaşta evlenmeye zorlama, yakın akrabalarla cinsel ilişkiye zorlama gibi farklı şekillerde de kendisini gösterebilir. Ayrıca belirtilmelidir ki kadınlar gelişen teknolojiyle birlikte yaygın bir şekilde kullanılan internet ve sosyal medya üzerinden de cinsel şiddete maruz kalmaktadırlar. Avrupa Birliği Temel Haklar Ajansının yapmış olduğu araştırmaya göre her on kadından biri internet ortamında cinsel şiddetle karşı karşıya kalmıştır.[22] Bu şiddet cinsel amaç taşıyan sözle veya yazıyla (mail veya mesaj) uygulanabileceği gibi, fotoğraf veya video görüntüsü ile de uygulanabilmektedir.

Türk Ceza Kanununda aile içi şiddetin etkili araçlarından olan evlilik içi tecavüzün şikayete tabi tutulması, bu kapsamdaki pek çok eylemin kovuşturulmasını fiilen engellemektedir. Öte yandan yapılan araştırmalara göre ülkemizde her üç kadından biri; "Kadın istemese bile eşiyle cinsel ilişkiye girmek görevidir."[23] görüşündedir. Aynı araştırmaya göre ülke genelinde evlenmiş kadınların %15'i, cinsel şiddet içeren davranışlardan en az birini yaşamıştır.[24] Evlilik içi tecavüzün yanında ensest ilişki de çok rastlanan aile içi cinsel şiddet türüdür. Ana babalarla çocuklar, kardeşler ve aralarında evlilik yasağı bulunanlar (teyze, dayı, amca vb) arasındaki cinsel ilişki ensest olarak kabul edilir.

Cinsel şiddete uğrayan kadınların yaş sınırındaki genişlik yaşanan vakaların diğer şiddet türlerinden daha çok ön plana çıkmasını sağlıyor olsa da konunun toplumsal olarak "ayıp" olarak algılanması sebebiyle birçok kadın cinsel şiddete maruz kaldığında sessiz kalmakta, sessiz kalmaya zorlanmaktadır. Şiddet mağduru kadınların bir kısmı yaşadığı olayı arkadaşlarına ve ailesine anlatmayı tercih etmekte olup; mağdur kadınların ancak %10'u polis veya savcılık gibi resmi kurumlara başvurmaktadır. Bu durumun

---

22 *FRA, https://rm.coe.int/1680591fd9*

23 *Jansen, H. / Üner, S., ve diğerleri, age. s. 59.*

24 *Jansen, H. / Üner, S., ve diğerleri, age. s. 46.*

en büyük sebebi cinsel şiddete maruz kalan kadınların emniyet ve savcılık süreci başta olmak üzere, yargılama sırasında cinsel şiddeti hak ettiği şeklinde önyargılarla karşılaşmasıdır. Örneğin kadının kısa etek giyerek, hava karardıktan sonra ıssız yerlerde dolaşmış olması bu önyargıların en masumlarındandır. Kurbanda, failde ve eylemi cezalandıracak otorite konumundaki kişilerde var olan bu çeşit önyargıların varlığı, kadının insan haklarından yararlanmasının önündeki önemli engellerdendir.[25]

F) Duygusal ya da Psikolojik Şiddet

Tehdit etmek, küçük düşürmek, hakaret etmek, duygu sömürüsü yapmak, küfür etmek gibi davranışlar duygusal ve psikolojik şiddete örnek olarak verilebilir. Kadınlar gündelik yaşamlarını sürdürürken, çalışırken veya trafikte araç kullanırken, psikolojik şiddete maruz kalmaktadırlar. Uygulanan bu şiddetin temel amacı kadını sindirmeye, kontrol altına almaya yönelik olup, kadınlar küçük yaşlardan itibaren erkekler tarafından uygulanan psikolojik şiddete maruz kalmaktadırlar.

Psikolojik şiddet, kadınların eşleri veya evli olmadıkları partnerleri tarafından, giyimlerinin kısıtlanması, sosyal ilişkilerin kontrol altında tutulması için baskı yapılması, dışarıya yalnız çıkmalarına, pencereden dışarıya bakmalarına dahi izin verilmemesi, diğer insanlarla iletişim kurmalarının engellenmesi şeklinde olabileceği gibi bağırmak, korkutmak, çocuklarıyla görüştürmemek, başka kadınlarla kıyaslamak gibi farklı şekillerde de görülebilmektedir.

Psikolojik şiddetin en yoğun görünümü olan hakaret ve sövme, bir kişinin namus, şeref ve haysiyetine saldırıdır. Tehdit ise mağduru, belli karar ve hareketlere zorlamak amacıyla yapılır. Tehdidin suç oluşturması için korkutarak sonuç alması, zarar vermesi zorunlu değildir. Mağdurda etkili olması yeterlidir. Tehdit maddi ve manevi olabileceği gibi mağdurun yakınlarına da yöneltilmiş olabilir.[26]

Bu geniş kapsamı ile günlük hayatta hemen herkesin birbirine uygulayabildiği bir şiddet türüdür ve dolayısıyla doğal karşılan-

---

25 *Karınca, Eray;* age. *s.17.*

26 *Karınca, Eray;* age. *s.17.*

maktadır. Ancak, sistematik olarak uygulandığında fiziksel şiddetten daha ağır psikopatolojik tablolar yarattığı bilinen psikolojik şiddet günlük ve yaygın kişiler arası şiddetten ayrıldığı noktalarda kişinin hayatını tehdit edebilmektedir. Günlük pratik göstermektedir ki, ısrarlı takip ile kadın cinayetleri arasında veya kıskançlık gerekçesiyle kontrol etme ile kadına yönelik fiziksel şiddet arasında güçlü bir ardıl ilişki vardır.

G) Ekonomik Şiddet

Erkeğin, kadının ekonomik olarak kendisine bağlı yaşıyor olmasını kullanmak suretiyle, ekonomik kuvvetini kullanarak kadın üzerinde baskı yaratması ekonomik şiddet olarak nitelendirilebilir. Kadının mallarını ve diğer gelirlerini elinden almak, para vermemek, kısıtlı para vermek, ailenin ekonomik birikimine ilişkin bilgi vermemek ve ekonomik konularda kadının düşüncesini almadan karar vermek, çalışmasına izin vermemek, istemediği işte zorla çalıştırmak, iş hayatını sürdürmesine engel olacak kısıtlamalar getirmek, ziynet eşyalarını elinden almak, kişisel zevk ya da beğenisi doğrultusunda gereksinimlerini karşılayacak parayı vermemek veya belli çıkarlar doğrultusunda –şunu yaparsan, şöyle yaparsan– vermek, birer ekonomik şiddettir.[27]

Mahkeme kararlarında da ekonomik şiddet, boşanma veya şiddetten koruma kararlarına gerekçe oluşturmaktadır:

"...Ekonomik şiddet, fiziksel şiddet gibi çoğunlukla görüldüğü üzere kendini ani ve öfke patlamaları biçiminde açığa vurmaz. Daha çok kişilik ve huyla ilgili olup sistematiktir ve süreklilik gösterir. Mağdurun bu tavrı algılaması, tepki göstermesi çok daha zordur ve uzun zaman ister. Kaldı ki, somut olayda davalı erkek, malvarlığının yarısını davacı kadın adına kaydettirmiştir. Yani görünüşte iyi niyetlidir. Ama yaşamın sırf tasarrufla geçmeyeceği, bu arada bir ömrün de tükenip gideceğini anlaması için davacı kadının emekli olması gerekmiştir. O halde Yargıtay'ın bozma kararındaki, 'bir kısım olaylardan sonra evlilik birliğinin devam ettiği' yani örtülü af gerekçesi, ekonomik şiddetin yukarıda belirtilen niteliği gereği yerinde değildir. Sonuç olarak davacı ve davalı Adalet

[27] *Erdem, Mehmet, Aile İçi Şiddet ve 4320 Sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, Kasım Aralık 2007, s. 56.*

Bakanlığı'nda farklı birimlerde çalışmışlardır. Davacı tanıkları, davacı kadının çalışma arkadaşlarıdır. Uzun yıllar aynı birimde aynı odada çalışan insanların, birbirlerinin özel yaşamlarına ilişkin olarak gözlemde bulunmaları ve bilgi sahibi olmaları doğaldır. Özellikle davacı kadının sürekli parasızlık çekmesinin, kırılan çay bardağının hesabını yapmak zorunda kalışının, çay parası ödemekte dahi sakınımlı davranmasının yani uğradığı ekonomik şiddetin çalışma arkadaşlarının gözünden kaçması düşünülemez. Bunun, gerek davacıdan gerekse kısıtlı da olsa görüştükleri davalıdan kaynaklanıp kaynaklanmadığına ilişkin gözlem yapmaları ve bilgi edinmeleri de kaçınılmazdır. Süreklilik taşıyan bu olguya davacı kadının uzun yıllar katlanmış olması, hiç olmazsa emeklilik döneminde bir parça olsun parasal rahatlık istemesine engel sayılmamalıdır."[28]

H) Sosyal Şiddet

Yurt dışına gelin olarak götürülüp yabancı kentte evden dışarıya çıkmasına izin verilmeyen genç kızlarımızın bu konumlarını, duygusal ya da psikolojik şiddet olarak adlandırmak yetersizdir. Her türlü sosyal hak ve etkinlikten yoksun bırakılan, yaşadıkları ülkeyle bağ kurabilmesi için gerekli olan dili öğrenmesine fırsat verilmeyen bu kızlar, deyim yerindeyse köle yaşamı sürmektedir. Onlardan beklenen ailenin diğer bireyleri sabah işe gittikten sonra ev işlerini ve yemekleri yapmalarıdır. Kısa zamanda daha çok para biriktirme düşüncesiyle genellikle geniş aile içinde, yani kayınpeder, kayınvalide ve diğer kardeşler birlikte aynı ortamda yaşanmakta, onlardan bu ilişki ve yaşama biçimine koşulsuz itaat etmeleri istenmektedir. Konu bir mahkeme kararında şu şekilde dile getirilmiştir:

"Tanık anlatımlarından, davalı kocanın evlilikten kısa bir süre sonra eşine ilgisini yitirdiği, sorumsuz davranarak evlilik birliğinin gerektirdiği sorumluluk ve yükümlülüklerini yerine getirmediği, eşine karşı baskı ve şiddet uyguladığı, ayrı ev açmayıp ailesi ile birlikte yaşamaya zorladığı, davalının yabancı ülkeye uyum sağlaması için katkıda bulunmadığı, hatta onu eve kapatıp sadece ev işlerini yapmasını beklediği anlaşılmakla, evlilik birliğinin temelinden sarsıldığı, bunda davalı kocanın ağır kusurlu

[28] *Ankara 8. Aile Mahkemesi'nin E: 2008/678, K: 2008/898 sayılı ve 21.7.2008 günlü direnme kararı; Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'nun E: 2008/2-695, K: 2008/710 sayılı ve 26.11.2008 günlü kararıyla onanmıştır. (Mahkemenin karar kartonundan alınmıştır.)*

olduğu anlaşıldığından tarafların boşanmalarına, karar verilmiştir. Öte yandan, davacıya fiziki şiddet uygulandığı yolunda kanıtlar bulunduğu gibi evden çıkması kısıtlanarak ve kendisini geliştirip, içinde yaşadığı yabancı ülkeye uyum sağlaması için gerekli ortam sağlanmadığı ve destek olunmadığı için uğradığı sosyal şiddet de değerlendirilerek TMK'nın 174/2 maddesi uyarınca manevi tazminat takdir edilmiştir." Özetlenen somut olaylardaki tipiklik nedeniyle, bunun duygusal ya da psikolojik şiddet terminolojisi içinde değerlendirilmesinin yetersizliği gözetilerek, sosyal şiddet adı önerilmiş ve bu terminoloji ilk kez bir mahkeme kararında gerekçelendirilip adlandırılmıştır.[29] Aslında aynı süreç daha yumuşak olsa da, ülkemizde giderek artan geleneksel ve tutucu yapı nedeniyle büyük şehirlerimizde de yaşanmaya başlanmıştır. Çoğunlukla, esnaf olan baba (mobilyacı vb.), oğlunu köyünden bir kızla evlendirip kentin kıyı mahallelerinde yaptırdığı birkaç katlı konutun bir dairesine yerleştirmekte, oğlunu da kendi işinde çalıştırmaktadır. Görünüşte gençlerin ayrı evleri olmasına karşın yemekler birlikte yenmekte, gece belli bir saatten sonra kendi evlerine çıkabilmektedirler. Gündüzleri gelin, kayınvalidenin denetimi altında yaşamakta, pencereden bakması dahi kısıtlanabilmektedir. Dayanamayanlar bir süre sonraya boşanmak istemekte ya da çeşitli hastalıkların pençesinde doktor doktor dolaşmaktadır. Genç gelinlere dayatılan bu yaşam biçiminin tıpkı ekonomik şiddet gibi sinsi bir yanı olduğu, görünüşte varlık içinde *"bir elleri yağda bir elleri balda!"* olan bu kızların, bu şiddeti algılayıp ailelerine ve mahkemelere kabul ettirmelerinin güçlüğü ortadadır.

I) Israrlı Takip ve Israrlı Takip Mağduru

Sosyolojik açıdan ısrarlı takip(stalking) yeni bir kavram olmamakla beraber hukukun bu kavrama ilgisi oldukça yenidir. Hukuki açıdan ısrarlı takip ve ısrarlı takipçinin tanımlanması mağdurun, ısrarlı takip mağduru olduğunu anlayabilmesi ve önlemler alabilmesi için önemlidir.

Amerika'da Rebecca Schaeffer adlı aktrisin hayranı tarafından öldürülmesi üzerine ilk kez 1990 yılında, California'da ısrarlı takip

[29] *Ankara 8. Aile Mahkemesi'nin, E: 2007/898, K: 2009/605 sayılı ve 13. 5. 2009 günlü kararı; (Mahkemenin karar kartonundan alınmıştır.)*

mağdurlarının korunmasına ilişkin kanun kabul edilmiş, ısrarlı takibe ilişkin ilk yasal düzenleme bu kanun ile yapılmıştır. ***Israrlı takip*** makul davranan bir insanın, tehdit olarak algılayacağı veya korku duyacağı şekilde sürekli olarak tekrarlanan kasıtlı davranışlar olarak tanımlanmaktadır.

Türk yasalarında ısrarlı takip mağduru adlandırmasını ise ilk olarak İstanbul Sözleşmesi olarak bilinen, Türkiye'nin 24.11.2011'de imzaladığı, "**Avrupa Konseyi Kadına Karşı ve Ev İçi Şiddetle Mücadele Ve Bunun Önlenmesi Sözleşmes**i"nde görmekteyiz. Sözleşmede ısrarlı takip, musallat olma olarak çevrilmiştir: "*Taraflar başka bir kişiye yönelik kendi güvenliği için korku duymasına neden olacak şekilde tekrar eden, kasıtlı ve tehditkâr davranışların cezalandırılmasını sağlamak üzere gerekli hukuki veya diğer tedbirleri alır*." (m. 34). Ancak bu maddede belirtilen ısrarlı takibin, kavram olarak bu tür eylemlerde en çok görülen cinsel amaçlı rahatsızlık verme (cinsel taciz) biçimine özellikle işaret etmediği gözden kaçmamalıdır. Nitekim taşıdığı önem nedeniyle olsa gerek cinsel taciz ayrı bir maddede yer almıştır: "*Taraflar, özellikle de saldırgan, küçük düşürücü, yüz kızartıcı ve kırıcı bir çevre yaratarak bir insanın onurunu zedelemeyi amaçlayan ya da bu sonucu doğuran, istenmeyen sözlü, sözsüz veya fiziksel olarak cinsel güdülü davranışın cezai ve diğer yasal yaptırımlara tabi olmasını sağlamak üzere gerekli hukuki veya diğer tedbirleri alır*" (m. 40).

Israrlı takipte bulunanın, fiilinin ısrarlı takip mağdurunda korku veya endişeye neden olduğunu bilmesi veya bilebilecek durumda olması ısrarlı takip için yeterli olup ısrarlı takipçinin mağdurda korkuya veya endişeye neden olmak saikiyle hareket etmesi gerekli değildir. Bu açıdan ısrarlı takipçi ile mağdur arasında önceden var olan duygusal veya kişisel bir ilişki, ısrarlı takipçinin fiilini hukuka uygun hâle getirmez.

Kanunun 2-d maddesindeki tek taraflı ısrarlı takip mağduru ibaresindeki "tek taraflı" ifadesi, eşyanın doğası gereği bu marazi ilgi karşılıksız yani tek taraflı olacağı için gereksiz olup haklı olarak eleştirilmiştir.[30]

[30] *Karakaya, Ramazan* age. *s.24*

İKİNCİ BÖLÜM

I-Şiddet Mağduru Kadına Sağlanan Sosyal Olanaklar

A) Devletin Şiddete Uğrayan Kadına İlk Elden Sunduğu Hizmetler

Olay mahkeme önüne gelene kadar aile içi şiddete uğrayan kadınların güvenliklerinin sağlanması, barınma, hukuksal destek, tıbbi yardım ve psikolojik rehberlik gibi çeşitli gereksinimlerinin karşılanması için birçok kuruluşun işbirliği yapması gereklidir.

Bunlardan başlıcası olan Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü (KSGM), kadına yönelik şiddetin önlenmesine ilişkin plan ve politikaların hazırlanmasından ve uygulanmasının denetlenmesinden sorumlu devlet organıdır. Adı, başlangıçta Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü olan ve Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'na bağlı olan KSGM 8.6.2011 günlü Resmi Gazetede yayınlanan 633 no'lu Kanun Hükmündeki Kararnamenin 6/c maddesiyle Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'na bağlı bir hizmet birimine dönüştürülerek gücünden ve etkiliğinden kaybetmiştir. Son değişiklikle beraber hali hazırda Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığına bağlı olarak hizmet vermeye devam etmektedir. Kadınların 20 seneden fazla bir süredir talep ettiği bağımsız bir Kadın Bakanlığı isteği son Anayasa değişikliğinde de görmezden gelinmiş; böylelikle kadının birey olarak değil, aile içinde konumlandırılmasına ilişkin ataerkil yaklaşım bir kez daha galip gelmiştir.[31]

Kadınlar şiddete maruz kaldıklarında ya da risk altındayken şikayet ve ihbar için valilik ve kaymakamlıklara, polis merkezlerine, jandarma karakolluklarına, adli makamlara (Cumhuriyet Başsavcılığına ve Aile Mahkemelerine), Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüklerine, Şiddet Önleme ve İzleme Merkezlerine (Şönim), Barolar ve Barolara Bağlı Kadın Hakları Merkezlerine başvurabilirler.[32]

---

31 *Karınca,Eray;* Sorularla Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet, (S2009 Örsan Öymen Yılın İnceleme Ödülü), *Ankara Barosu Yayını, Afşaroğlu Matbaası, Ankara, s. 31.*

32 https://ailevecalisma.gov.tr/ksgm/siddete-maruz-kalindiginda/

Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlükleri tarafından sağlanan sığınmaevi/konukevi hizmeti çok büyük önem taşımaktadır. Ayrıca sistemin iyi işlemesi için mağdur veya şiddet tehlikesi altındaki kişileri ne yapıp edip en kısa zamanda bir sosyal çalışmacıyla görüştürülmesi sağlanmalıdır. Çünkü kadına yönelik aile içi şiddetin önlenmesinde asıl sorumluluk sahibi olanlar, deyim yerindeyse sahadakiler yani sosyal çalışmacılardır.[33]

Alo 183 telefon hattı, Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığına bağlı çağrı merkezi olarak şiddete uğrama tehlikesi altındaki kadın ve çocuklara, psikolojik, hukuki ve ekonomik alanda danışmanlık hizmeti vermek için açılmıştır. Bu telefon hattına, Türkiye'nin her yerinden yedi gün ve yirmi dört saat 183 numarasını çevirerek ulaşmak ve aile içi şiddeti durdurmak için gerekli destek ve korumaya nasıl ulaşılacağına ilişkin olarak bilgi almak olanaklıdır.

Uygulamada şiddete uğramış ya da uğrama tehlikesi yaşayan kadınlar ilk olarak mahallelerindeki polis merkezi veya jandarma karakoluna başvurmaktadır. Kolluk görevlileri, kadına yönelik şiddete ilişkin bilgi ulaştığında, öncelikle başvuruyu ve edinilen bilgileri Cumhuriyet Savcılarına bildirir. Şiddete uğrayan kadını, derhal muayene ve tedavisi için en yakın sağlık kuruluşuna sevk eder ve doktor raporu alınmasını sağlar. Savcılığın talimatı ile olaya karışan taraflar tespit edilir ve deliller toplanır. Tarafların avukat istekleri için gereği yapılır. Olaya ilişkin ayrıntılar kayda geçirilir ve tutanak düzenlenir. Kolluk kuvvetlerinin tutumu, şiddet mağdurunu başvurudan caydırma ya da devam etme kararı vermesi açısından çok önemlidir. Bu nedenle, polislerin kadına yönelik şiddet ve özellikle aile içi şiddet olaylarını küçümsememeleri hatta, diğer olaylara oranla daha çok önem ve öncelik vermeleri sağlanmalıdır.[34]

Devletin özen yükümlülüğü de göz önüne alındığında şiddete uğrayan kadınların başvuru makamlarında karşılaştıkları zorlukların tespit edilmesi, başvurulacak kurumların sıkı bir şekilde

---

33 *Karınca, Eray;* age. *(Ankara Barosu Yayını) s.31.*

34 *Karınca, Eray;* age., *(Ankara Barosu Yayını) s.32.*

denetlenmesi ve uygulamadaki eksikliklerin giderilmesi kadına yönelik şiddet ve ayrımcılıkla mücadelenin etkin bir şekilde sürdürülebilmesi açısından çok önemlidir. Şiddet ve ayrımcılığın durmaksızın arttığı bu dönemde Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı tarafından hazırlanan ve İçişleri Bakanlığı, Adalet Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı ve Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından imzalanan "Kadına Yönelik Şiddetle Mücadelede Kurumsal İş Birliği ve Eşgüdümün Artırılmasına dair Protokol" ve Protokol kapsamında hazırlanan Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Koordinasyon Planı(2020-2021)'nın eksiksiz bir şekilde uygulanması hayati önem taşımaktadır. Bu kapsamda şiddet mağduru kadının Batı'daki örneklerinden gördüğümüz üzere olayın sıcağı sıcağına bir sosyal çalışmacıdan yardım almasının sağlanması, kadına şiddetin önlenmesi için elzemdir.

B) Şiddete Uğrayan Kadına, Derneklerin ve Diğer Sivil Kuruluşların Sunduğu Hizmetler

Ülkemizde, kadın hakları konusunda çalışan dernek ve vakıflar üst oluşumlarda bir araya gelmeyi başarmış ve baskı grubu olarak daha etkili olmuşlardır. Bunların başlıcaları, son dönemde özellikle uluslararası alanda etkili çalışmalar yapan "Kadının İnsan Hakları Yeni Çözümler Derneği" ile Türkiye Barolar Birliği Kadın Hukuku Komisyonu (TÜBAKKOM), Ankara Kadın Dernekleri Federasyonu, İstanbul Kadın Kuruluşları Birliği ve İzmir Kadın Kuruluşları Birliğidir. Kadın hareketinde ve kadına yönelik şiddet ve ayrımcılıkla mücadelesinde çok büyük çabalar gösteren Mor Çatı'nın yanında ülkenin en eski, etkili ve yaygın kadın örgütlerinden olan Türk Kadınlar Birliği, Cumhuriyet Kadınları Derneği, Kadın Haklarını Koruma Derneği, Türk Hukukçu Kadınlar Derneği ve benzerleri yurt içinde ve dışında kadın çalışmaları konusunda etkili olmaktadırlar. Kadın hakları alanında çalışmalar yürüten bu kuruluşlar, şiddete uğrayan veya uğrama tehlikesi yaşayan kadınlar için, yaşadıkları şiddetle mücadelelerini kolaylaştırma amacıyla çeşitli hizmetler sağlarlar. Bunların başında hukuki danışmanlık ve psikolojik destek sağlama, barınma, sağlık ve iş bulma gibi çabalar gelmektedir. STK'lar, baskı grubu olarak –özellikle yasal çalışmalarda kadına yönelik ayrımcılığa ilişkin hükümlerin ayıklanmasında etkili olurken– ekonomik olarak yeteri kadar güç-

lenemediğinden bu hizmetleri sunmada genellikle valilikler ve belediyelerle işbirliği içerisindedirler.

Kadınların STK'lardan aldıkları destekle psikolojik açıdan güçlendikleri, iş bulabildikleri, resmi kanallara başvurabildikleri, sığınma evine yerleşebildikleri ve hukuksal süreçleri gerçekleştirmeye çalıştıkları ve bu konuda yardım aldıkları görülmüştür.[35] STK'ların dışında kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları olan barolar, şiddete uğrayan kadınlara destek olmaktadırlar. Örneğin, hukuksal işlemleri kendi başlarına yapamayacak ve avukatlık ücretini karşılayamayacak durumda olan kadınlara, yaşadıkları ilin baroları gerekli hukuksal yardımı yapmaktadır. Büyük illerde barolar şiddete uğramış veya tehlike altındaki kadınlara hukuksal danışmanlık sağlamak ve rehberlik yapmak için danışma merkezleri kurmuşlardır. Buralarda sürekli ve gönüllü çalışan avukatlar, kadınları hukuksal konularda bilgilendirip yönlendirir. Gerektiğinde adli yardım kurulu devreye sokularak şiddete uğrayan kadına ücretsiz avukat tutulur.

Şiddete uğrayanların ücretsiz avukat yardımından yararlanmaları, Aile Mahkemelerinden tedbir kararları alınması aşamasında da yararlıdır. Avukatlar, savcılık ile aradaki bağlantıyı sağlar ve mahkemelerde mağdura yardımcı olurlar. Ayrıca yaşanılan yerde belediyenin sığınma/konukevi varsa, şiddete uğrayan ya da şiddete uğrama tehlikesi altındaki kadınlar, bundan yararlanmak için belediyeye başvurabilir. Belediyeler ekonomik desteğe ihtiyacı olan şiddet mağduruna ayni ve maddi yardım da yapar.

Devletin özen yükümlülüğü de göz önüne alındığında yürürlükte olan mevzuatların uygulanmasının sıkı bir şekilde denetlenmesi ve eksikliklerin giderilmesi kadına yönelik şiddet ve ayrımcılıkla mücadelenin etkin bir şekilde sürdürülebilmesi açısından çok önemlidir. Şiddet ve ayrımcılığın durmaksızın arttığı bu dönemde Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı tarafından hazırlanan ve İçişleri Bakanlığı, Adalet Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı ve Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından imzalanan "Kadına Yönelik Şiddetle Mücadelede Kurumsal İş Birliği ve

35 *Jansen, H. / Üner, S., ve diğerleri, s. 148.*

Eşgüdümün Artırılmasına dair Protokol" ve Protokol kapsamında hazırlanan Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Koordinasyon Planı(2020-2021)'nın eksiksiz bir şekilde uygulanması hayati önem taşımaktadır.[36]

C) Diğer Olanaklar

1. TRT Kurumu ile Özel Televizyon Kuruluşları ve Radyoların Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesi Konusundaki Yükümlülükleri

Bu husus 6284 s. Kanun'un 16. maddesinde düzenlenmiştir. Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu ile ulusal, bölgesel ve yerel yayın yapan özel televizyon kuruluşları ve radyolar, ayda en az doksan dakika kadınların çalışma yaşamına katılımı, özellikle kadın ve çocukla ilgili olmak üzere şiddetle mücadele mekanizmaları ve benzeri politikalar konusunda Bakanlık tarafından hazırlanan ya da hazırlattırılan bilgilendirme materyallerini yayınlamak zorundadır.

Televizyon kuruluşları ve radyolarda yayınlanacak bilgilendirme materyalleri, Bakanlık birimleri tarafından üniversiteler, ilgili meslek kuruluşları ve sivil toplum kuruluşlarının da görüşleri alınarak hazırlanır.

Öte yandan televizyon kuruluşları ve radyolar sadece Bakanlıkça hazırlanan materyallerle bağlı kalmamalı, kadına şiddeti özendiren veya şiddet sahnelerinin çokça gösterildiği film ve dizilerin gösterime girmesini engellemeli, en azından bu tür yapımların yayınlanmaması için her türlü çabayı göstermelidir.

Kadına şiddetin temelinde, ayrımcılığın bulunduğu gözetilerek, programlarda ve özellikle dizi filmlerdeki ilişkilerde eşitliği gözeten bir anlayış benimsenmeli ve teşvik edilmelidir.

Ayrıca en önemli görevlerden biri de Radyo ve Televizyon Üst Kurulu'na (RTÜK) düşmektedir. Tüm radyo ve televizyon kuruluşlarının denetimini yapan RTÜK, kadına şiddet sahneleri ile ilgili verebileceği en yüksek cezaları vermelidir.

---

[36] *Karınca, Eray;* age. *(Ankara Barosu Yayını) s.34,35*

2. 6284 Sayılı Kanun Kapsamındaki Başvurular İçin Başvuru ve Yargılama Harcı, Vergi vb. Şeklinde Bir Masraf Ödenmemesi

6284 s. Kanun kapsamındaki başvurular ile verilen kararların icra ve infazı için yapılan işlemlerden yargılama giderleri, harç, posta gideri ve benzeri hiçbir ad altında masraf alınmaz.

Öte yandan 6284 s. Kanun kapsamında yapılan geçici maddi yardım ödemeleri gelir vergisi ile veraset ve intikal vergisinden, bu ödemeler için düzenlenen kâğıtlar ise damga vergisinden müstesnadır.

3. Bakanlık ve Kadın Dernekleri Görülmekte Olan Davalara Katılması

6284 sayılı kanunun 20. maddesinin 2. fıkrası uyarınca "Bakanlık gerekli görmesi haline, kadın, çocuk ve aile bireylerine yönelik uygulanan şiddet veya şiddet uygulanması ihtimali dolayısıyla açılan idari, cezai, hukuki her tür davaya ve çekişmesiz yargıya katılabilir." Bakanlığa tanınan bu yetkinin kadın derneklerine tanınmamış olması eleştirilmiştir. "Getirilen bu düzenleme olumlu bir gelişme olsa da bu şekilde sadece bakanlığa özgülenen bu katılma hakkının ancak kadına yönelik şiddete duyarlı hükümetlerin varlığı halinde işlevsel olacağı açıktır. Bu nedenle bakanlığın yanında kadın derneklerine de müdahil olma hakkı tanınarak düzenlemenin daha işlevsel kullanılması sağlanmalıdır."[37]

Gerçekten de 6284 sayılı kanuna ilham veren faaliyetlerin başlangıcının aslında kaynağının, kadınların ve kadın derneklerinin çalışmaları olduğu ortadadır. Düne kadar devletlerin ilgi alanı dışında tutularak özel alan denilen ev içindeki, aile içindeki kadına şiddetin farkına varılması kadınların dirençli ve kararlı çalışmaları sonucunda olmuş ve devletler bu haklı taleplerin karşısında duramayarak, kadına karşı şiddetin önlenmesine dair sözleşmeleri imzalamış, gerekli yasal düzenlemeleri çıkarmışlardır. Artık günümüzde kadına şiddet özel alan denilerek kapatılamaz, görmezden gelinemezse bunun nedeni kuşkusuz kadınların bu konudaki ça-

[37] KARINCA, Eray, (Muğla Barosu), s.71.

lışmalarıdır. Ne var ki devletlerin kendi bünyesindeki ataerkil yapıdan henüz uzaklaşılamadığı düşünüldüğünde, kadına şiddetin önlenmesi konusundaki mücadelenin yalnızca devlete bırakılmasının, mücadeleyi her an için akamete uğratması tehlikesi vardır. Öyle ise bu mücadelenin gerçek sahibi olan kadınların ve kadın derneklerinin dışarıda tutulmak yerine bizzat her alanda görev almaları, devletin sızamadığı yetersiz kaldığı durumlarda bile çalışabilecekleri öngörülerek, davalara suçtan zarar gören olarak katılabilme hakkının yasada açıkça yer alması yerinde olacaktır.

Kaldı ki mahkemelerce suçtan zarar görme kavramının dar yorumlanması amaca aykırı olup, kadın kuruluşlarının yanında baroların da kadına şiddet davalarında katılma talebinin kabul edilmesinin, gerçeğin bulunmasına katkı sağlayacağı ve bu yolla bu tür olayların kınandığı ve meşru görülmediği konusunda kamuoyuna mesaj verilmiş olacağı açıktır. Öte yandan Türkiye'nin taraf olduğu Kadınlara karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi(CEDAW)'nden kaynaklanan bir yükümlülük de bu yolla yerine getirilmiş olacaktır. Çünkü CEDAW kadına şiddetin önlenmesi, namus cinayeti gibi kadına karşı ayrımcılığı besleyen her türlü kural, örf adet ve anlayışla etkin biçimde mücadele edilmesi görevini imzalayan devletlere, bu arada imzacı olarak Türkiye Cumhuriyeti'ne de yüklemiştir. Kadın derneklerinin davalara müdahil olma taleplerinin reddinin CEDAW'ın kadına şiddetle, kadına ayrımcılıkla etkin biçimde savaşma yükümlülüğüne aykırı olacağı kuşkusuzdur.

Bunun yanında İstanbul Sözleşmesi olarak bilinen Kadınlara Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesinin 9. maddesindeki: "Kadınlara yönelik şiddetle mücadele alanında ilgili sivil toplum kuruluşları ve sivil toplumun her düzeydeki çalışmalarını göz önünde bulundurmak, teşvik etmek, desteklemek ve kuruluşlarla etkin işbirliği tesis etmek," şeklinde dile getirilen yükümlülük de kadın derneklerinin ve baroların kadına şiddete ilişkin davalarda müdahil olma hakkına Anayasa 90. madde de düşünüldüğünde zemin oluşturmaktadır.

Öte yandan zaman zaman kadın derneklerinin davalara müdahale taleplerinin kabul edildiği örneklerle görülmekle birlikte

red kararı verenlerin suçtan doğrudan zarar görme şartını gerekçelendirdikleri görülmektedir. Oysa CMK'nın 237. maddesinde "doğrudan" diye bir ibare mevcut değildir. Yukarıda saydığımız faydalarına rağmen hangi endişe ile kadın derneklerinin kadına şiddete ilişkin davalara müdahil olmalarının engellendiği anlaşılamamaktadır.

Bakanlık tarafından sağlanan hukuki destek destek hizmeti ise, Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri Hakkında Yönetmeliğin 7'nci maddesi çerçevesinde, şiddet mağduruna ve beraberindeki çocuklarına Kanun kapsamında gerekli hukuki desteğin sağlanması veya baroların ilgili birimlerine yönlendirme yapılması ile müdahil olunan davaların takibi şeklinde gerçekleştirilmektedir. Boşanma davası açmak isteyen ya da boşanma davası devam eden ancak maddi koşullarının yetersizliği nedeniyle bir avukatın hukuki danışmanlığından yararlanamayan kadınlar, adliyeler bünyesinde ya da barolarda kurulu adli yardım bürolarına yönlendirilmektedir. Adli yardım talepleri kabul edildiğinde, boşanma davasına ilişkin harç ve masraflar HMK'nın ilgili maddesi çerçevesinde devlet tarafından karşılanmaktadır. Bu hizmetlerin yerine getirilmesinde koordinasyon Şönim tarafından sağlanır. Başka deyişle, Şönim'in boşanma davası açmak isteyen kadınlara doğrudan bir avukat tahsis etmek yükümlülüğü yoktur.

4. 6284 sayılı Yasa'daki Tedbirlerin Uygulanmasında Kurumlar Arası Koordinasyonun Sağlanması

6284 s. Kanun'un 16. maddesi *"Kurumlar arası koordinasyon ve eğitim"* başlığı altında düzenlenmiştir.

6284 s. Kanun hükümlerinin yerine getirilmesinde kurumlar arası koordinasyon Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı tarafından gerçekleştirilir. Kamu kurum ve kuruluşları ile diğer gerçek ve tüzel kişiler, bu Kanunun uygulanmasıyla ilgili olarak kendi görev alanına giren konularda işbirliği ve yardımda bulunmak ve alınan tedbir kararlarını ivedilikle yerine getirmekle yükümlüdür. Gerçek ve tüzel kişiler, 6284 s. Kanun kapsamında Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'nın çalışmalarını desteklemek ve ortak çalışmalar yapmak üzere teşvik edilir.

5. 6284 Sayılı Yasadaki Koruyucu ve Önleyici Tedbirlere İlişkin Süreç, İhbarda Bulunabilecek olanlar, İhbar ve Karar Mercileri

6284 sayılı yasada, şiddete uğrayan ve şiddete uğrama tehlikesi altında olan kişilerle ilgili koruyucu tedbirler ve bu kişilere şiddet uygulayan veya şiddet uygulama ihtimali bulunan kişilere yönelik önleyici tedbirler ayrı maddelerde düzenlenmiştir. Özetle, kanun sistematiği, korunan kişilere yönelik koruyucu tedbirler ve şiddet uygulayanlara yönelik önleyici tedbirler olmak üzere ikili bir ayrım üzerinden şekillendirilmiştir.

Kuşkusuz hangi tedbirin uygulanacağı ve hangi tedbire kimin karar vereceği ve bu kapsamda ihbar, şikayet ve şikayet mercilerinin kim ve nereler olduğu büyük önem arz etmektedir.

İhbar: Üçüncü kişiler tarafından olayın ilgili makam veya kişilere, yazılı, sözlü yada herhangi biri biçimde bildirilmesidir. İhbarı alan kamu görevlisi 6284 sayılı kanun kapsamındaki görevlerini en hızlı biçimde yerine getirmek ve gerekiyorsa uygulanması gereken tedbirlere ilişkin yetkilileri harekete geçirmekle yükümlüdür.

Şikayet: Şiddet mağdurunun bizzat kendisinin ilgili makam ve kişilere müracaatıdır. Bunun için mutlaka şiddete uğramış olması gerekmez. Böyle bir tehlikenin varlığı yeterlidir.

Şikayet Mercileri: Kolluk, mülki amir, Cumhuriyet Başsavcılığı, aile mahkemesi hakimi, Aile Çalışma Ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'nın ilgili birimleridir. Kuşkusuz bu kişi ve merciler aynı zamanda ihbar edilecek kişi ve makamlardır. Hakim, mülki amir ve kolluk, tedbirlere karar vermekle de yetkilidirler.

Kolluk, polis, jandarma ve sahil güvenlik birimlerini ifade etmektedir. (Yönetmelik 3/h maddesi) Bu kapsamda özel kolluk görevlileri bu tanım içinde yer almadığından, bu kanun kapsamında herhangi bir yetki veya sorumlulukları yoktur. Kolluk, kendisine yapılan ihbar ve şikayetler üzerine koşulları varsa genel hükümler çerçevesinde gereğini yapar ve gecikmesinde sakınca bulunan hallerde Kanunda sınırlı olarak düzenlenen tedbirleri alıp, tedbirin niteliğine göre mülki amirin ya da hakimin onayına sunar. Ardından en hızlı biçimde Şönim'e bilgi verir.

Mülki amir, illerde Vali, ilçelerde kaymakamdır. Mülki amir, kanun kapsamında ihbar, şikayet ve karar mercii olarak hakimden sonra tedbir verme yetkisine haiz en önemli yetkililerden biridir. Kendisine yapılan ihbar ve şikayet üzerine kanunun 3. maddesi uyarınca, kanunda belirtilen tedbirlerin birine veya birkaçına ya da uygun göreceği başka tedbirlere karar verebilir. Ayrıca yapılan başvuruyu kolluğa veya Cumhuriyet başsavcılığına bildirir.

Cumhuriyet başsavcılığı, ihbar ve şikayet merciidir. Mahkeme ile mağdur arasında köprü görevi görür. Mağdura ilişkin gerekli gördüğü tedbirlerin alınması için aile mahkemesine başvurur. Kendisinin bizzat karar alma yetkisi yoktur. Ancak kolluk üzerindeki genel hükümler çerçevesindeki amir pozisyonu itibariyle uygulamada geçici önlemler konusunda sıklıkla inisiyatif kullandığı, kolluğun da bunu savcılıktan talep ettiği, beklediği vakidir. Esasen fiziki bir şiddetin varlığı halinde bu eylem zaten suç konusu olduğundan, bu durumda savcılığın müdahalesinin kaçınılmaz olacağı da kuşkusuzdur. Bu kapsamda kolluğa verilen yetkinin Cumhuriyet Savcılığına verilmemesi eksiklik olarak değerlendirilmektedir.[38]

Aile Mahkemesi Hakimi, ihbar, şikayet ve karar merciidir. Kanun kapsamında kadına şiddetin önlenmesi için en geniş yetkilerle donatılmış ve beklentilerin en yüksek olduğu kişidir. Kendisine gelen bilgi ve belgelere göre kanunda örnek olarak sayılanlar dışında da gerek gördüğü her türlü tedbiri alma yetkisine haizdir.[39] Bu kapsamda olayın niteliğine göre yürütme yetkilerini dahi kullanabilecektir.[40] Aldığı tedbirleri gereği için duruma göre, kolluk, Cumhuriyet Savcılığı veya mülki amire yollar.

Aile Çalışma Ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı İl veya İlçe Müdürlüğü, hem ihbar hem de şikayet merciidir. Kadına şiddetin önlenmesi konusunda karar mercileri ile şiddet mağduru arasında köprü görevi görür. **Şönim'lerin** varlığıyla çok önemli bir işleve

---

38 *Karakaya, Ramazan;* age. *s.40*

39 *6284 sayılı kanun m.4 (1)*

40 *Bu konudaki radikal bir karar ve kamuoyundaki yansımaları için bkz. Eray Karınca, "Kız Doğursun Analar" Kadının Eş Şiddetinden korunması, 2011 Yunus Nadi Sosyal Bilimler Ödülü, Bilgi Yayınevi, Cantekin matbaacılık yayıncılık ticaret ltd. Şt.i Birinci Basım Ekim 2011, dipnot, 93, s. 118*

sahip olmakla birlikte, uygulamada yeterli inisiyatif kullanamadığı, sorumluluğu kolluk ve mahkemeye bıraktığı yardım ve destekten daha çok izleme işlevine ağırlık verdiği görülmektedir. Oysa çağdaş Batı ülkelerindeki muadillerinin, alandaki sosyal çalışmacılar aracılığıyla en başından itibaren şiddet mağdurunun yanında yer aldığı, onu hakları ve ne yapması gerektiğine, sürece ilişkin doğru biçimde yönlendirdiği gibi karar mercilerini de olayın özelliklerine göre gerekli tedbirleri almaları için doğru bilgileri sundukları görülmektedir. Kadına şiddetin önlenmesi için bakanlık görevlilerinin şiddetin en başından itibaren mağdurun yanında yer alıp sürece masa başında değil, bizzat sahada en aktif biçimde katılmalarının sağlanması bir zorunluluktur. Yönetmelik uyarınca **Şönim,** koruyucu ve önleyici tedbirlerin etkin olarak uygulanmasına yönelik destek ve izleme hizmetlerinin verildiği, çalışmalarını yedi gün yirmidört saat esası ile yürüten merkezlerdir. O halde yönetmelikteki tanımın, mağdur kadının en başından itibaren yanında olmak, ilgili makamların gerekli tedbirleri almasına katkıda bulunmak şeklinde geliştirilmesi ve bu işlevin derhal hayata geçirilmesi yerinde olacaktır. Böyle bir düzenleme olay anından itibaren şiddet mağduru kadının korunup kollanmasını sağlayacak, kadınların çokça şikayet ettikleri yeterince korunup kollanmadıkları hatta pişman edildiklerine ilişkin yakınmalarını da önleyecek, tedbirlerin etkili olmasına çok büyük katkı sağlayacaktır.

Şiddet veya şiddet uygulama tehlikesinin varlığı halinde Ceza hukukunda şikayet hakkı, bir suçun savcılık tarafından soruşturulması veya mahkeme tarafından kovuşturulması için mağdur veya suçtan zarar görene tanınan kişiye sıkı sıkıya bağlı bir haktır. Ancak yukarıda da açıklandığı üzere, ceza hukukundan farklı olarak 6284 sayılı kanun kapsamında gerekli tedbirlerin alınması için şiddet veya şiddet uygulama tehlikesinin varlığı halinde herkes bu durumu resmi makamlara ihbar edebilir. İhbarı alan kamu görevlileri bu kanun kapsamındaki görevlerini gecikmeden yerine getirmek ve uygulanması gereken diğer tedbirlere ilişkin haberdar etmekle yükümlüdür. TCK 257. maddesinde *"(1) Kanunda ayrıca suç olarak tanımlanan haller dışında, görevinin gereklerine aykırı hareket etmek suretiyle, kişilerin mağduriyetine veya kamunun zararına neden olan ya da kişilere haksız bir menfaat sağlayan kamu görevlisi, altı aydan iki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.*

(2) Kanunda ayrıca suç olarak tanımlanan haller dışında, görevinin gereklerini yapmakta ihmal veya gecikme göstererek, kişilerin mağduriyetine veya kamunun zararına neden olan ya da kişilere haksız bir menfaat sağlayan kamu görevlisi, üç aydan bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır." denilerek görevi kötüye kullanma suçu düzenlenmiştir. Şiddet ihbarını alan kamu görevlisinin, görevini yerine getirmemesi halinde kişilerin mağduriyeti oluştuğunda ihmali davranışla görevi kötüye kullanma suçunun işlendiği kabul edilebilecektir.

D) Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri (Şönim)

6284 s. Kanunun en belirgin özelliği şiddetle mücadeleyi kurumsal hale getirmesidir. Şiddetin önlenmesi ve verilen tedbir kararlarının etkin olarak uygulanmasının izlenmesi bakımından çalışmalarını yedi gün yirmi dört saat esasına göre yürüten, çalışma usul ve esasları yönetmelikle belirlenecek olan şiddet önleme ve izleme merkezlerinin kurulması 6284 s. Kanunun 14. maddesinde öngörülmüştür. Madde, bu merkezlerin Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı tarafından kurulacağını hüküm altına almıştır.

Bu kapsamda 6284 sayılı Kanunun 14 üncü ve 15 inci maddelerine dayanılarak hazırlanan ŞİDDET ÖNLEME VE İZLEME MERKEZLERİ HAKKINDA YÖNETMELİK 17 Mart 2016 tarihinde yürürlüğe girmiştir.Yönetmeliğin amacı Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri (Şönim)'nin kuruluş, işleyiş ve yürüteceği işlemlere ilişkin usul ve esaslar ile Şönim'de çalışacak personelin görev, yetki ve sorumluluklarını belirlemek olarak belirtilmiştir.

1. Şiddet Önleme ve İzleme Merkezlerinin Amaç ve İşlevi

Yönetmelikte Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri; şiddetin önlenmesi ile koruyucu ve önleyici tedbirlerin etkin bir biçimde uygulanmasına yönelik güçlendirici ve destekleyici danışmanlık, rehberlik, yönlendirme ve izleme hizmetlerinin verildiği, yeterli ve gerekli personelin görev yaptığı ve tercihen kadın personelin istihdam edildiği, çalışmaların yedi gün yirmi dört saat esasına göre yürütüldüğü merkezler olarak tanımlanmıştır.[41]

[41] Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri Hakkında Yönetmelik m. 3/ö

Adından da anlaşılacağı üzere şiddet önleme ve izleme merkezlerinin amacı, her şeyden önce şiddete uğrayan veya şiddete uğrama tehlikesi bulunan kadınları, çocukları, aile bireylerini ve tek taraflı ısrarlı takip mağduru olan kişileri şiddetten korumak, şiddetin önlenmesi için 6284 s. Kanunda hüküm altına alınan tedbirlerin uygulanmasını izlemek, güçlendirmek ve desteklemek, şiddet mağdurlarına rehberlik ve yönlendirme hizmeti vermektir.

Aslında amaçlanan, şiddete uğramış ve zaten ağır travmalardan geçmiş kadının ve çocuklarının başvurduğu her bir mercide yaşadığı şiddeti tekrar tekrar anlatarak aynı travmaya maruz kalmasını önlemek ve tek bir kurumda tüm sorunlara çözüm üretilmesi idi.[42] Ancak amaçlananın bu olması karşısında, bu amacın gerçekleştirilmesi için birinci öneme sahip olan Şönim'lerin nasıl çalışacağını düzenlemesi beklenen yönetmeliğin dört sene boyunca çıkarılmamış olması bu amacın gerçekleşmesine büyük bir darbe vurmuştur. Kurulan Şönim'ler, uygulama yönetmelikleri olmadığı süre içerisinde ilden ile değişen uygulamalar sergiledi. Standart bir uygulama oluşturulamadı. Bu nedenle uygulamaları çoğu kez Şönim çalışanı personelin tavrı belirledi. Her ilin kadrosundaki personelin kadına karşı şiddete bakış açısı, toplumsal cinsiyetten ne anladığı, hatta şiddet deyince ne anladığı dahi uygulamalara yansıdı.[43] Bu durum da 6284 s. Yasa'nın kadına şiddetle mücadeleyi kurumsal hale getirmesi amacını uzun bir süre sekteye uğrattı.

Peki yönetmelik çıkarıldıktan sonra durum değişti mi? Hali hazırda Şönim'lerle ilgili hem nicelik hem nitelik olarak personel eksikliğinin bulunması, bütçe olarak yeterli imkanlara sahip olmaması, çalışan profesyonel kişi sayının çok az olması bazı taşra merkezlerinde hiç olmaması, merkezlerin amaçlanan işlevini tam olarak yerine getirememesine neden olmakta, Kanun yazmanın marifet olmadığını bize göstermektedir.

Sırf cinsiyeti nedeniyle şiddet gören kadınları *"koruyormuş"* gibi yaparak değil de içten yaklaşımlarla, sorunun çözümü için

---

42 http://www.5harfliler.com/siddet-onleme-merkezleri/

43 http://www.5harfliler.com/siddet-onleme-merkezleri/

sosyal politikalar geliştirerek *"korumak"* gerekmektedir. Şönim'lerin amacına ulaşmasının birinci kuralı da budur.

2. Şiddet Önleme ve İzleme Merkezlerine Başvuru

Sunulacak hizmetlerden ev içi şiddete uğrayan veya şiddete uğrama tehlikesi bulunan kadınlar, çocuklar, aile bireyleri ve tek taraflı ısrarlı takip mağduru olan kişiler yararlanır.

Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri Hakkında Yönetmelik'in 13. maddesinde başvuru yöntemleri hüküm altına alınmıştır. Buna göre yöntemler şöyledir:

a. Yetkili makam veya merci tarafından verilen koruyucu veya önleyici tedbir kararı,

b. Hizmetlerden yararlanacak kişilerin bizzat başvurusu veya şikâyeti,

c. Üçüncü kişilerin ihbarı doğrultusunda ulaşılan kişinin şikâyeti,

d. Cumhuriyet savcılığı, kamu kurum ve kuruluşları, meslek kuruluşları, gerçek ve tüzel kişiler ile sivil toplum kuruluşlarının bildirimi,

e. Alo 183'e yapılan başvurular.

3. Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri Tarafından Sunulan Hizmetler

Sunulan hizmetler, Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri Hakkında Yönetmelik'in 7. maddesinde sayılmıştır.

Koordinasyon hizmeti: Başvuruların ve tedbir kararlarının alınması, görev alanındaki tüm bilgilerin sisteme işlenmesi, değerlendirilmesi ve izlenmesi için kurumlar arası işbirliğinin sağlanmasıdır.

Psiko-sosyal destek hizmeti: Şiddet mağduru ve beraberindeki çocuklar ile görüşme yapılması, raporların hazırlanması, uygun görülen hizmetlerin sunumu ile sorunun çözümüne ilişkin rehberlik hizmetlerinin ilgili kamu kurum ve kuruluşlarıyla koordineli bir biçimde yürütülmesi ve sonuçların izlenmesidir.

Hukuki destek hizmeti: Şiddet mağduruna ve beraberindeki çocuklarına Kanun kapsamında gerekli hukuki desteğin sağlanması veya baroların ilgili birimlerine yönlendirme yapılması ile müdahil olunan davaların takibidir.

Eğitim ve mesleki destek hizmeti: Şiddet mağduruna rehberlik yapılması ve ilgili kuruma yönlendirilmesidir.

Sağlık destek hizmeti: Basit sağlık müdahalesine ihtiyaç duyan şiddet mağdurları ve beraberindeki çocukların ihtiyaçlarının karşılanması ile gerekli destek ve yönlendirmenin yapılmasıdır.

Ekonomik destek hizmeti: Şiddet mağduru ve beraberindeki çocuğun ekonomik olarak güçlendirilmesi için ilgili mevzuat kapsamında maddi yardım ödemelerinin yapılması ve takibi ile istihdam edilmesi konusunda desteklenmesi ve beraberindeki çocuklarına kreş hizmeti sunulmasıdır.

Müdahale ve yönlendirme hizmeti: Çağrı hatlarına gelen ve Şönim'e iletilen başvuruların alınması, ihtiyaç ve talep doğrultusunda ilgili kurum ve kuruluşlarla iletişime geçilerek yönlendirme yapılmasıdır.

Önleyici hizmet: Şiddetin önlenmesine ilişkin toplumsal bilinçlendirme ve farkındalık çalışmalarının yapılmasıdır.

Yönetmelik uyarınca Şönim'lerin 8 farklı hizmet sunacağı öngörülmüştür. Merkezde hizmetlerin etkin bir biçimde sunumuna yetecek sayı ve nitelikte psikolog, sosyal çalışmacı, sosyolog, gibi meslek elemanları ile kolluk görevlisi ve idari personel bulunması planlanmıştır.

4. Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri Tarafından Verilecek Destek Hizmetleri

"(1) Şiddetin önlenmesi ve verilen tedbir kararlarının etkin olarak uygulanmasının izlenmesi bakımından şiddet önleme ve izleme merkezleri tarafından verilecek destek hizmetleri şunlardır:

a) Koruyucu ve önleyici tedbir kararları ile zorlama hapsinin verilmesine ve uygulanmasına ilişkin veri toplayarak bilgi bankası oluşturmak, tedbir kararlarının sicilini tutmak.

b) Korunan kişiye verilen barınma, geçici maddi yardım, sağlık, adlî yardım hizmetleri ve diğer hizmetleri koordine etmek.

c) Gerekli hâllerde tedbir kararlarının alınmasına ve uygulanmasına yönelik başvurularda bulunmak.

ç) Bu Kanun kapsamındaki şiddetin sonlandırılmasına yönelik bireysel ve toplumsal ölçekte programlar hazırlamak ve uygulamak.

d) Bakanlık bünyesinde kurulan çağrı merkezinin bu Kanunun amacına uygun olarak yaygınlaştırılması ve yapılan müracaatların izlenmesini sağlamak.

e) Bu Kanun kapsamındaki şiddetin sonlandırılması için çalışan ilgili sivil toplum kuruluşlarıyla işbirliği yapmak.

(2) Korunan kişilerle ilgili olarak şiddet önleme ve izleme merkezleri tarafından verilecek destek hizmetleri şunlardır:

a) Kişiye hakları, destek alabilecekleri kurumlar, iş bulma ve benzeri konularda rehberlik etmek ve meslek edindirme kurslarına katılmasına yönelik faaliyetlerde bulunmak.

b) Verilen tedbir kararıyla ulaşılmak istenen amacın gerçekleşmesine yönelik önerilerde bulunmak ve yardımlar yapmak.

c) Tedbir kararlarının uygulanmasının sonuçlarını ve kişiler üzerindeki etkilerini izlemek.

ç) Psiko-sosyal ve ekonomik sorunların çözümünde yardım ve danışmanlık yapmak.

d) Hâkimin isteği üzerine; kişinin geçmişi, ailesi, çevresi, eğitimi, kişisel, sosyal, ekonomik ve psikolojik durumu hakkında ayrıntılı sosyal araştırma raporu hazırlayıp sunmak.

e) İlgili merci tarafından istenilmesi hâlinde, tedbirlerin uygulanmasının sonuçları ve ilgililer üzerindeki etkilerine dair rapor hazırlamak.

f) 29/5/1986 tarihli ve 3294 sayılı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Kanunu hükümleri uyarınca maddi destek sağlanması konusunda gerekli rehberliği yapmak.

(3) Şiddet uygulayanla ilgili olarak şiddet önleme ve izleme merkezleri tarafından verilecek destek hizmetleri şunlardır:

a) Hâkimin isteği üzerine; kişinin geçmişi, ailesi, çevresi, eğitimi, kişisel, sosyal, ekonomik ve psikolojik durumu ile diğer kişiler ve toplum açısından taşıdığı risk hakkında ayrıntılı sosyal araştırma raporu hazırlayıp sunmak.

b) İlgili makam veya merci tarafından istenilmesi hâlinde, tedbirlerin uygulanmasının sonuçları ve ilgililer üzerindeki etkilerine dair rapor hazırlamak.

c) Teşvik edici, aydınlatıcı ve yol gösterici mahiyette olmak üzere kişinin;

1) Öfke kontrolü, stresle başa çıkma, şiddeti önlemeye yönelik farkındalık sağlayarak tutum ve davranış değiştirmeyi hedefleyen eğitim ve rehabilitasyon programlarına katılmasına,

2) Alkol, uyuşturucu, uçucu veya uyarıcı madde bağımlılığının ya da ruhsal bozukluğunun olması hâlinde, bir sağlık kuruluşunda muayene veya tedavi olmasına,

3) Meslek edindirme kurslarına katılmasına, yönelik faaliyetlerde bulunmak.

(4) Şiddet mağduru ile şiddet uygulayana yönelik hizmetler, zorunlu hâller dışında farklı birimlerde sunulur."

Şönim'e getirilen/gelen şiddet mağduru kadınların çoğunluğunun yönlendirme ve rehberlik hizmeti, diğerlerinin barınma ve az bir kısmının da hukuki destek talep ettikleri belirlenmiştir. Burada mağdur kadınların büyük çoğunluğunun yönlendirme ve rehberlik hizmetine ilişkin gereksinimleri olduğu saptanmıştır. Bilindiği gibi aile içinde yaşanan sorunlar mahrem kabul edildiğinden en yakın kişilere bile zor anlatılmaktadır. Bu nedenledir ki şiddete maruz kalan kadın uğradığı şiddeti başkalarına anlatmaktan çekinmekte, durumun başkaları tarafından bilinmesini istememektedir.[44]

---

[44] DİŞSİZ, Melike, HOTUN ŞAHİN, Nevin, Sağlık Çalışanlarının Aile İçi Şiddet Deneyimleri ve Bu Konudaki Yaklaşımlarının Belirlenmesi s.17, Hemşirelikte Araştırma Geliştirme Dergisi, 2008, Cilt 10, Sayı 2

Bu açıklamalardan da anlaşılacağı üzere şiddet mağduru kadınların öncelikle güvenebilecekleri bireylere ulaşmaları çok önemlidir. Bilinçli bir rehberlik ve yönlendirme ile şiddet mağduru kadınların kendilerini güvende hissederek sorunlarını ve ihtiyaçlarını anlatabilecekleri düşünülmektedir. Çünkü mağdur kadınların güven içinde kalabilecekleri bir ortam için barınma ve ekonomik olarak güçlenmeleri için gerekli yönlendirme, ruh sağlıklarının güçlenmesi için psikolojik desteğin güçlendirici etkisinin yadsınamayacak derecede önemli olduğu düşünülmektedir. Fakat şiddet gördükten sonra somut olarak şiddet mağduru kadınların yanında olan, onları yönlendiren, ne yapacağını anlatan bir Şönim personelinin olduğunu söyleyemeyiz. Burada bahsettiğimiz şiddet gören kadının Şönim'e gidip oradaki personelden bilgi alması değildir. Bahsedilen; personelin mağdur ile bire bir ilgilenmesi, onunla adliyeye gitmesi, polis karakoluna gitmesi vb. gibi gerçek anlamda yanında olmasıdır. Örneğin 100.000 nüfuslu bir ilçede bulunan merkezde çalışan personel sayısı 5 ise burada ciddi bir sıkıntının olduğu aşikardır. Bu sayıda personelin bulunduğu bir merkezin, gerçek anlamda mağdurun yanında bulunması hayatın olağan akışı ve şiddet olaylarının sayısı itibari ile de mümkün değildir.

Diğer bir sorun da yeterli kadın konukevinin olmamasıdır. Evdeki şiddetten kaçıp bir yere sığınmak zorunda kalan mağdurun barınma gereksiniminin sağlanması gerekmektedir. Manisa Şönim Başkanı İlknur Yüksel, bu konuda yeterli kadın konukevinin olmadığını vurgulamıştır.[45]

Yasa'da genişçe sayılarak Şönim'ler bu hizmetleri verecektir demenin yanında bu kadar farklı ve çok sayıdaki hizmetin sunulması için ciddi bir koordinasyon, personel yeterliliği ve samimi bir politika gerektiği açıktır.

5. Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri İşlevini Yerine Getirmesi sorunu

Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri; şiddetin önlenmesi ile koruyucu ve önleyici tedbirlerin etkin bir biçimde uygulanma-

[45] http://www.manisadenge.com/saglik/Şönimin-hizmetlerine-yenisi-eklenecek-h42940.html

sına yönelik güçlendirici ve destekleyici danışmanlık, rehberlik, yönlendirme ve izleme hizmetlerinin verildiği, yeterli ve gerekli personelin görev yaptığı ve tercihen kadın personelin istihdam edildiği, çalışmaların **yedi gün yirmi dört saat** esasına göre yürütüldüğü merkezler olarak tanımlanmaktadır.[46]

Şönim'lerde hizmetin etkin bir biçimde sunumunda sosyal çalışmacı, psikolog, çocuk gelişimcisi, sosyolog ve psikolojik ve rehberlik danışmanlık bölümü mezunu meslek elemanları görevlendirilmesinin yanı sıra kadına yönelik şiddetle mücadele alanında hizmet veren ilgili kamu kurum ve kuruluş personellerinden polis, hemşire, avukat ve eğitimciler de Şönim'de yarı zamanlı/tam zamanlı görev yapmaktadır.

Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri ile şiddete maruz kalan kadınların talep ettikleri hizmetlerin aynı yerde tek seferde sunulabilmesi anlayışı getirilmesi planlanmışsa da planlanan bu anlayışın tam olarak işlemesi için Şönim'lerin ve buralardaki personelin niteliksel ve niceliksel olarak yeterli düzeyde olması gerektiği açıktır.

Şönim'lerde personel sayısının yetersiz kalması, personellerin gerekli bilgi, birikim ve nitelikte olmaması bu merkezlerin amacını ve işlevini yerine getirmesinde ciddi problemlere yol açmaktadır. Özellikle özürlü kişilerin şiddet görmesi durumunda Şönim'de gerekli yardımların yapılamadığı çeşitli çalıştay raporları ile saptanmış durumdadır. Gerekli yardımların yapılamamasının altındaki temel neden ise merkezlerdeki personelin nicelik olarak az olmasının yanı sıra bu merkezlerde hali hazırda çalışan kişilerin de gerekli eğitimi almamasıdır. Burada bahsedilen gerekli eğitim sıradan birkaç saatlik genel ve soyut bir eğitim değildir. Personellere verilecek eğitim alanında uzman kişiler tarafından, uygulamalı olarak sağlanmalıdır. Bu hususta da en önemli görev Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'na düşmektedir. Bakanlık'ın acilen nitelik olarak üst seviyedeki personelleri bu merkezlere yerleştirmesi gerekmektedir.

Şönim'lerin işlevini yerine getirmesindeki önemli etkenlerden biri de bu merkezlerin sayısıdır. Ülkemizde kadına şiddet prob-

[46] Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri Hakkında Yönetmelik m. 3/ö

lemi artan sayılarla devam etmekte, neredeyse her gün bir kadının öldürülmekte, yüzlerce kadın şiddete maruz kalmaktadır. Bu olayların önüne geçilmesi için kurulan merkezlerin sayısı artırılmalı, her ilde bir değil birden fazla merkez kurulmalıdır. Ayrıca bu merkezlerin şehrin ulaşımı en kolay bölgelerinde faaliyetlerini yürütmesi ve 7 gün 24 saat hizmet verilebilmesi gibi gerekli olanaklar sağlanmalıdır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

I. Kadına Şiddetin Önlenmesinde Hukuksal Olanaklar

A) Türk Ceza Yasasında Kadına Şiddete ve Aile Hukuku Yükümlülüklerine Aykırı Davranışlara İlişkin Yaptırımlar

TCK da bir çok suç için eşe ve diğer aile bireylerine karşı işlenmesi halinde cezada artırım öngörmüştür. Kasten adam öldürme suçunun cezası müebbet hapis iken eşe karşı işlenmesi halinde yaptırımı ağırlaştırılmış müebbet hapistir.(m.82/d) Eşe karşı kasten yaralama suçunda m.86 uyarınca ceza yarı oranında artmaktadır. Töre saiki ile işlenen adam öldürmeler, kişi veya ailenin onurunu kurtarmak için buna yol açan aile bireyinin öldürülmesinitelikli adam öldürme kapsamında değerlendirilmekte ve cezayı ağırlaştırıcı neden olarak kabul edilmektedir.(m.82/j)

Bunların dışında, eziyet, m.96, çocuk düşürtmek m.99, kısırlaştırmak m.101, çocuklara cinsel istismar m.103, tehdit m.106, zorla alıkoymak m.109, çalışma özgürlüğünü engellemek m.117, hakaret m.125 gibi suçlar yanında aile içi şiddet hareketleri, hatta aile hukukundan kaynaklanan yükümlülüklerin yerine getirilmemesi cezalandırılmıştır. m.232/2 Maddenin gerekçesine göre kötü davranışın, merhamet ve acıma duygusuyla bağdaşmaması gerekir. Aç, susuz, uykusuz bırakma, zor koşullarda çalıştırma buna örnektir.

Aileye bakım ve destek yükümlülüğünü yerine getirmemek de suçtur. (m.233) Çocuğu okula kaydettirmeme, doğru dürüst bakmamak, beslenmesini sağlamamak buna örnektir.

Hamile eşini yada birlikte yaşadığı veya kendisinden hamile kalan kadını çaresiz durumda bırakmak da suçtur.(m.233/2)

Velayet yetkisi olmayan ebeveynin, çocuğu tehdit veya zor kullanmaksızın kaçırması veya alıkoyması hali suçtur. (m.234)

Uzun yıllar cezaevi yöneticilerinden, okul, yurt müdürlerine kadar geniş bir yelpazedeki kamu görevlileri ile evleviyetle aileler, kadının, kız çocuğunun rızası olup olmadığına bakılmaksızın cinsel ilişkiye girip girmediğinin ya da bakire olup olmadığının tespiti için genital muayeneye göndermekte sakınca görmemişlerdir. Bu, insan haklarına aykırı, vücut bütünlüğünün ağır ihlali olan uygulama, ne yazık ki yeni ceza kanunu döneminde tamamen kaldırılmamış, hakim ve savcının kararına bırakılmıştır. (m.287)[47]

Tıpkı bekaret kontrolü gibi evlilik içi cinsel saldırı da bir insan hakkı ihlalidir ve 102/2 maddede suç olarak düzenlenmiştir. -Önceki ceza kanununda bu suç yasada yer almamıştır. Ancak anüs yoluyla ve rıza dışında gerçekleşmişse aile bireylerine karşı kötü muamele suçunu oluşturacağı kabul edilirdi.Suçla korunan hukuki yarar cinsel özgürlük olup suçun mağdurunun failin eşi olması suç niteliğini ortadan kaldırmaz.

B) 6284 Sayılı Yasa

1. Yasada Görevli ve Yetkili Mahkemeler Sorununa Getirilen Çözümler

4320 sayılı kanununda görevli mahkeme sulh hukuk mahkemesi iken, aile mahkemelerinin kuruluşuyla birlikte görevli mahkeme aile mahkemeleri olmuştur.[48] 6284 sayılı yasanın 2/c maddesi uyarınca görevli mahkemeler aile mahkemesidir. 4787 sayılı Aile Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yargılama Usullerine dair

---

47 Moroğlu, Nazan, Kadınların İnsan Hakları Sözleşmesi, On İki Levha yayıncılık A.Ş., İstanbul, Aralık 2009, s. 45. "Bütün çabalara karşın, TCK'nın TBMM'de görüşülmesi sırasında, "bekaret kontrolünün-genital muayenenin kadının rızası alınması koşuluna yer verilmemiş, sadece savcının hakimin kararı olmaksızın muayeneye gönderen ve muayeneyi yapan failin cezalandırılacağı düzenlenmiştir."

48 *09.01.2003 tarih ve 4787 sayılı Aile Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yargılama Usullerine dari Kanun'un 9/1. maddesi uyarınca, 14.01.1998 tarihli ve 4320 sayılı Ailenin Korunmasına dair Kanun'un 1. maddesinin 1. fıkrasındaki "Sulh hakimi" ibaresi "Aile mahkemesi hakimi" olarak değişmiştir.*

Kanun'un 4. maddesinin 3 numaralı bendi uyarınca kanunlarla verilen diğer görevler de aile mahkemelerinde görülecektir. Yasanın 2/2. maddesine göre de aile mahkemesi kurulmayan yerlerde bu kanun kapsamına giren dava ve işlere hakimler ve savcılar yüksek kurulunca belirlenen asliye hukuk mahkemesi tarafından bakılacaktır. Asliye hukuk mahkemesi, kararlarında davaya "Aile mahkemesi sıfatıyla" baktığını belirtmelidir. Çocuklar hakkında ise 6284 sayılı kanunun 5/3. maddesi uyarınca 5395 sayılı yasada düzenlenen tedbirlerin de aile mahkemesi hakimince verilmesi olanaklıdır. Burada talebin 6284 sayılı yasaya göre mi yoksa 5395 sayılı yasaya göre mi yapıldığının belirtilmesi, görev konusunda çocuk mahkemeleri ile aile mahkemeleri arasında karışıklık yaşanmasını önleyecektir. Eğer talep sadece Türk Medeni kanunu uyarınca korunmaya muhtaç çocuklar için yapılmışsa çocuk mahkemelerinin görevli olduğuna ilişkin bir Hukuk Genel Kurulu kararı bulunmaktadır.[49] Talebin hangi mahiyette yapılacağı anlaşılamıyorsa HMK 31. madde uyarınca ilgiliden açıklama istenebilir.

Yetki konusunda yasada herhangi bir kısıtlama söz konusu değildir. En az gider ile ve en kısa zamanda sonuç alınabilecek olan yer hakiminden, mülki amirden veya kolluk biriminden talepte bulunmak mümkündür.

2. Koruma Kararından Yararlanma

Normatif yoruma aşırı bağlı bir kısım Türk hukukçusunun, yasada kısıtlama olmamasına ve olumlu örneklere rağmen 4320 sayılı yasayı dar yorumlaması sonucu, evlilik dışı ilişki yaşayan kadınları eril şiddetten korumadaki yetersizliği anlaşılarak,[50] 6284

---

[49] *Hukuk Genel Kurulu'nun 21.11.2012 günlü ve 2012/2-654E.,2012/817 sayılı kararı*

[50] 6284 sayılı yasanın 23. maddesi ile yürürlükten kaldırılan 4320 sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun'un 1. maddesinde, eşlerden birinin veya çocukların veya aynı çatı altında yaşayan diğer aile bireylerinden birinin aile içi şiddete maruz kaldığı hallerde 4320 sayılı yasanın uygulanacağından bahsedilmesine karşın, madde gerekçesinde, "eşlerden biri" yerine, kadın sözcüğü vardı. Kanunun dayanağı olan Cedaw ve Kadına Şiddetin Tasfiyesi'ne Dair Sözleşme'nin de kadına şiddetin önlenmesini murat ettiği kuşkusuzdur. Ne var ki, bazı olımlı örnekler olmakla birlikte uygulamada 4320 sayılı yasa metni kimi durumlarda dar yorumlanarak resmi evlilik ilişkisi olmayan şiddet olaylarında kanundaki tedbirlerin uygulanmadığı da bilinmektedir.. (Bkz. Ayşe Paşalı cinayeti) Ayşe Paşalı cinayetinde, evlilik birliği kalktığı gerekçesiyle Ayşe'ye koruma kararı vermeyen Ankara 1. Aile mahkemesine, denetim yetkisini aşarak, Ödemiş Mahkemesi'nin kararını aynı gerekçeyle kaldıran Yargıtay 2. Hukuk Dairesi'nin 12.5.2009 günlü ve Esas No:2009/170, Karar No: 2009/9471 sayılı kararının ilham ver-

sayılı yasada *"şiddete uğrayan veya şiddete uğrama tehlikesi bulunan kadınların, çocukların, aile bireylerinin ve tek taraflı ısrarlı takip mağduru olan kişilerin korunması"* denilerek kapsam genişletilmiş ve koruma tedbirlerinden yararlanabilecekler tek tek sayılarak uygulamadaki *tereddütler* giderilmiştir.

Yasanın birinci maddesi uyarınca tüm çocukların yasadan yararlandırılmasında bir engel olmadığı gibi şiddet tehdidi altındaki diğer aile bireyleri de koşulları varsa yasanın korumasından yararlanacaktır. Bu kapsamda kimi durumlarda kadının kendi kan hısımı olan aile bireyleriyle birleşerek eşine şiddet uyguladığına da rastlanmaktadır. Bu durumda, kadının eşine şiddet uygulamaması için uyarılması, kan hısımlarının ise evden uzaklaştırılması doğru olur.[51] Yine de yasadan birincil yararlanacak olanlar kadınlar ve çocuklardır.

3. Mülki Amirlerce Verilebilecek Olan Koruyucu Tedbirler

6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanunda mülki idare amirinin verebileceği koruyucu tedbirler kanunun 3. maddesinde sayılmıştır.

- Mülki amir korunan kişiye ve gerekiyorsa beraberindeki çocuklara uygun bir barınma yeri sağlayabilir.

Bu yerler öncelikle bakanlığa ait yerler ya da bakanlığın denetimindeki yerler olacaktır. Bu olanağın bulunmaması halinde diğer kamu kurumlarına ait sosyal tesislerden geçici olarak yararlanılacak ve şiddet mağdurunun en kısa sürede güvenli bir yere nakli sağlanacaktır. Barınma ve iaşe giderleri Şönim tarafından karşılanacak, güvenlik kaygısı olması durumunda gerektiğinde kolluk refakati talep edilecektir. Bu tedbirler hakim tarafından alınabileceği gecikmesinde sakınca bulunan hallerde kolluk tarafından da alınabilecektir.

---

diği de anımsanmalıdır. Oysa bu kararının öncesinde ve hatta sonrasında da Yargıtay 2. Hukuk Dairesi Aile mahkemelerince verilen tedbir kararlarının nihai karar olmadığı için temyiz isteğini reddetmişti. "Yargıtay 2. HD, 12.7.2004, 8367-9272" Her iki karar için bakz. Eray Karınca, Sorularla Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet, Türkiye Barolar Birliği Yayınları, Şen Matbaa, Birinci Baskı 2010, s. 167

51 Örnek karar için *bkz. Karınca, Eray,* age.*, s. 188-190.*

- **Mülki Amir diğer kanunlar kapsamında yapılacak maddi yardımlar saklı kalmak üzere korunan kişiye geçici maddi yardım yapabilir.**

6284 s. Kanun'un 17. maddesi *"Geçici maddi yardım yapılması"* başlığı altında düzenlenmiştir. Kanun kapsamında şiddet mağduru lehine geçici maddi yardım yapılmasına karar verilebilmektedir. Bu maddi desteklerin yapılması, takibi, rehberliği ve koordinasyonu Şönim tarafından sağlanmaktadır.

Hakim tarafından da verilebilecek olan bu tedbir kararı ile on altı yaşından büyükler için her yıl belirlenecek olan aylık net asgari ücretin otuzda birine kadar şiddet mağduru kadına günlük ödeme yapılır. Korunan kişinin birden fazla olması halinde her kişi için ayrıca bu tutarın yüzde yirmisi kadar eklenir. Ancak, ödenecek tutar hiçbir şekilde günlük ödeme tutarının bir buçuk katını geçemez. Korunan kişiye barınma yeri sağlanması halinde belirtilen tutarlar yüzde elli oranında azaltılarak ödenir.

Görüldüğü üzere devlet tarafından şiddet mağduruna yapılacak bu ödemelerde kanun koyucu dahi oldukça eli sıkı davranmaktadır. Nitekim uygulamada da istisna olarak başvuru yapıldığı, bu düzenlemenin ilgili makamlarca bilinmediği, mülki amirlerin bu kabil başvuruları sosyal yardımlaşma fonundan karşılamaya çalıştıkları görülmektedir.[52] Yapılan ödemeler şiddet uygulayandan bir ay içinde tahsil edilecektir. Tahsil edilemeyenler ise, 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsili Hakkındaki Kanun hükümleri uyarınca ilgili vergi dairesince takip edilecektir. Korunan kişinin ekonomik durumuna ilişkin yanlış bilgi vermesi halinde ise yapılan yardımlar yine 6182 sayılı Kanun uyarınca geri alınacaktır.

Araştırmalar %92 gibi büyük bir rakamda şiddet mağdurlarının yeterince korunmayacağı düşüncesiyle kamu makamlarına başvur(a)madıklarını göstermektedir. Buradaki temel kaygının ekonomik güçsüzlük olduğu, şiddet mağduru kadınların bu sebeple şiddeti sineye çektikleri açıktır. Hal böyle iken, nakdi yar-

[52] Hürriyet Gazetesi, 29.7.2012 günlü sayı, "Sevgiliye hem Koruma Hem de Nafaka" başlıklı Ayşe Arman'ın yazısı. Keçiören Kaymakamlığı evlilik dışı ilişkiden çocuğu olan kadına, Bakanlık bütçesinden iki kez 300 lira tutarında yardım takdir etmiştir. (Başvuru tarafımdan yapılmış olup kararlar kişisel arşivimdedir.)

dım miktarının takdirinde, şiddet uygulayanın sonradan ödeme yükümlülüğü nedeniyle ödeme güçlüğü çekmesi halinde aile içinde yeni ihtilaflara yol açılabileceğinin de gözetilmesi gerektiği savunulmaktadır.[53] Özcesi fazla verirseniz ilerde eşler birleştiğinde kadın bu nedenle bir daha dayak yer denmektedir. Bu yersiz bir korku iki nedenle hatalıdır. Öncelikle kanunda sınırları belirtilen bu miktarların oldukça düşük olduğu ortadadır. İkincisi, şiddet uygulayana yeni bir şiddet uygulaması haline ilişkin önceden bir mazeret bulmak kanunun lafzına ve ruhuna aykırıdır. Korunmak istenen hukuki menfaat kadının kayıtsız şartsız şiddetten korunmasıdır. Şiddet uygulayana mazeret üretmek, ona eyleminde haklılık payı bırakmak, kanunun kadını şiddetten kayıtsız şartsız korumak amacı ile bağdaşmaz.

Geçici maddi yardım ödemeleri, Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı ödeneğinden karşılanır. Yapılan ödemeler, şiddet uygulayandan tebliğ tarihinden itibaren bir ay içinde tahsil edilir.

Korunan kişinin gerçeğe aykırı beyanda bulunduğunun tespiti hâlinde **yapılan yardımlar, bu kişiden** 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümlerine göre tahsil edilir.

- **Mülki Amir korunan kişiye psikolojik, mesleki, hukuki ve sosyal bakımdan rehberlik ve danışmanlık hizmeti verilmesine karar verebilir.**

Korunan kişiye ihtiyacının olması durumunda yasal hakları, destek alabileceği kurumlar, iş ve meslek edinmesi için yardımda bulunulur. Hukuki desteğe ihtiyacının olması durumunda davalara müdahil olmak da dahil, ihtiyaçları karşılanır. Bu hizmetlerin yerine getirilmesinde koordinasyon Şönim tarafından sağlanır.

Mülki Amir gecikmesinde sakınca bulunan hallerde korunan kişinin hayati tehlikesinin bulunması halinde, ilgilinin talebi üzerine resen geçici koruma altına alınmasına karar verebilir.

---

[53] Karakaya, Ramazan age. s. 47. Yazara göre, "Koruyucu tedbir kararı alınırken sonradan ortaya çıkacak mali tablonun unutulmaması tedbir kararı alınırken ya da süreler belirlenirken bu hususun dikkate alınması gerekir. Çünkü sonradan ortaya çıkacak yüksek bedelli Devlet alacağı; şiddet uygulayanla, mağduru yeniden karşı karşıya getirecek. özellikle aile bireyleri arasındaki ilişkileri bozabilecektir."

Hayati Tehlike, bir kimsenin ölümle sonuçlanabilecek bir şiddete maruz kalması ya da kalma ihtimalidir. (6284 sayılı Ailenin Korunmasına ve Kadına Şiddetin Önlenmesine Dair Kanunun Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik 3-f maddesi)

Gecikmesinde sakınca bulunan hal, kolluk tarafından yapılacak tahkikat ve risk değerlendirilmesi sonucunda, derhal işlem yapılmadığı takdirde, şiddet eyleminin önlenememesi, kişinin can güvenliği, hak ve hürriyetlerinin korunmasının tehlikeye girmesi, korunan kişinin zarar görmesi, şiddet eyleminin iz, eser, emare ve delillerinin kaybolması, şiddet uygulayanın kaçması veya kimliğinin tespit edilememesi gibi ihtimallerin ortaya çıkması ve resen veya ilgilinin talebi üzerine mülki amirden ya da hakimden karar almak için yeterince vakit bulunmaması hali olarak tanımlanmıştır. (6284 sayılı Ailenin Korunmasına ve Kadına Şiddetin Önlenmesine Dair Kanunun Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik 3/c maddesi)

Geçici Koruma, Hayati tehlike altında olan şiddet mağdurunun kolluk tarafından gerektiğinde her türlü teknik cihaz ve donanımlarla yirmi dört saat esasına göre kesintisiz olarak, şiddet uygulayan veya uygulama tehlikesi bulunan kişilerden gelebilecek tehlikelerden korunması amacıyla yerine getirilen tedbirdir. (Yönetmelik 3-ç md.)

Bu tedbire mülki amir veya gecikmesinde sakınca bulunan hallerde kolluk tarafından, olayın niteliğine uygun biçimde resen veya talebe bağlı olarak geçici koruma altına alma tedbiri verilir. Bu konuda korunan kişinin bulunduğu veya tedbirin uygulanacağı yerdeki kolluk birimleri görevlidir.

Yine 11/11/2008 tarihli ve 27051 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan Cumhuriyet Başsavcılıkları ve Mahkemelerce Alınacak Tanık Koruma Tedbirlerine ilişkin Esas ve Usuller Hakkında Yönetmelikte yer alan fiziki koruma tedbirleri de hakim, mülki amir ve gecikmesinde sakınca bulunan hallerde kolluk tarafından alınır.

Fiziki koruma tedbiri, hakkında bu tedbirin uygulanmasına karar verilen kişinin gerektiğinde her türlü teknik cihaz ve donanımlarla yirmi dört saat esasına göre kesintisiz olarak her türlü tehlikeden korunması amacıyla ilgili kolluk tarafından korunma-

sıdır. İlgili yönetmelikte de yer aldığı üzere yakın koruma, fiziki koruma, işyerinde koruma, motorize veya devriye ile koruma ve çağrı üzerine gibi usulleri olup tehlikenin boyutuna göre bunlardan biri seçilecektir.

Mülki amir gerekli olması halinde korunan kişinin çocukları varsa, korunan kişinin çalışma yaşamına katılmasını desteklemek amacıyla dört ay, korunan kişinin çalışması halinde ise iki ayla sınırlı olmak üzere kreş imkanı sağlayabilir.

Bu tedbir Mülki amir veya Hakim tarafından alınabilir. Hakim tarafından alınması halinde "kreş imkanından yararlandırılmasına" denilmesi yeterli olacaktır. Mağdurun çalışıp çalışmamasına göre süre 4 ya da 2 ay olarak belirlenecektir. Kreş yardımına ilişkin ödemeler Bakanlık bütçesinden karşılanacaktır.

Kreş imkanı sağlanmasına dair tedbirin suistimalinin öğrenilmesi halinde bu tutar yararlanan kişiden geri alınır.

Diğer Koruyucu tedbirler, Mülki amirlerin yetkileri bunlarla sınırlı değildir ve somut olayın özelliklerinin gerektirdiği benzer kararlarda verebilir. Ne varki uygulamada mülki amirlerin yasada düzenlenen açık ve geniş yetkiye rağmen olayın gerekliliklerine uygun başkaca tedbirlere karar vermediği görülmektedir.

Yasanın 8. maddesinin 6 ve 7. bentlerinde düzenlenen tedbir kararları da nitelik olarak koruyucu tedbirlerdir: "Gerekli bulunması hâlinde, tedbir kararı ile birlikte talep üzerine veya resen, korunan kişi ve diğer aile bireylerinin kimlik bilgileri veya kimliğini ortaya çıkarabilecek bilgileri ve adresleri ile korumanın etkinliği bakımından önem taşıyan diğer bilgileri, tüm resmi kayıtlarda gizli tutulur. Yapılacak tebligatlara ilişkin ayrı bir adres tespit edilir. Bu bilgileri hukuka aykırı olarak başkasına veren, ifşa eden veya açıklayan kişi hakkında 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun ilgili hükümleri uygulanır. Talep hâlinde ilgililere kişisel eşya ve belgelerinin kolluk marifetiyle teslimi sağlanır"

Yapılacak tebligatlara ilişkin ayrı bir adres tespit edilir. Korunan kişiye yapılacak tebligatlar da Şönim'e ait adres bilgileri kullanılır.

Korunan kişi hakkında gizlilik kararı verilmesi halinde karar

Şönim Müdürlüğü aracılığıyla tedbir kararının uygulanacağı yer nüfus müdürlüklerinde ilgilinin nüfus kaydına işlenir.

Mahkemece yapılacak yazışmalarda mağdurun kesinlikle adresi belirtilmemelidir. Korunan kişiye veya şiddet uygulayana ait kişisel eşya ve belgelerin kolluk marifetiyle sahibine teslimine karar verilebilir.

4. Kolluk Amirleri Tarafından Verilebilecek Olan Koruyucu Tedbirler

Gecikmesinde sakınca bulunan hallerde yukarıda açıklandığı üzere kolluk amiri, mülki amirin yetkisi dahilinde olan, barınma ve geçici koruma tedbirlerini alabilir.

Aynı şekilde hakim tarafından yasanın 5/1-a,b,c,d maddeleri uyarınca verilebilecek olan tedbirleri vermeye kolluk amiri de yetkilidir. Buna göre kolluk amiri, korunan kişiye ve gerekiyorsa beraberindeki çocuklara uygun bir barınma yeri sağlayabilir ve korunan kişinin hayati tehlikesinin olması halinde ilgilinin talebi üzerine geçici koruma altına alınmasına karar verebilir.

Kolluk amiri Yasanın 3/2 maddesi uyarınca, karar evrakını en geç kararın alındığı tarihi izleyen ilk iş günü içinde mülki amirin onayına sunar, mülki amir tarafından kırk sekiz saat içinde onaylanmayan koruyucu tedbir kararı kendiliğinden kalkar. Ancak tedbir kararının kendiliğinden kalkmış sayılacağı tarihe kadar, bu tedbire aykırılık halinde de zorlama hapsine hükmolunur. Geçerlilik hakimin veya mülki amirin onayına bağlı değildir. Onay talebi reddedildiğinde ya da sürenin geçmesi nedeniyle kendiliğinden kalkmış sayıldığında bu andan itibaren sonuçları kendiliğinden kalkacaktır. "Kolluk tarafından yasada sayılanların dışında örneğin 5/1-f maddesi uyarınca tedbir kararı alındığı takdirde bu karar yok hükmünde olduğundan zorlama hapsi koşulu gerçekleşmez."[54]

5. Hakim Tarafından Verilebilecek Olan Koruyucu Tedbir Kararları

Hakim, korunan kişilerle ilgili olarak, ilgilinin talebi, bakanlık, kolluk görevlileri ya da cumhuriyet savcısının başvurusu üzerine

[54] *Karakaya, Ramazan,* age., *s.103*

resen ve herhangi bir delil veya belge aranmaksızın koruyucu tedbirlere karar verebilir.

6284 sayılı yasanın 4. maddesine göre;

Korunan kişinin işyerinin değiştirilmesine karar verebilir.

Hakim, kişinin evli olması halinde müşterek yerleşim yerinden ayrı yerleşim yerinin belirlenmesine karar verebilir.

Türk Medeni Kanunundaki şartların oluşması halinde tapu kütüğüne aile konutu şerhi konulmasına karar verebilir.

Korunan kişi bakımından hayati tehlikenin bulunması ve bu tehlikenin önlenmesi için diğer tedbirlerin yeterli olmayacağının anlaşılması halinde ve ilgilinin aydınlatılmış rızasına dayalı olarak Tanık Koruma Kanunu hükümlerine göre kimlik ve diğer belgelerin değiştirilmesine karar verebilir.

Kimlik değiştirme tedbiri için aranan ilgilinin aydınlatılmış rızası, korunan kişiye hakkında verilecek tedbir kararının nedenleri, aşamaları ve sonuçları hakkında detaylı açıklama yapılarak bilgilendirilmesi ve korunan kişinin kimlik değiştirme tedbirinin uygulanmasının sonuçlarını anlayıp kabul ettiğine dair yazılı onayının alınmasıdır.

Kimlik değiştirme, son çare olarak uygulanan, sonuçları itibariyle korunan kişinin hayatını temelden değiştiren bir tedbir olması nedeniyle aydınlatılmış rıza şartına bağlanmıştır.

Yasada düzenlenen tedbirler sınırlayıcı olmayıp uygun görülecek başkaca tedbirlere de karar verilebilir. Örneğin talep üzerine ya da resen aile bireylerinin kimlik bilgileri veya kimliği ortaya çıkarabilecek bilgiler ve adresler ile korumanın gerektirmesi halinde önem taşıyan tüm bilgiler, resmi kayıtlarda gizli tutulur.

a. İşyerinin değiştirilmesine karar verilmesi halinde, ilgilinin talebi olması veya onayının alınması suretiyle işyerinin bulunduğu yerden başka bir yere nakline karar verilir ve bu karar kişinin işyerine tebliğ edilir, işyerinin değiştirilmesine dair tedbirin kaldırılması halinde de yine bu karar işyerine tebliğ edilir. Ancak bu tür taleplerin kötüye kullanıma açık olmamasına hakim tarafından dikkat

edilmelidir. Örneğin, 6284 sayılı yasa hükümleri dayanak gösterilerek, hakim tarafından nokta atama yapılması genel idare hukuku esaslarını zorlayacaktır. İhtiyacın tespit edilerek en uygun kararın idare tarafından verilmesi doğru olacaktır. Bu kapsamda Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı ilgililerinin aracı olmasında, gerçek ihtiyacın belirlenmesinde görev almaları sağlanmalıdır.

b. Kişinin evli olması halinde müşterek yerleşim yerinden farklı bir yerleşim yeri belirlenmesi

TMK 185/3 maddesi uyarınca eşler birlikte yaşamak zorundadırlar, 186/1-2 maddesi uyarınca oturacakları konutu birlikte seçerler ve birliği beraberce yönetirler. Yine TMK 19. maddesi uyarınca yerleşim yeri bir kişinin sürekli kalma niyetiyle oturduğu yerdir. Bir kimsenin birden fazla yerleşim yeri olamaz. 6284 sayılı yasanın 4. maddesinde yer alan, kişinin evli olması halinde müşterek yerleşim yerinden ayrı bir yerleşim yerinin belirlenmesi tedbiri ile tedbir süresince eşlerin birlikte yaşama yükümlülüğü kaldırılmaktadır. Dolayısıyla bu yükümlülüklere aykırı davranıldığı için genel boşanma sebebine veya terke dayalı olarak açılacak davanın reddi gerekir. Öte yandan fiili birlikteliklerde bu tedbire karar verilemez, yani bu tedbirin uygulanması için tarafların resmi olarak evli olmaları gereklidir.

6. Aile Konutu Şerhinin Sağladığı Hukuki Korumalar

Aile konutu eşlerin evlilik birliği devam ederken, kendilerinin ve varsa ergin olmayan çocuklarının barınma ihtiyaçlarını gidermek üzere iradeleri ile belirledikleri ve sürekli olarak kullandıkları ortak aile hayatının içerisinde cereyan ettiği, aile hayatının merkezi haline getirdikleri konuttur.

TMK 194. maddesi eşlerden birinin aile konutu ile ilgili yapacağı hukuki işlemleri için diğer eşin rızasının alınması gerektiğini düzenlemektedir. Bu hükmün amacı, aile konutu üzerinde hak sahibi olan eşin, diğer eş ve çocukların zararına olacak şekilde hukuki işlemleri yapmasını önlenmesi ve ailenin korunmasıdır. Aile mahkemesi hakimi 6284 sayılı yasanın tanıdığı yetki ile altı ay süreli olarak aile konutunun tedbir isteyene tahsisine karar verebileceği gibi taraflar arasında boşanma davası açılırsa TMK 169. mad-

desi uyarınca da konutun eşlerden birine tahsisine karar verebilir. Türk Medeni Kanunu ile konut tahsisi kararı verilebilecekken 6284 sayılı yasa ile de konut tahsisi kararı verme yetkisi tanınması, kanunun daha hızlı ve etkin kararlar almaya imkan vermesidir.

7. Kimlik ve Diğer Belgelerin Değiştirilmesi Kararı

6284 sayılı yasa ile, korunan kişi bakımından hayati tehlikenin bulunması ve bu tehlikenin önlenmesi için diğer tedbirlerin yeterli olmaması halinde ilgilinin aydınlatılmış rızasına dayalı olarak Tanık Koruma Kanunu hükümlerine kimlik ve ilgili diğer belgelerin değiştirilmesi imkanı sağlanmıştır. Tanık Koruma Kanunu m.5/1d'de kimlik ve ilgili diğer bilgi ve belgelerin değiştirilmesi ve düzenlenmesi düzenlenmiştir. Kimlik değiştirme kararı ile, adli sicil askerlik, vergi, nüfus, sosyal güvenlik ve benzeri kayıtlar, nüfus cüzdanı, sürücü belgesi, pasaport, evlilik cüzdanı, diploma ve her türlü ruhsat gibi resmi belgeler değiştirilir ve taşınır ve taşınmaz mal varlığı ile ilgili hakların kullanılmasına yönelik işlemler yapılır. Bu bilgileri hukuka aykırı olarak başkasına veren, ifşa eden veya açıklayan kişi hakkında 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun ilgili hükümleri uygulanır.

8. Hakim Tarafından Verilecek Önleyici Tedbir Kararları

Bu tedbirler şiddet uygulayan ya da uygulama tehlikesi bulunan kişileri bu eyleminden veya ihtimalinden vazgeçirmeye yönelik olarak, kural olarak hakim tarafından verilir. Ancak gerektiğinde yasanın 5/2 maddesinde, 5/1-a,b,c,d maddelerindeki tedbirlerin kolluk tarafından da alınması mümkündür.

Hakim kanunda yer alan ve aşağıda da ayrıntılarıyla açıklanacak tedbirlerin yanında kanunun 5/3-4. bentleri uyarınca Çocuk Koruma Kanununda yer alan destekleyici tedbirler ile 4721 sayılı kanun uyarınca velayet, kayyım, nafaka ve kişisel ilişki kurulması hususlarında da karar verebilir. Aynı şekilde medeni kanun uyarınca nafakaya hükmedilmemiş olması durumunda hakim, şiddet mağdurunun yaşam düzeyini göz önünde bulundurarak resen veya talep halinde tedbir nafakasına hükmedebilir. Bunun için resmi evlilik şartı aranmaz. Çünkü yasanın ve dayanağı olan İstanbul Sözleşmesinin evlilik dışı ilişkileri de kapsama aldığı tar-

tışmasızdır. Nitekim Anayasa Mahkemesi'nin 2014/5783 sayılı kararının gerekçesi de tersinden bir ifade ile de olsa 6284 sayılı yasa uyarınca tedbir nafakası takdirinde resmi nikahın aranmayacağı yolundaki görüşü perçinlemektedir. "Somut olayda başvurucunun talebi esas itibariyle 6284 sayılı kanun kapsamında bir tedbir verilmesine yönelik olmayıp karşı taraftan alınmak üzere süresiz nafaka bağlanmasına ilişkindir. Bu şekilde bir yoksulluk nafakasına hükmedilebilmesine ilişkin koşullar ise 4721 sayılı kanunda düzenlenmiş olup nafakaya hükmedilebilmesi için resmi nikaha dayalı bir evlenmenin varlığı aranmaktadır."

Kanunun 5. maddesi uyarınca şiddet uygulayanlarla ilgili önleyici tedbirlerin birine, birkaçına veya uygun görülecek benzer tedbirlere hakim tarafından karar verilebilir.

9. Hakim Tarafından Verilebilecek Olan Şiddet Mağduruna Yönelik Olarak Şiddet Tehdidi, Hakaret, Aşağılama veya Küçük Düşürmeyi İçeren Söz ve Davranışlarda Bulunmaması Tedbiri

Bu tedbir gecikmesinde sakınca bulunan hallerde, kolluk tarafından da alınabilir. 6284 sayılı kanun aslında şiddet uygulayan ya da uygulama ihtimali bulunan kişiye bunu yapmasının genel düzenlemeler uyarınca suç olması ya da olabileceği ihtimali yanında böyle bir davranışın devlet tarafından tasvip edilmeyeceği, devletin bu kabil davranışları önleme konusundaki kararlılığının tezahürü olarak vücut bulmuştur. Bir deyişle kanunun öncesinde özel hayatın gri bölgesinde yaşanan şiddet olayları karşısında devlet artık tarafım, demektedir. Teşbihte hata olmaz ise "Karındır, eşindir, partnerindir, sevgilindir, flörtündür, seversin karışmam ama şiddet uygularsan o eli tutarım ve sana, benim koyduğum bu yasağa aykırı davrandığın için ayrıca ceza veririm." demektedir. Uygulayıcıların, yasanın yanında veya karşısında olanların gözden kaçırdıkları husus, yasanın amacının bu maddede, bu tedbirde kendini gösterdiğidir. Verilecek olan tüm önleyici tedbirlerde bu maddenin yer alması zorunludur. Çünkü devlet açıkça bu tedbir ile kadına şiddetin karşısında yer aldığını, taraf olduğunu göstermektedir. Ancak uygulamada bu tedbir yeterince işlenmediği ve kararlarda gerekçelendirilmediği için, hatta çok gerekmediği durumlarda dahi konuttan uzaklaştırma tedbiri gibi aslında

bu tedbire göre daha arızi olan tedbirlere sıklıkla başvurulduğu için kanunun hedeflediği amacın ve korunması gereken menfaatin sağlanamadığı açıktır.

Öte yandan "Bu tedbir kararının, herkesin sosyal hayatta yapmaması gereken, toplu yaşam kültürü gereğince asgari ölçüde uyulması zorunlu davranış kuralları niteliğinde olduğu, şiddet uygulayana ek bir yükümlülük getirmediği, şiddet uygulayana şiddet içeren davranışlarda bulunmamasının istendiği, dolayısıyla zaten yapılmaması gereken davranışlar olduğu için, bu tedbir kararına yönelik itirazların bu ve benzeri gerekçe ile reddedilmesinin uygun olacağı" da savunulmaktadır."

10. Hakim Tarafından Verilebilecek Olan Müşterek Konuttan veya Bulunduğu Yerden Derhal Uzaklaştırılması ve Müşterek Konutun Korunan Kişiye Tahsis Edilmesi Tedbiri

Şiddet uygulayanın müşterek konuttan uzaklaştırılarak konutun korunan kişiye tahsisi ve konuttan uzaklaştırılmasına kural olarak hakim tarafından, gecikmesinde sakınca bulunan hallerde ise kolluk amiri tarafından karar verilir. Eğer tarafların müşterek konutları yoksa bu durumda 5. maddenin c bendinde yer alan, tedbir isteyenin bulunduğu konuta, okula ve çalıştığı kısıma yaklaşmaması tedbiri uygulanır. Müşterek konuttan uzaklaştırma ve konutun şiddet mağduruna tahsisine kararı verilmesi halinde şiddet uygulayana ait kişisel eşya ve belgelerin kolluk marifetiyle kendisine tahsisinin sağlanması yerinde olacaktır. Ancak kararın infaza elverişli yani gerekli açıklıkta olması, yeni ihtilaflar yaratılmaması açısından gereklidir. Mümkünse teslime karara verilen eşyalar kararda tek tek yazılmalıdır. Bu tedbirin uygulanması şiddet uygulayanın konuta ait abonelikleri, kirayı, elektrik, su , internet ve benzeri giderleri ödeme yükümlülüğünden kurtarmaz. Ancak bu yükümlülüklerin devam ettiğinin kararda yer alması isabetli olacaktır. Kira sözleşmesinin feshedilmemesinin ya da lojman tahsisinin iptal edilmemesine ilişkin kararlar, kiralayana ya da ilgili kamu kurumunun yöneticisine bildirilir. (Bkz. Yasa 5/1, 8/7 md., Yön 19. madde.)

Bu tedbirin boşanma davası sırasında alınması halinde TMK madde 169 ile paralelliği sağlanmalıdır. Oldukça ağır bir yaptı-

rım olan müşterek konuttan uzaklaştırma tedbirinin uygulamada özellikle boşanma davalarında kötüye kullanılma ihtimali söz konusu olmakla, tedbirin hızlı alınmasına kesinlikle halel getirmeme koşuluyla, bu taleplerin boşanma davasını gören mahkemede değerlendirilmesi yerinde olacaktır. Çünkü TMK'nın 2. maddesinde yer alan hakkın kötüye kullanılmasını kanun korumaz şeklindeki evrensel ilke her hukuki işlemde başat olarak gözetilmelidir. Karşı taraf üzerinde baskı kurmak amacıyla müşterek konuttan uzaklaştırma talebinin gerek olmadığı halde talep edilmesi boşanma davalarında görülmesi ihtimal dahilinde olan hadiselerdendir. 6284 sayılı kanunun amacı gereği delil ve belge aranmamasına karşın, yine hız ve delil belge aranmama koşullarından ödün vermeksizin bu kararın çok daha fazla bilgi ve belgeye boşanma davasına bakan hakim tarafından değerlendirilmesi halinde hakkın kötüye kullanılıp kullanılmadığının adaletli olarak değerlendirilebileceği kuşkusuzdur. Unutulmamalıdır ki gerekmediği halde alınan veya verilen her tedbir, kişilerde ve kamuoyunda doğuracağı infialden ötürü, gerçek ihtiyaç sahibi yani şiddetle burun buruna yaşayan kadınlarla ilgili verilen önleyici tedbir kararlarında dahi tereddüt yaratacak ve onların da dolaylı olarak zarar görmesine sebebiyet verecektir. Öte yandan müşterek konutun tahsis edilen tarafından hiç kullanılmaması da tedbirin haklılığı ve etkililiğine gölge düşürmektedir. Bu sebeple tedbirin kaldırılmasına yönelik itirazlarda "Evin boşaltıldığına dair muhtarlıktan ya da bina yönetiminden alınacak bir yazının itirazda eklenmesi." yerinde olacaktır.[55] Sonuç olarak 6284 sayılı kanun evden uzaklaştırma kanunu değildir, olmamalıdır. Başka tedbirlerle şiddetin önlenebileceği anlaşılıyorsa bu tedbire yer verilmemelidir.

11. Hakim Tarafından Verilebilecek Olan Korunan Kişilere, Bu Kişilerin Bulundukları Konuta, Okula veya İşyerine Yaklaşmama Tedbiri

Gecikmesinde sakınca olan hallerde kolluk amiri tarafından alınabilecek olan bu tedbire karar verilmesi için tarafların müşterek konutunun olup olmamasının bir önemi yoktur. Amaç korunanın

[55] Karakaya, Ramazan, age, s.85

hem evinde hem de sosyal hayatta şiddete uğramasını önlemektir. Ancak şiddet uygulayanın ya da uygulama ihtimali bulunanın çalışma özgürlüğünü engelleyecek biçimde karar vermemeye dikkat edilmelidir. Tarafların aynı iş yerinde çalışıyor olması durumunda, şiddet uygulayanın, korunanın çalıştığı birime yaklaşmamasına karar verilmelidir. Eğer taraflar aynı birimde çalışıyor ise kanunun 4/a maddesinden yararlanılmalı, talep halinde korunanın iş yerinin değiştirilmesi yoluna gidilmelidir. Ancak bunu yaparken korunanı daha fazla mağdur etmekten, karşı tarafı da ödüllendiriyor görülmekten kaçınılmalıdır. Böyle bir durumda hakim inisiyatif kullanmalı, ileride tartışacak olduğumuz diğer önleyici tedbirlere karar verme yetkisi kapsamında şiddet uygulayanın işyerinin değiştirilmesine karar vermekten çekinmemelidir.

12. Hakim Tarafından Verilebilecek Olan Çocuklarla Daha Önce Verilmiş Bir Kişisel İlişki Kararı Varsa, Kişisel İlişkinin Refakatçi Eşliğinde Yapılması, Kişisel İlişkinin Sınırlanması veya Tümüyle Kaldırılması Tedbiri

Bu karar sadece hakim tarafından alınabilir. Tarafların boşanması veya ayrı yaşaması halinde mahkemelerce velayet hak ve görevi verilmemiş olan eşe çocuklarla kişisel ilişki kurulması yönünde karar verilir. (Bkz TMK 182. madde) Öte yandan TMK'nın 323. maddesi uyarınca ana baba dışında kalan kişilerle de çocuk arasında kişisel ilişki kurulmuş olabilir. Şiddet uygulayan veya uygulama ihtimali bulunanın bu kişisel hak yetkisinden güç alarak, korunana yaklaştığı ve şiddet uyguladığı sıklıkla görülmektedir. Bu tehlikenin varlığı halinde önleyici tedbir olarak kişisel ilişki refakatçi eşliğinde yapılabilir, sınırlanabilir, tamamen kaldırılabilir. Burada da hakkın kötüye kullanılmasına engel olmak için gerekli özenin gösterilmesi, boşanma davası devam ediyorsa talebin boşanma davasına bakan hakim tarafından verilmesinin sağlanması yerinde olacaktır. Ancak koruma kararının mahiyeti gereği olmazsa olmaz bir koşul olan hızlı, bilgi ve belge aranmaksızın tedbirlere karar verme ilkelerinden kesinlikle vazgeçilmemelidir. Somut olaya göre karar verilirken çocuğun üstün yararı da mutlaka göz önünde bulundurulmalıdır.

13. Hakim Tarafından Gerekli Görülmesi Halinde Korunan Kişinin Şiddete Uğramamış Olsa Bile Yakınlarına, Tanıklarına ve Kişisel İlişki Kurulmasına İlişkin Haller Saklı Kalmak Üzere Çocuklara Yaklaşmama Tedbiri

Bu tedbire gecikmesinde sakınca bulunan hallerde kolluk tarafından da karar verilebilir. Bu tedbirde çocukla kişisel ilişki kaldırılmamakta, kişisel ilişki dışında görüşme engellenmektedir. Dolayısıyla daha önceden mahkemece verilmiş bir kişisel ilişki kararı yok ise bu tedbirle şiddet uygulayanın çocuklarla görüşmesi olanağı kaldırılmaktadır. Kanun bu tedbir ile şiddet mağduru yanında şiddete dolaylı olarak maruz kalanları da, şiddetten etkilenmemeleri için veya etkilenme tehlikesi olan kişileri de korumaktadır. Aleyhine tedbir kararı verilen kişinin, mevcut boşanma davası var ise bu mahkemeden alacağı kişisel ilişki yönündeki ara kararı ile tedbirin etkililiğini önlemek istemesi veya boşanma davası nedeniyle karşı tarafı zor durumda bırakmak için bu tedbirin gerekmediği halde alınmak istemesi ihtimallerine karşı, kararın boşanma davasına bakan hakim tarafından veya yine hep vurguladığımız üzere hız ve belge aranmama ilkelerinden ödün vermemek koşuluyla boşanma dosyası derhal getirtilip incelenerek adil bir karar verilmesi yerinde olacaktır.

14. Hakim Tarafından Gerekli Görülmesi Halinde Korunan Kişinin Şahsi Eşyalarına ve Ev Eşyalarına Zarar Vermemesi Tedbiri

Şiddet davranışının gözdağı kapsamında kişiler yanında eşyalara da yönelik olabileceği açıktır. Öte yandan eşe zarar vermek için onun şahsi eşyalarına, kullandığı gereçlere de zarar verilebildiği örneğin mağdurun otomobilinin çizildiği, eteklerinin kesildiği görülebilmektedir. Aynı şekilde ev eşyalarının münhasıran korunana ait olması da gerekmez. Burada şiddetin kızım sana söylüyorum gelinim sen anla mealinde hedefinin korunan kişi olduğu açıktır. O halde yasanın kadına şiddetten koruma hedefi kapsamında bu tedbirin de kararlarda yer almasında fayda bulunmaktadır.

15. Hakim Tarafından Verilen Korunan Kişiyi İletişim Araçları İle veya Sair Surette Rahatsız Etmemesi Tedbiri

6284 sayılı Yasanın 5/1-f maddesi ve yönetmeliğin 24. maddesinde açıklandığı üzere hakim tarafından şiddet mağdurunun korunması amacıyla, şiddet uygulayanın görsel, işitsel, yazılı, internet ve benzeri iletişim araçlarıyla ya da sair suretle korunan kişiyi rahatsız etmemesine yönelik karar verilebilir. Bu kararı yalnızca hakim verebilir. Yasadaki "rahatsız etmeme" ifadesinin belirsizliği haklı olarak eleştirilmiştir: "Düzenlemeden bu tedbire karar verilmekle iletişimin yasaklandığı sonucuna varılamaz. Ancak taraflar arasında yaşanmış olaylar ve tedbir kararı karşısında mağdurun "rahatsız etti" iddiasının aksinin kanıtlanması oldukça zordur. Örneğin telefonla aramanın kolayca ispatlandığı bir ortamda görüşme içeriğinin önceden alınmış bir dinleme kaydı olmadan kanıtlanması imkansızdır. Dolayısıyla şiddet uygulayanın, örneğin: "... gününü kutlamak için aradım." ya da " çocuklarla ilgili aradım." savunması ispatsız kalacak, diğer koşulların gerçekleşmesi halinde zorlama hapsi gündeme gelebilecektir."[56] O halde arama içeriğinin suç oluşturmayacağının ispat yükü aleyhine tedbir kararı verilmiş kişidedir.

16. Hakim Tarafından Verilen, Bulundurulması veya Taşınmasına Kanunen İzin Verilen Silahları Kolluğa Teslim Etmesi Tedbiri

Bu tedbirin uygulanması için aleyhine tedbir kararı verilenin daha önce silahlı veya silahsız olarak şiddet uygulayıp uygulamaması aranmaz. Çünkü silaha kolay ulaşımın suç işlemeyi kolaylaştırıp özendirme potansiyeli yanında silahın varlığının da şiddete uğrama tehlikesi altındaki kişide tedirginlik ve korku yaratabileceği kabul edilmelidir. "Burada sözü edilen silah, ruhsata bağlanmış, yasal izne sahip silahtır. 6136 sayılı yasaya göre suç teşkil eden silah için tedbir kararına gerek olmayacağı ortadadır. Bu durumda kolluk silaha 6136 sayılı kanun uyarınca el koyacaktır. O halde bu tedbir yasal olarak silah bulundurma hakkı olanlar için uygulanır. Aynı şekilde 7190 sayılı kanunun 20. maddesi ile

[56] Karakaya, Ramazan,; age, s.92

yapılan değişiklik sonucu 2521 sayılı Avda ve Sporda Kullanılan Tüfekler, Nişan Tabancaları, Yapımı, Alımı, Satımı ve Bulundurulmasına Dair Kanun'a eklenen madde ile 6284 sayılı kanun kapsamında haklarında tedbir kararı verilenlere, tedbir kararı süresince bu kanun kapsamındaki yivsiz av tüfekleri, spor ve nişan tüfek ve tabancaları taşıma ve bulundurma izni verilmez, varsa ruhsat verilmesi ve yenilenmesine ilişkin işlemler bekletilir. Ellerindekiler tedbir kararı kalkıncaya kadar genel kolluk kuvvetleri tarafından muhafaza altında alınır." hükmü düzenlenmiştir. Bu durumda hakim kararının infazı, kolluk tarafından yerine getirilecektir.

17. Hakim Tarafından Verilen Silah Taşıması Zorunlu Olan Bir Kamu Görevi İfa Etse Bile Bu Görevi Nedeniyle Zimmetinde Bulunan Silahı Kurumuna Teslim Etmesi Tedbiri

Asker, polis ve benzeri silah taşıması zorunlu olan bir kamu görevlisi aleyhine bu tedbir kararı verilmişse, kamu görevi ifa etse dahi bu görev nedeniyle zimmetinde bulunan silahını kurumuna teslim etmesine dair hüküm kurulmalı ve infazı kurumca yerine getirilmelidir. Bu tedbir kamu görevlisinin hem demirbaş hem de zati tabanca ve silahını kapsar.

18. Hakim Tarafından Verilen Korunan Kişilerin Bulundukları Yerlerde Alkol ya da Uyuşturucu veya Uyarıcı Madde Kullanmaması ya da Bu Maddelerin Etkisindeyken Korunan Kişilere Ve Bunların Bulundukları Yerlere Yaklaşmaması, Bağımlılığın Olması Halinde Hastaneye Yatmak Dahil Muayene Ve Tedavisinin Sağlanması Tedbiri

Alkol, uyuşturucu madde bağımlılığının kadına şiddeti artırdığı öngörüsü ile bu tedbir yasada yer almıştır. Tedbire aykırılık için bu maddeleri kullanmış olarak ya da bu maddelerin etkisi altında iken konuta veya işyerine gelinmesi ya da orada kullanılması yeterlidir. Ayrıca şiddet uygulanmış olması aranmaz. Ancak kişiye temelli yani kararda belirtilen yerleşimde içki kullanma yasağı getirilemez. Çünkü amaç içki kullanımının yasaklanması değil, amaç içkili ya da uyuşturucu kullanmış olarak konutta bulunmamanın sağlanması-

dır.[57] Hakim hastaneye yatmak dahil her türlü tedavinin sağlanmasına da karar verebilecektir. Bu tedbir kararı yalnızca hakim tarafından alınır. Kararın infazı Şönim tarafından ilgili kurum ve kuruluş ile iş birliği içerisinde yerine getirilir. Şönim gerektiğinde kolluktan yardım isteyebilir. Giderler bakanlık bütçesinden karşılanır.

19. Hakim Tarafından Verilebilecek Olan Bir Sağlık Kuruluşuna Muayene veya Tedavi İçin Başvurma Zorunluluğu Tedbiri

Amaç kişinin şiddet uygulamaya neden olabilecek herhangi bir rahatsızlığı olup olmadığının saptanarak, tedavi edilip uyguladığı veya uygulayacağı şiddetin ortadan kaldırılmasıdır. Öfke nöbeti, aşırı sinirlilik, çeşitli korkular gibi fiziksel veya psikolojik rahatsızlıklarda bu tedbirin uygulanmasına karar verilebilir. Kararın infazı için İl Halk Sağlık Müdürlüğüne, ilçelerde ise Toplum Sağlığı Merkezine yönlendirme sağlanır. İl Halk Sağlığı Müdürlüğü veya Toplum Sağlığı Merkezi tarafından kişi ilgili sağlık kuruluşuna sevk edilir ve ilgilinin tedaviyi sürdürüp sürdürmediği hem Şönim'e hem de Cumhuriyet Başsavcılığına, söz konusu kamuya ait sağlık kuruluşu tarafından bildirilir.

Tedbir kararında amaçlanan hususun açıkça yazılması örneğin psikiyatrik bir rahatsızlığın olup olmadığının saptanmasının veya varsa öfke kontrolü programının işletilmesinin istenmesi yerinde olacaktır.

6284 s. Kanun'un 19. maddesi *"Sağlık Giderleri"* başlığı altında düzenlenmiştir. 6284 s. Kanun hükümlerine göre hakkında koruyucu tedbir kararı verilen kişilerden genel sağlık sigortalısı olmayan ve genel sağlık sigortalısının bakmakla yükümlü olduğu kişi kapsamına da girmeyen veya genel sağlık sigortası prim borcu sebebiyle fiilen genel sağlık sigortasından yararlanamayan ya da diğer mevzuat hükümleri gereğince tedavi yardımından yararlanma hakkı bulunmayanlar; bu hâllerin devamı süresince, 31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası

[57] KARINCA, Eray, Sorularla Kadına Yönelik Şiddete Karşı Mücadele, Muğla Barosu, 2013, s.61

Kanununun 60 ıncı maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinin (1) numaralı alt bendi kapsamında, **gelir testine tabi tutulmaksızın genel sağlık sigortalısı sayılır.**

Ayrıca hakkında önleyici tedbir kararı verilen kişinin aynı zamanda rehabilitasyonunun veya tedavi edilmesinin gerekli olduğuna karar verilmesi hâlinde, **genel sağlık sigortası kapsamında karşılanmayan** rehabilitasyon hizmetlerine yönelik giderler ile rehabilitasyon hizmetleri kapsamında verilmesi gereken diğer sağlık hizmetlerinin giderleri Bakanlık bütçesinin ilgili tertiplerinden karşılanır.

20. Teknik Takip Olanağı Ve Elektronik Kelepçe Takılması Tedbiri

6284 Sayılı Kanun'un 12. maddesinde, verilen tedbir kararlarının uygulanmasında hakim kararı ile teknik araç ve yöntemler kullanılabileceği düzenlenmiştir. Ancak, bu suretle, kişilerin ses ve görüntüleri dinlenemez, izlenemez ve kayda alınamaz. Teknik yöntemlere ilişkin usul ve esasların yönetmelik ile düzenleneceği belirtilmişse de Yönetmeliğin 37. maddesi konu ile ilgili bundan farklı ya da fazla bir düzenlemeye gitmemiştir.

Yöntemler kişinin mağdur ya da şiddet uygulayan olması bakımından farklılık arz eder. Elektronik kelepçe fail bakımından uygulanırken mağdur bakımından getirilecek uygulamalar Bakanlığın sunumunda alarm, panik bilekliği ve mobil aparat şeklinde sayılmıştır.

Bu kapsamda Adalet Bakanlığı, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı ve İçişleri Bakanlığı arasında "Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Kapsamında Teknik Yöntemlerle Takip Sistemlerinin Kullanılmasına Yönelik Pilot Uygulama İş Birliği Protokolü" imzalanmıştır. Protokol ile Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü Denetimli Serbestlik Daire Başkanlığı bünyesinde kurulu elektronik izleme sistemi altyapısı ve elektronik kelepçe cihazlarının kullanıldığı sistem ile şiddet uygulayan ve şiddet mağdurunun birlikte takip edileceği uygulama öngörülmüştür. Protokole göre, "*Elektronik kelepçe; teknik yöntemlerle takip kapsamında, mağdur ünitesi ve alkol ünitesi ile uyumlu çalışan şiddet uygulayanın ayak bileğine takılan elektronik cihazları*", "*Teknik yöntemlerle*

takip; ilgili mevzuat kapsamında verilen tedbir kararlarına uyulup uyulmadığının teknik araç ve yöntemler kullanılarak coğrafi bilgi sistemleri üzerinden denetlenmesi kapsamında kullanılan tüm uygulamaları (alkol ünitesi, elektronik kelepçe, mağdur ünitesi)" ifade eder.

Denetimli Serbestlik Hizmetleri Yönetmeliği 6284 Sayılı Kanunun yürürlüğe girmesinin üzerinden bir yıldan fazla zaman geçtikten sonra yürürlüğe girmiştir. Yönetmeliğin 104. maddesi haklarında belirli yerlere gitmekten yasaklama veya belirlenen konut, yer veya bölgeden çıkmama ya da belirlenen kişilere yaklaşmamaya dair verilen denetimli serbestlik kararlarının elektronik cihaz kullanılmak suretiyle yerine getirilebileceğini düzenlemiştir. Kamuoyunda elektronik kelepçe olarak meşhur olan bu aparat içerdiği GPS (navigasyon) donanımı sayesinde şiddet uygulayanın mağdura öngörülen mesafeden fazla yaklaşması halinde kolluk tarafından fark edilerek müdahale edilmesini sağlamaktadır.

Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı tarafından Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planı (2016-2020) hazırlanmış ve yürürlüğe girmiştir. İçişleri Bakanlığı, Adalet Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı, Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı ve Diyanet İşleri Başkanlığının ortak imzası ile "Kadına Yönelik Şiddetle Mücadelede Kurumsal İş birliği ve Eşgüdümün Artırılmasına dair Protokol" ve Protokol kapsamında hazırlanan Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Koordinasyon Planı(2020-2021) yürürlüğe girmiştir. Koordinasyon Planı kapsamında İçişleri Bakanlığı tarafından "Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele" konulu Genelge de 2020 yılında yayımlanmıştır.

Kanunda açıkça elektronik kelepçe takılmasından söz edilmemektedir. Ne var ki yukarıda da değinildiği üzere yasanın 12. ve yönetmeliğin 37. maddesi kapsamında bu kanun hükümlerine göre verilen tedbir kararlarının uygulanmasında hakim kararı ile teknik araç ve yöntemlerin kullanılmasına olanak tanınmıştır. Ancak bu karara dayanarak kişilerin ses ve görüntüleri dinlenemez, izlenemez ve kayda alınamaz. Teknik yöntemlerle takip, şiddet uygulayan veya uygulama ihtimali olan kişiye yönelik olarak elektronik kelepçe veya bileklik, korunan kişiye ise sabit ev içi ikaz cihazı ya da ev dışında kullanabileceği telefon benzeri mobil cihazın kullanılması şeklinde olacaktır.

Öte yandan belirtelim ki Ceza Muhakemeleri Kanunu'nun 140. maddesinde tahdidi olarak sayılan suçlar için geçerli olan teknik araçlarla izlemenin bu tedbirle hiçbir ilgisi yoktur. Bu tedbirin özellikle ısrarlı takipte bulunan kişilerin aleyhine uygulanması, kişide psikolojik takıntı, saplantı gibi hususların gözlenmesi halinde ise bir sağlık kuruluşuna sevk ve tedavisinin sağlanması tedbiri ile birlikte değerlendirilmesi amaçsal olarak uygun olacaktır.

21. Kolluk Amirlerince Alınabilecek Önleyici Tedbir Kararları

Gecikmesinde sakınca bulunan hallerde kolluk amiri. aleyhine tedbir istenen kişi hakkında;

Şiddet mağduruna yönelik olarak şiddet tehdidi, hakaret, aşağılama veya küçük düşürmeyi içeren söz ve davranışlarda bulunmamasına,

Müşterek konuttan veya bulunduğu yerden derhal uzaklaştırılmasına ve müşterek konutun korunan kişiye tahsis edilmesine,

Korunan kişilere, bunların bulunduğu konuta, okula ve iş yerine yaklaşmamasına,

Gerekli görülmesi halinde korunan kişinin, şiddete uğramamış olsa bile yakınlarına, tanıklarına ve kişisel ilişki kurulmasına ilişkin haller saklı kalmak üzere çocuklarına yaklaşmamasına karar verebilir.

Görüleceği üzere Kolluk amirinin alabileceği önleyici tedbirler, Hakim tarafından verilebilecek tedbirlerin bir kısmı ile yani yukarıda sayılanlarla sınırlı olup ancak gecikmesinde sakınca bulunan hallerde verilebilir. Kolluk amirinin aldığı önleyici tedbirlere ilişkin karar, kararın alındığı günü izleyen ilk iş gününde hakimin onayına sunulur, hakim tarafından yirmi dört saat içinde onaylanmayan tedbirler kendiliğinden ortadan kalkar. Burada kanun koyucunun kişilik haklarının sınırlandırılmasına ilişkin ancak yargı kararıyla alınabilecek bir kısım önlemleri, kadını şiddetten korumanın aciliyeti nedeniyle kolluğa da vermeyi tercih ettiği, bu tercihin dayanağının da Anayasa'nın 10/2 maddesindeki pozitif ayrımcılık olarak bilinen "Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasî

düşünce, felsefî inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayrım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir.Kadınlar ve erkekler eşit haklara sahiptir. Devlet, bu eşitliğin yaşama geçmesini sağlamakla yükümlüdür." olduğu açıktır.

22. 6284 Sayılı Kanun Kapsamında Hakim Tedbir Nafakasına Hükmedilmesi Olanağı

Şiddet uygulayan, aynı zamanda ailenin geçimini sağlayan yahut katkıda bulunan kişi ise, 4721 sayılı kanun hükümleri uyarınca nafakaya hükmedilmemiş olması kaydıyla hakim şiddet mağdurunun yaşam düzeyini göz önünde bulundurarak talep edilmese dahi nafakaya hükmedebilir. (m. 5)

İstekte bulunulurken nafaka takdiri için gerekli veri ve belgelerin dilekçeye eklenmesi özellikle miktarın tam ve doğru belirlenmesi için gereklidir, ancak uygulamada ne yazık ki göz ardı edilmektedir. Nafaka takdiri, sosyal devlet olmanın bir sonucudur. Ülkemizde aile içi şiddete uğrayan kadınların % 92'si, resmi makamlara başvurmadıklarını söylemektedirler.[58] Bu kadar yüksek oranda başvurulmamasındaki etkili olan saiklerden biri, hiç kuşku yoktur ki kusurlu eşin evden uzaklaştırılması durumunda geçimin sağlanamayacağı endişesidir. Bir insanın aç ve açıkta kalma korkusuyla şiddete boyun eğiyor olması insanlık onuruyla bağdaşmaz.

6284 sayılı yasanın 5. maddesinde hakim tarafından verilebilecek önleyici tedbirler arasında sayılan nafaka, Türk Medeni Kanununda düzenlenmemiştir. Öte yandan 6284 sayılı kanunda *"4721 sayılı Kanun uyarınca nafakaya hükmedilmemiş"* şartı konulmuştur. 6284 sayılı kanun uyarınca hakim tarafından önleyici tedbir olarak verilecek nafaka belirli süre ile verilebilir.

6284 s. Kanun'un 18. maddesine göre *"6284 s. Kanun hükümlerine göre nafakaya karar verilmesi hâlinde, kararın bir örneği,* ***resen*** *nafaka alacaklısının veya borçlusunun yerleşim yeri icra müdürlüğüne gönderilir."* Diğer deyişle lehine nafakaya hükmedilen mağdurun herhangi bir işlemine gerek kalmaksızın kararın icrasına geçilir.

---

58 Jansen, H., Üner, S., ve diğerleri, s.92.

"Nafaka ödemekle yükümlü kılınan kişinin Sosyal Güvenlik Kurumu ile bağlantısı olması durumunda, ***korunan kişinin başvurusu aranmaksızın*** *nafaka, ilgilinin aylık, maaş ya da ücretinden icra müdürlüğü tarafından tahsil edilir."*

23. Koruyucu Tedbir Kararı Verilmesi İçin Delil veya Belge Aranmaması

Koruyucu tedbir kararı verilebilmesi için, şiddetin varlığı hususunda delil veya belge aranmaz. Önleyici tedbir kararı gecikmeksizin verilir. Bu kararın verilmesi, bu kanunun amacını gerçekleştirmeyi tehlikeye sokacak şekilde geciktirilemez. Kanunun amaçladığı fayda gözetildiğinde, önleyici tedbir kararının gecikmesi halinde telafisi mümkün olmayan zararların doğacağı kuşkusuzdur. Şiddet tehdidi altında olan mağdurdan, tehdidi belgelendirmesini istemek mağduriyetin artmasına neden olabilecektir.

24. Tedbirlerin Süresi

Tedbir kararı, ilk verildiğinde en çok 6 ay süre ile verilebilir. Ancak şiddet veya şiddet uygulama tehlikesinin devam edeceğinin öngörülmesi halinde resen, korunan kişinin veya Bakanlık ya da kolluk kuvvetinin talebi üzerine tedbirlerinin süresinin veya şeklinin değiştirilmesine, tedbirlerin kaldırılmasına veya aynen devam etmesine karar verilebilir.

25. Tedbir ve Zorlama Hapsi Kararlarına İtiraz Edilebilmesi

Mülki amir kolluk ya da hakim tarafından 6284 sayılı kanun hükümlerine göre verilen her türlü karar aleyhine -zorlama hapsi dahililgililer tebliğ veya tefhim tarihinden itibaren iki hafta içinde aile mahkemesine itiraz edebilir. Hakim tarafından verilen tedbir kararlarına itiraz üzerine dosya, o yerde aile mahkemesinin birden fazla dairesinin bulunması halinde kendini izleyen daireye, son numaralı daire için birinci daireye, o yerde aile mahkemesinin tek dairesinin bulunması halinde asliye hukuk mahkemesine, asliye hukuk mahkemesi ile aile mahkemesi hakiminin aynı olması halinde en yakın asliye hukuk mahkemesine gecikmeksizin gönderilir. (m.9)

Tedbir kararına itiraz, kararın infazını durdurmaz. Aksi düşünce ve uygulama kanunun şiddeti hemen durdurma ve sonuç alma amacıyla bağdaşmaz.

İtiraz merciinin, itirazda belirtilen hususları, ileri sürülen delil ve belgeleri inceleyerek karar vermesi gerekir. Uygulamada, 6284 sayılı kanun uyarınca verilen kararlara yapılan itirazlarda mahkemelerin 6284 sayılı kanun uyarınca tedbir kararı verilmesi için delil ve belge aranmaması koşulunu gerekçe göstererek, itirazları, itiraza dayanak belgeleri incelemediği, gerekçesiz kararlar ile itirazları reddettiği görülmektedir.

Kadına karşı şiddetin önlenmesi amacıyla, kanun koyucu tedbir kararı verilirken "*delil ve belge aranmamasını"* hüküm altına almıştır ancak aleyhine tedbir kararı verilen ilgilinin haklarını korumak için de ***"itiraz"*** kurumu getirilmiştir. "6284 sayılı Kanunda düzenlenen tedbir kararları verildiği anda infaz kabiliyetini haiz olduğundan kanun ile amaçlanan "acil müdahale" olgusu kararın verilmesi ile sağlanmış olur. Bu amacın gerçekleşmesi için şiddetin var olduğuna yönelik kanaate nasıl ulaşıldığının açıklanması yani gerekçe açısından daha esnek bir yaklaşım usulünün benimsenebileceği, ancak bu yaklaşıma ait sınırın olayların özelliğine göre gerekçeli karar hakkının temel esaslarına zarar vermeyecek düzeyde belirlenmesinin de gerekli olduğu açıktır. Bu kapsamda söz konusu kararda yer verilen gerekçelerde ileri sürülen zarar riski ve olgulara göre talebin ilgili mevzuat çerçevesinde kabul görmesi için temel unsurları taşıyıp taşımadığının ortaya konulması yeterli olacaktır."[59]

İtiraz mercii, kararını bir hafta içinde verir. İtiraz üzerine verilen kararın kesin oluşu itiraz merciin, itiraz incelemesinde sorumluluğunu artırmaktadır. Verilen kararlar kesindir. Ne var ki uygulamada "itiraz" kurumunu düzenleyen kanun koyucunun amacı içselleştirilememiştir. Bu nedenle son dönemde aleyhine tedbir kararı verilen ve itirazı reddedilen bireylerin Anayasa Mahkemesi'ne bireysel başvuru yaptığı, bazı başvurularda Anayasa Mahkemesinin ihlal kararı verdiği görülmektedir.

---

[59] Anayasa Mahkemesi Kararı, Salih Söylemezoğlu, B. No: 2013/3758, 6/1/2016, §

Örneğin Anayasa Mahkemesi 2013/3753 Başvuru No, 06.01.2016 tarihli kararında *"6284 sayılı Kanun'da düzenlenen tedbir kararlarının, verildiği anda infaz kabiliyetini haiz olması nedeniyle Kanun'da amaçlanan "acil müdahale" olgusunun bu aşamada sağlanmış olacağı, bu amacın gerçekleşmesi adına tedbir kararında, şiddetin var olduğuna yönelik kanaate nasıl ulaşıldığının açıklanması yani gerekçe açısından daha esnek bir yaklaşım usulünün benimsenebileceği ancak bu yaklaşıma ait sınırın olayların özelliğine göre gerekçeli karar hakkının temel esaslarına zarar vermeyecek düzeyde belirlenmesinin de gerekli olduğu açıktır. Bu kapsamda söz konusu kararlarda yer verilen gerekçelerde, ileri sürülen zarar riski ve olgulara göre, talebin ilgili mevzuat çerçevesinde kabul görmesi için temel unsurları taşıyıp taşımadığının ortaya konulması yeterli olacaktır."* denilerek gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar verilmiş, Anayasa Mahkemesi Genel Kurulu 20/6/2019 tarihli S.M. (B. No: 2016/6038) başvurusuna ilişkin verdiği kararında ise "şiddet uygulayan" tabirinin kullanılmasını Anayasa'nın 36. ve 38. maddesinde güvence altına alınan masumiyet karinesinin ihlal ettiğine karar vermiştir. Kararda *"6284 sayılı Kanun'da "şiddet uygulayan" kavramı kullanılmış ise de bu tabirin her olayda uygulayıcılar tarafından kullanılmasını zorunlu kılan bir hüküm bulunmamaktadır. Mahkeme ve ilgili makamlar tarafından verilen tedbir kararlarında "şiddet uygulayan" yerine başka uygun tabirlerin kullanıldığı da görülmektedir. Zira uygulama açısından genel anlamda "şiddet uygulayan" ibaresinin kişinin suç konusunu doğurabilecek eylemleri işlediği izlenimini oluşturan, sorunlu bir tabir olduğu anlaşılmaktadır.*

Somut olayın koşullarında başvurucu hakkında "şiddet uygulayan" ifadesinin kullanılmasının, başvurucunun takipsizlik kararına konu eylemi işlediği ya da farklı şiddete yönelik eylemleri fiilen gerçekleştirdiği izlenimini doğurduğu anlaşılmıştır. Bu açıdan kararda geçen ifadelerle başvurucunun tedbire konu eylemleri işlediği veya suçlu olduğu inancının yansıtıldığı sonucuna ulaşılmıştır.

Anayasa Mahkemesi açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. ve 38. maddelerinde güvence altına alınan masumiyet karinesinin ihlal edildiğine karar vermiştir.

Somut başvuruda, masumiyet karinesini ihlal ettiği tespit edilen ifadelerin mahkemelerin kararlarının sonucunu etkileyen bir yönünün

bulunmadığı değerlendirildiğinden, tedbir kararıyla ilgili olarak yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmadığı kanaatine varılmıştır. "Şiddet uygulayan" ve "şiddete uğrayan" ibaresinin mahkeme kararlarından çıkarılmasıyla, ihlalin giderilmiş olacağı anlaşıldığından mahkeme kararlarında geçen ve ihlal sonucunu doğuran ifadelerin ilgili Mahkemelerce -yeniden yapılmasına gerek kalmaksızındüzeltilmesine hükmedilmesinin yeterli olacağı sonucuna ulaşılmıştır." denilerek, 6284 sayılı koruma kararından "şiddet uygulayan" ve "şiddete uğrayan" ibarelerinin çıkarılmasına karar vermiştir.

26. Türk Vatandaşı Olmayanlar Koruma Kararlarından Yararlanabilmesi

Milletlerarası Özel Hukuk Ve Usul Hukuku Hakkındaki 5718 Sayılı Kanun'un 13. Maddesinin 3. fıkrası uyarınca, evliliğin genel hükümleri uyarınca uygulanacak hukuk, eşlerin müşterek milli hukukudur. Bu durumda, yabancılar arasında gerçekleşen bir kadına yönelik şiddet olayında hakimin hangi hukuku uygulayacağı sorunu yaşamsal bir önem taşımaktadır.

"Evlilik birliğinin korunmasına ilişkin tedbirlerin, zaman geçirilmeden mümkün olduğunca kısa sürede alınması gerekir. Oysa uygulanacak hukukun ve bu yabancı bir hukuksa, bu hukukun ilgili maddi hükümlerinin tespiti ve bunların mahkeme tarafından uygulanması yargılamada ciddi bir zamanın harcanmasına neden olabilir. Bu nedenle bu tür tedbirlerin evlenmenin genel hükümlerine uygulanacak hukuka tabi tutulması amaca hizmet etmeyecektir. Bunların geçici bir tedbir olarak kabul edilmeleri ve Türk hukukuna tabi tutulmaları işin niteliğine daha uygun düşer."[60]

Türk hukukunda ailenin şiddetten korunması ise 6284 sayılı Kanun uyarınca sağlanacaktır.

"Milletlerarası aile hukuku bakımından çözülmesi gereken mesele, evliliğin genel hükümlerine yabancı bir hukukun uygulanmasına rağmen, yabancı çiftlerin de aile içi şiddet halinde bu kanundan yararlanmalarının mümkün olup olmadığı sorusudur.

---

[60] Akıncı, Ziya; Demir Gökyayla, Cemile, Milletlerarası Aile Hukuku, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2010, s.27.

Ailenin Korunması Hakkında Kanun uyarınca verilen kararlar geçici tedbir niteliğine sahip olan ve nihai olmayan kararlardır. Bu itibarla, Ailenin Korunması Hakkında Kanuna dayanarak tedbir talep edilen hallerde, evlilik birliğinin genel hükümlerine uygulanacak hukuk yabancı bir hukuk olsa da Ailenin Korunması Hakkında Kanun'un uygulanması gerekir."[61]

27. Zorlama Hapsi

Kanunun 13. maddesine göre "*Bu kanun hükümlerine göre hakkında tedbir kararı verilen şiddet uygulayan, bu kararın gereklerine aykırı hareket etmesi halinde, füli bir suç oluştursa bile ihlal edilen tedbirin niteliğine ve aykırılığın ağırlığına göre hakim kararıyla 3 günden 10 güne kadar zorlama hapsine tabi tutulur. Tedbir kararının gereklerine aykırılığın her tekrarında ihlal edilen tedbirin niteliğine ve aykırılığın ağırlığına göre zorlama hapsinin süresi 15 günden 30 güne kadardır. Ancak zorlama hapsinin toplam süresi 6 ayı geçemez.*" Aile Mahkemesi tedbir kararlarının ihlal edildiğini bizzat tespit ederse resen zorlama hapsine karar verebilir. İhlal kolluk tarafından tespit edilmişse tutulan tutanak Cumhuriyet Başsavcılığı aracılığıyla Aile Mahkemesine iletilir. Önleyici tedbiri veren mahkeme ile zorlama hapsini veren mahkemenin aynı mahkeme olması gerekmez. Başka deyişle tedbire aykırılığın gerçekleştiği yer mahkemesi zorlama hapsi hakkındaki talebi önleyici tedbir kararı veren mahkemeye gönderemez, yetkisizlik kararı veremez.[62]Ancak önleyici tedbire karar veren mahkemeden ilgili hakkında daha önce zorlama hapsi verilip verilmediğinin sorulması yerinde olacaktır. Buradaki amaç mükerrerliğe neden olmak yanında, yasadaki toplam 6 aylık zorlama hapsi süresinin tamamlanıp tamamlanmadığının da anlaşılmasıdır. O halde kararların tedbir kararını veren mahkemede toplanmasında fayda vardır. Zorlama hapsine ilişkin kararlar duruşma yapılmaksızın verilir ancak hakim gerek görürse duruşma açabilir. Uygulamada genellikle duruşmanın açıldığı görülmektedir. Yasanın amacı ve dili gözetildiğinde önleyici tedbir kararlarına aykırılık halinde zorlama hapsinin verileceği öngörülmelidir. Buna göre şiddet uygulayan hakkında verilmiş önleyici tedbir kararı olmalı, kararda

---

61 Akıncı , Demir Gökyayla; age.s. 28.

62 Yönetmelik m. 38/2

şiddet uygulayana tedbir kararına aykırılık halinde hakkında zorlama hapsinin uygulanacağı ihtar edilmeli, kararda tedbir süresi ve hangi tedbirlerin alındığı somut olarak yer almalı ve son olarak da kararın tebligat kanunu hükümlerine uygun olarak tebliği ya da tefhimi sağlanmalıdır. Kolluk amiri tarafından alınan kararların kolluk aracılığıyla tebliği geçerlidir. O halde yukarıda sayılan özelliklere uygun şekilde verilmiş olan bir tedbir kararı, şiddet uygulayana tedbir kararı usulüne uygun bir biçimde tefhim ya da tebliğ edilmeden, kişi tedbir kararlarına aykırı davransa bile zorlama hapsi verilemez. Tedbir kararı kural olarak verildiğinde geçerlidir. Bu geçerlilik kuşkusuz itirazı inceleyecek olan mahkemenin itirazı reddetmesine bağlıdır. Peki bu ara dönemde tedbire aykırı davranılmışsa zorlama hapsinin koşulları gerçekleşmiş sayılacak mıdır? Karara itirazın reddedilmesi halinde bir sorun yoktur, ancak hatalı olduğu kabul edilerek kaldırılan bir tedbire aykırılıktan dolayı kişiye yaptırım uygulanması TMK'nın 4. maddesinde yer alan hakkaniyet ilkesi ile bağdaşmaz. Kaldı ki aksi durumda itiraz kurumunun bir değeri de kalmayacaktır. Kuşkusuz bu yorum, önleyici tedbirin uygulanması için kesinleşmesinin gerekeceği şeklinde algılanmamalıdır. Kanunun amacı öncelikle kadına şiddetin önlenmesi olup bu amacı sekteye vuracak hiçbir yorum kabul edilemez. Dolayısıyla nihai görüşümüz, zorlama hapsi değerlendirmesini yapacak olan mahkemenin, hakkaniyet ilkesi ile kanunun kötü niyeti korumayacağına ilişkin TMK m. 2'deki prensip arasındaki dengeyi, kanunun kadına şiddeti önleme amacını gözeterek bir karar vermesidir. Yani karar kesinleşmedi, bir şekilde itirazen kaldırıldı denilerek, kanunun nihai amacında gedik verilmemelidir.

Kuşkusuz aleyhine karar verilen kişi öğrenmeden tedbire aykırı davranmışsa veya tedbirin süresinden sonra eylem gerçekleşmişse zorlama hapsine hükmedilemez. Tekrar edelim ki kanunun 5/2 maddesindeki önleyici tedbir kararlarının kolluk amiri tarafından alınması sırasında, diğer koşullar da gerçekleşmişse tedbire aykırılık zorlama hapsini gerektirir. Bu kararların hakim onayına kadar hukuki sonuç doğurmayacağı şeklindeki bir kabul yasanın amacına aykırı olacaktır.

Zorlama hapsi verilmesinin gerektirir ihlallerde mağdurun şikayetten vazgeçmesi hali sorunludur. Yasada bu konuda bir dü-

zenleme yoktur. Ancak "Zorlama hapsi kamu otoritesi tarafından verilen bir karara aykırı bir davranış nedeniyle verilir."[63] Öyleyse kamu otoritesi olan mahkemenin kararına aykırı davranmada mağdur artık şiddet mağduru değildir. Dolayısıyla şikayetten vazgeçmesinin bir önemi yoktur. Başka deyişle şikayetten vazgeçilse bile diğer koşullar tam ise zorlama hapsine hükmedilmelidir. Ancak bu durumun, eşlerin samimi olarak bir araya gelmesinde sorun yaratabileceği gözden uzak tutulmamalıdır. Bu konuda aile mahkemesi hakimlerine inisiyatif tanınması yerinde olacaktır.

28. Koruma Kararlarına Uymamak Suç Değildir

6284 sayılı kanunun halefi olan 4320 sayılı kanundan en radikal biçimde ayrıldığı hususlardan birisi yaptırım konusundadır.[64] Eski kanunda açık biçimde tedbirlere aykırılığın yaptırımı 3 ay hapis cezası olarak öngörülmüş olup ilgili hakkında Cumhuriyet başsavcılığına sulh ceza mahkemesine kamu davası açılacağı düzenlenmiştir. Görüldüğü üzere 4320 sayılı yasada koruma tedbiri kararına aykırılık ayrı bir suç sayılmış ve yaptırıma bağlama görevi sulh ceza hakimliklerine verilmiştir. 6284 sayılı yasada ise bu yetki aile mahkemesi hakimine verilmiştir. Ancak 6284 sayılı kanundaki düzenlemeye göre artık tedbir kararına uymamak TCK kapsamında suç değildir. Çünkü tedbirlere aykırılık halinde uygulanacak yaptırım disiplin mahiyetindedir. Kanun koyucudaki bu tercih değişikliğinin nedeni bilinememektedir. Ancak ister zorlama isterse teknik anlamda gerçek bir hapis cezası verilmiş olsun, her durumda hapis cezası yaptırımının etkili olacağı öngörülebilir. Önemli olan tedbir kararlarına aykırılığın etkili bir biçimde yaptırıma bağlanması ise teknik olarak suç olmasa bile özgürlüğün kısıtlanmasının amaca uygun olacağı kabul edilebilir. Yine de ceza hukukçularının, hukuki menfaat, korunmak istenen değer açısından konuyu irdelemeleri yerinde olacaktır. Öte yandan koruma tedbirine aykırılık halinde hakimin elinde hapisten başka seçeneği olmayışı, somut olaylarda ihlalin hafif olması durumlarında ölçüsüz, yani hakkaniyete aykırı olabilecektir. Yine yaptırımın ilk

---

63 Anayasa mahkemesinin 28.11.2013 gün ve 2013/119 E., 2013/141 K. sayılı kararı (R.G. Tarih ve sayı 27.03.2014-28954)

64 Bu konudaki ayrıntılı değerlendirme için bkz KARINCA, Eray, Kadına yönelik şiddetle mücadele el kitabı, Muğla Barosu, 2013, s.81-82.

eylem için 3 gün ile 10 gün arasında sınırlanmış olması da sorunludur. Kanun koyucunun hapis cezasından tümüyle vazgeçmek yerine gereken durumlarda zorlama hapsi seçeneğini de hakime tanımış olması yerinde olacaktır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

I- ULUSLARARASI DÜZENLEMELER

A) Birleşmiş Milletler Belgelerinde Aile İçinde Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesi

BM. tarafından İnsan Hakları Sözleşmesi başta olmak üzere, Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi, Üçüncü Dünya Kadın Konferansı Nairobi İleriye Yönelik Temel Stratejileri, Dördüncü Dünya kadın Konferansı Belgeleri (Pekin Deklarasyonu ve Eylem Platformu, Pekin+5 Siyasi Deklarasyonu ve sonuç belgesi) gibi uluslararası belgelerde kadına yönelik şiddeti önlemeye yönelik politikalar üretilmesi, uygulama ve izleme mekanizmaları kurulması hedeflenmiştir.

Birleşmiş Milletlerin kuruluş felsefesine uygun olarak, kadına karşı binlerce yıldır süregelen haksızlık, başlangıçta ayrımcılık ve eşitlik temelinde görülürken, süreç içinde bunun en önemli ayağının kadına yönelik şiddet olduğu fark edilmiş ve *Birleşmiş Milletler Kadın On Yılı (1975-1985)* boyunca, kadın hareketinin çabaları sonucu konu gündeme taşınmıştır. İlk kez 1980 yılında Kopenhag'da yapılan *İkinci Dünya Kadın Konferansı*'nda aile içinde kadına yönelik şiddetin önlenmesine ilişkin bir ilke kararı kabul edilmiştir. Ancak aile içinde çoklukla kadına, çocuklara ve diğer güçsüz bireylere yönelik olan şiddetin, nihayet kadın ile erkek arasındaki adil olmayan güç ilişkisinin sonucu olduğu 1993'te *Viyana İnsan Hakları Bildirgesi*'nde yer almıştır. Konferansın en önemli sonucu 1994 yılında, *İnsan Hakları Komisyonu*'nca kadına yönelik şiddetin sebep ve sonuçlarını araştırmak üzere özel raportör atanmasıdır.

1995 yılında Pekin'de 189 ülkenin katılımıyla düzenlenen *Dördüncü Kadın Konferansı*'nda kabul edilen *Pekin Deklarasyonu ve Eylem Platformu*'nda kadına yönelik şiddetin, hem kadınların insan hakları ihlali olduğu hem de kadınların insan haklarından yarar-

lanmalarının önünde çok büyük bir engel oluşturduğu benimsenmiştir. Bu konferansın önemi, kadına yönelik şiddetin önlenmesi için devletlerin sorumluluk alması gerektiğinin vurgulanmasıdır.[65] Çünkü, "Geleneksel medeni ve siyasi haklar yaklaşımının, kadınları en çok tehdit eden hak ihlallerine uzun süre duyarsız kaldığı, kadınların bütün dünyada en fazla ezildikleri alan olan ev ve aile ortamlarında vuku bulan ihlalleri "mahremiyet hakkı" adına çok defa kapsam dışında tuttuğu bir gerçektir."[66] Öyleyse kadına yönelik şiddetin, ayrımcılığın önünde en büyük engel ve bir insan hakkı ihlali olduğunun kabulü önemli bir kazanım olduğu gibi, devletlerin bu alanda sorumlu tutulması, hatta uluslar arası denetim mekanizmalarının oluşturulması, tarihin derinliklerinden beri süre gelen bu haksızlığın giderilmesi yolunda son yıllarda gerçekleşen önemli adımlardır. Bu adımlar Birleşmiş Milletler ve Avrupa Birliği belgeleri olarak karşımıza çıkmaktadır.

B) Birleşmiş Milletler Kadının Statüsü Komisyonu'nun Etkinlikleri

Birleşmiş Milletler'in kuruluşunun ardından, ana organlarından olan Ekonomik ve Sosyal Konsey'e bağlı olarak cinsiyete dayalı eşitsizliği önlemek amacıyla Kadının Statüsü Komisyonu kurulmuştur. Komisyon, İnsan Hakları Bildirisinde, cinsiyete ayrımı yapmaksızın kadınlarla erkeklerin eşit haklara sahip olduğu ilkesinin yer almasında etkili olmuştur. İnsanların eşitliği ve insan hakları düşüncesinin temel belgesi olan 1789 Fransız İhtilali'nde böyle bir ifadenin yer almadığı düşünüldüğünde bunun önemi daha iyi anlaşılacaktır.

Komisyonun, kadının insan haklarının korunması ve geliştirilmesi doğrultusunda gerçekleştirdiği diğer önemli çalışmalardan bazıları şunlardır: *Kadınların Siyasi Hakları Sözleşmesi 1952'de, Evli Kadınların Vatandaşlığı Sözleşmesi 1957'de, Evlilikte Rıza ve Asgari Evlilik Yaşı ve Evliliklerin Kayıt Altına Alınması Konusundaki Sözleşme* ise

---

65 Bakırcı, KadriyeYalçın Türkan ve Uygur, Gülriz yönetiminde gerçekleştirilen ve "Kadına Yönelik Aile İçinde Şiddetle Mücadele Projesi, Uluslararası Belgeler", adıyla Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü yararına eğitim çalışmaları için rapor haline getirilmiş, yayınlanmamış çalışma, Ankara, 2007.s.2.

66 Acar, Feride; "Kadınların İnsan Hakları: Uluslararası Yükümlülükler", 20. Yüzyılın Sonunda Kadınlar Ve Gelecek, Editör: Oya Çitçi, Türkiye Ve Ortadoğu Amme İdaresi Enstitüsü Yayınları, No: 285 Birinci Baskı, Ankara, Kasım 1998, s..25. (s.23-31)

1962'de BM Genel Kurulu tarafından kabul edilmiştir. BM Kadına Yönelik Her Türlü Ayrımcılığın Tasfiyesi Sözleşmesi CEDAW'ın, 1979'daki kabulü ise, Komisyon'un çalışmalarının en önemli sonucunu oluşturmuştur. Ancak CEDAW, 3 Eylül 1981 tarihinde "şiddet" konusuna yer vermeden yürürlüğe girmiştir. Bu nedenle *CEDAW Komitesi, 19 maddelik Genel Tavsiye Kararı* ile kadına karşı şiddeti ayrımcılıkla ilişkilendirip devletleri şiddeti önlemekle sorumlu tutmuştur. Hükümetler *CEDAW Resmi Raporları'*nda şiddet konusuna yer vermekle yükümlü kılınmıştır.

C) Birleşmiş Milletler Kadına Yönelik Her Türlü Ayrımcılığın Tasfiyesi Sözleşmesi (Cedaw) Çerçevesinde Komiteye Tanınan Olanaklar

Dünya ölçeğinde kadına karşı ayrımcılığın önlenmesinde yol gösterici olan bu sözleşme, Türkiye tarafından usulüne uygun şekilde onaylanmış ve 19 Ocak 1986 tarihinde yürürlüğe konmuş olup 1986 yılından beri iç hukukun parçasıdır. "2009 yılı itibariyle Birleşmiş Milletlerin 192 üyesinden 186 devletin onayladığı Sözleşmeyi, Amerika Birleşik Devletleri'nin 17 Temmuz 1980'de imzalamış, ancak henüz onaylamamış olması dikkate değerdir."[67]

Sözleşme, taraf devletlere kadınlara karşı ayrımın tüm uygun yollardan yararlanarak gecikmeksizin ortadan kaldırılması görevini verir. Sözleşmenin uygulanmasını güçlendirmek için Sözleşme Komitesine şikayet hakkını sağlayan ve ilgili ülkenin rızasıyla inceleme yetkisini veren ihtiyari protokol 1999 yılında kabul edilmiştir.

Sözleşmenin amacı, kadına yönelik ayrımcılığın hukuk sistemi yanında toplumsal yaşamdan da kaldırılmasıdır. "Çıkış noktası, eşitlik değil, ayrımcılığın yok edilmesidir ki bu son derece önemli bir farktır."[68] Kadınların yaşamın her alanında erkeklerle eşit haklara sahip olması, toplumsal cinsiyet eşitliğinin yaşama geçirilmesi hedeflenmiştir. Diğer insan hakları belgelerinde de bu hususlara değinilmekle birlikte, "CEDAW'ın ayırıcı özelliği başka metinlerde genel olarak insana garanti edilen hakların burada özellikle

---

67 Moroğlu, Nazan, Moroğlu, Nazan, Kadınların İnsan hakları Sözleşmesi, On İki Levha Yayıncılık A.Ş. İstanbul, Aralık, 2009, s. 9.

68 Acar, Feride; agm. s.27

kadın için altının çiziliyor olmasıdır. Sözleşme kapsamında kadınların haklarının en çok tartışma konusu edildiği ve en fazla ihlalinin söz konusu olduğu alanlar net şekilde belirlenmekte (siyaset, evlilik, aile, eğitim, sağlık, medya, kırsal, alan vb.), buralardaki hakların ne olduğu konusuna açıklık getirilmektedir. Bu niteliği ile metne kadınlar için bir haklar bildirgesi, devletler için de bir yükümlülükler manzumesi olarak bakılmaktadır."[69]

Sözleşmenin birinci maddesinde kadınlara yönelik ayrımcılık,: "Kadınların medeni durumuna bakılmaksızın, kadın erkek eşitliğine dayalı olarak yaşamın her alanında insan haklarının tanınmasını, kullanılmasını, yararlanılmasını, engelleyen veya ortadan kaldıran, cinsiyete dayalı olarak yapılan herhangi bir ayrım, dışlama ve veya sınırlama" olarak tanımlanmıştır. Ülkemiz yargı organlarınca sözleşmenin bu maddesi, özellikle boşanmış ya da yakın yaşam arkadaşlığı –nikahsız birliktelik yaşayan kadınların eş şiddetinden korunmasına ilişkin olarak gerekçelerde yer almıştır[70]

Devletlerin, sözleşmeyi yaşama geçirmesini sağlamak ve bunun denetimi için Sözleşmenin 17'nci maddesi ve devamında, Kadınlara Yönelik Ayırımcılığın Kaldırılması Komitesi'nin kurulması, görevleri ve çalışma yöntemleri yer almaktadır. Komite kadın hakları konusunda uzman 23 üyeden oluşur.[71]. Komite tarafından oluşturulan bir çalışma grubunun hazırladığı Ek Protokol, Komisyon tarafından kabul edildikten sonra BM. tarafından imzaya açılmış ve

---

69 Acar, Feride; agm. s.27.

70 Bkz. Ankara 8. Aile 2008/108 D.İş Esas 2008/107 D.iş ve 18.12.2008 günlü kararı ; ayrıca Yargıtay 7. Ceza Dairesi'nin aşağıda tartışılan kararında da konuya ilişkin bölüm şöyledir: ""Ayrıca ülkemiz "Kadınlara Yönelik Her Türlü Ayrımcılığın Ortadan kaldırılmasına İlişkin Sözleşme'yi imzalayıp onaylamıştır. Anılan sözleşmenin 1. maddesine göre "kadınlara karşı ayırım deyimi, kadınların medeni durumlarına bakılmaksızın ve kadın ile erkek eşitliğine dayalı olarak politik, ekonomik, sosyal, kültürel, medeni ve diğer alanlardaki insan hakları ve temel özgürlüklerin tanınmasını, kullanılmasını ve bunlardan yararlanılmasını engelleyen veya ortadan kaldıran veya bunu amaçlayan ve cinsiyete bağlı olarak yapılan herhangi bir ayrım, mahrumiyet ya da kısıtlama anlamına gelecektir." 16. maddede ise "Taraf Devletlerin kadınlara karşı evlilik ve aile ilişkileri konusunda ayrımı önlemek için gerekli bütün önlemleri alacakları" düzenlenmiştir. (…) Bu durum karşısında, 4320 sayılı Kanun'un yalnızca nikah bağına dayalı aileleri koruduğunun kabulü, anılan sözleşmeye de aykırılık oluşturacaktır."

71 "Profesör Feride Acar, 1991 ve 1997 yıllarında komitede üye olarak çalışmış, 2003 yılında da oy birliğiyle başkan seçilmiştir." Moroğlu age. s.20, dn. 28.

22.12. 2000 tarihinde yürürlüğe girmiştir.[72] Protokol, sözleşmenin güzel duygu ve niyetleri ifade eden özlü bir metin olmasından öte yaşama geçirilmesi için devrim sayılabilecek olanaklar içermektedir. Komite, CEDAW İhtiyari Protokolü çerçevesinde yapılan kişisel başvurular ile bu alanda yargı içtihatları geliştirmiştir.

CEDAW Komitesi inceleme sonucunda ihlal ile suçlanan ülkeyi, gerekli önlemleri almaya ve şikayette bulunan birey veya grupların haklarına zarar vermekten kaçınmaya çağırabilmektedir.[73] Bireysel başvurunun ülkelerin uluslararası prestijinin sarsılmaması açısından caydırıcı olacağı kuşkusuzdur. İhtiyari Protokol bu haliyle dahi Sözleşme'nin etkinliğini sağlayacak ve Sözleşme'nin güvenceye aldığı hak ve özgürlüklerin uluslararası denetimi açısından çok önemli bir adım oluşturacaktır.

CEDAW Komitesi 1989 yılındaki 8. Oturum, 12 numaralı Genel Tavsiye Kararı'nda, üye devletlerin kadınların şiddetten korunması için yükümlülüğü olduğunu ve ülke raporlarında bu yönde geliştirdikleri tedbirleri rapor etmelerini istemiştir. Komitenin 19 nolu tavsiye kararında ise şiddetin en önemli sebeplerinden birinin kadına yönelik ayrımcılık olduğunu ilk kez vurgulamış, böylece sözleşmenin içeriğini yeniden tanımlamıştır.

"BM kadınlara karşı Ayrımcılığın Kaldırılması Komitesi Ocak 2006 oturumunda Türkiye'den Ek İhtiyari Protokol çerçevesinde yapılmış olan ilk kişisel başvuruyu karar bağlamıştır. Mesleğini türbanıyla sürdürmek isteyen ve bu nedenle işinden atılan öğretmen (R.K.) kadınlara karşı ayrımcılık mağduru olduğu iddiası ile Türkiye'yi CEDAW Komitesine şikayet etmiştir.[74]

Türkiye, Türk Medeni kanunu'nun evlilik ve aile ilişkilerini düzenleyen hükümleri ile çeliştiği gerekçesiyle Sözleşmenin 15/2-4,

---

72 Türkiye tarafından, 8 Eylül 2000'de imzalanan ek ihtiyari protokol, 30 Temmuz 2002'de onaylanmış, 29 Ocak 2003'de yürülüğe girmiştir; Bkz. 18 Eylül 2002 tarih ve 24880 sayılı Resmi Gazete.

73 Işık, a.g.e. , s. 75.

74 Moroğlu, age. ,s.58.; "Özetle; CEDAW Komitesi, şikayetçi R.K.'nın (İhtiyari Protokole göre şikayetçinin tüketmesi gerekli olan) iç hukuk yollarını kullanırken, Türkiye'deki yargı sürecinin hiçbir aşamasında kadınlara karşı ayrımcılık iddiasını öne sürmediğini, bu iddiayı ilk defa CEDAW'a başvururken kullandığını belirterek, iç hukuk yollarının tüketilmemeiş olduğu kararına varmıştır."

16/1-c,d,f,g maddelerine ve uluslararası tahkim konusunda 29/1. maddesine çekince koymuş; 9/1 maddesine de Türk Vatandaşlık Yasasıyla bağdaşmadığına ilişkin beyanda bulunmuştur. Ancak Dışişleri Bakanlığı Çok Taraflı Siyasi İşler Genel Müdürlüğü'nün 29 Haziran 1999 tarihli yazısı ile Daimi Temsilcimiz aracılığıyla, Birleşmiş Milletler Genel Sekreterine bu çekincelerin kaldırıldığı, bildirilmiştir. Aynı yazıda 29. maddenin 1. fıkrasına konulan çekincenin sürdüğü yer almıştır. Buna göre özel yaşama ilişkin olarak sözleşmenin yorum ve uygulanmasından doğan ve müzakere ile çözülemeyen, örneğin boşanma sonucu eşlerin mali haklarına ilişkin uyuşmazlıklarda uluslar arası tahkime gitmeye olanak yoktur. Bu husus öğretide haklı olarak eleştirilmiştir[75]

Ç) Kadına Yönelik Şiddetin Tasfiyesi Bildirgesi'nin Önemi

20 Aralık 1993 tarihli Kadına Yönelik Şiddetin Tasfiyesine Dair Bildirge, Kadına Karşı Her Türden Ayrımcılığın Ortadan Kaldırılması Sözleşmesi'nde, kadınlara karşı şiddet kullanımına açıkça yer verilmemesine gösterilen tepkiler üzerine kaleme alınmıştır. Bir anlamda ayrımcılığın en önemli aracı olan şiddetin somutlaştırılması, kaynaklarının açıkça sergilenmesi hedeflenmiş, bununla yetinilmemiş, adeta üye devletlere mücadele edecekleri alanlar da gösterilmiştir.

Bildirgeye göre kadınlara karşı şiddet, erkekler ve kadınlar arasındaki eşitlikçi olmayan güç ilişkilerinin tarihsel bir göstergesidir. Bu güç ilişkisi erkekler tarafından kadınlar üzerinde egemenlik kurulmasına ve kadınlara ayrımcılık yapılmasına yol açtığı gibi kadınları zorla bağımlı bir konuma sokmanın önemli toplumsal mekanizmalardan biridir.

---

75 Moroğlu, age. s.33-34. "Ne yazık ki, ekonomik çıkar gruplarının baskısıyla bir gecede Anayasa'yı değiştirterek kamu hizmetlerine ilişkin imtiyaz sözleşmelerinde uluslar arası tahkim yoluna cevaz verenler, sosyal konularda, kişisel hak ve özgürlüklerde aynı hassasiyeti ve kararlılığı göstermeyip, özellikle kadın haklarıyla ilgili uluslararası sözleşmelerdeki tahkim konusunda koymuş oldukları çekincenin devamında ısrarlı olabilmektedirler."

D) Kadına Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi (İstanbul Sözleşmesi)

Kadına yönelik şiddeti farklı kültürlerin ve göçmenlerin sorunu olarak algılayarak çok fazla önemsemeyen Avrupa'da, son on yıldır bu konuda hızlı gelişmeler yaşanmıştır[76]. 2011 yılının Mayıs ayında İstanbul'da gerçekleşen, Avrupa Konseyi Bakanlar Kurulu toplantısında imzaya açılan İstanbul Sözleşmesi, kadına yönelik şiddet ve ev içi şiddetin önlenmesini konu alan ve hukuki bağlayıcılığı bulunan ilk uluslararası belgedir. Bu doğrultuda sözleşmenin taraflarca nasıl uygulandığını izleyecek bir uzmanlar grubunun (GREVIO) kurulması ve GREVIO'nun bir denetim mekanizması olarak çalışması öngörülmüştü. Söz konusu sözleşmeyi imzalayan ve onaylayan ilk ülke ise Türkiye olmuştu. Ne var ki İstanbul Sözleşmesi, 1 Ağustos 2014 itibarıyla Türkiye'de resmen yürürlüğe girmişse de Cumhurbaşkanlığı'nın 20 Mart 2021 tarihli ve 3718 sayılı kararnamesi ile 9 sayılı Cumhurbaşkanlığı kararnamesinin 3. maddesi gereğince feshine karar verilmiştir.

Sözleşme, Avrupa Konseyi üyesi olmayan ülkelere de açık olup, en az sekizi Avrupa Konseyi üyesi olan on devlet tarafından imzalanmasından sonraki üç ayı takip eden ayın ilk günü yürürlüğe girmesi öngörülmüş ve zaten imzaya açıldığı gün 13 ülke tarafından imzalanan sözleşme 1.9.2011 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Ancak sözleşmeyle bağlılık, taraf devletin, uygun bulma, onay ve kabulüne bağlıdır. Türkiye 14 Mart 2012 tarihi itibariyle onay belgesini Avrupa Komisyonuna sunan ilk ülke olmuştur. Bu durumda yürürlükte olduğu süre için Anayasa m. 90 kapsamında sözleşmenin iç hukuk açısından bağlayıcı olduğuna şüphe yoktur.

Özellikle oluşturulması öngörülen etkili denetim mekanizmasıyla ön plana çıkan sözleşme, Türkiye'nin Avrupa Konseyi Başkanlığını yürüttüğü dönemde tamamlanması ve İstanbul'da imzaya açılarak İstanbul Sözleşmesi olarak isimlendirilmesi nedeniyle ülkemiz açısından ayrı bir öneme sahiptir.

---

[76] http://www.radikal.com.tr/Radikal.aspx?aType=RadikalDetayV3&CategoryID=77&ArticleID=1049055, Barçın Yiyanç'ın Feride Acar ile yaptığı röportaj, Erişim Tarihi 20.4.2012

Önleme (prevention), koruma (protection), yargılama (prosecution) ve mağdur destek mekanizmaları oluşturma politikaları (policy) şeklinde dört ana konunun (Dört P ilkesi) yer aldığı sözleşmenin, daha etkin uygulanabilmesi için sözleşmeyi hazırlayan komite tarafından her maddenin uygulamasının anlatıldığı açıklayıcı bir kitapçık da hazırlanmıştır.

Sözleşmenin 1. maddesine göre amacı:

a. Kadınları her türlü şiddete karşı korumak ve kadına karşı şiddeti ve aile içi şiddeti önlemek, kovuşturmak ve ortadan kaldırmak,

b. Kadına karşı her türlü ayrımcılığın ortadan kaldırılmasına katkıda bulunmak ve kadınları güçlendirmek de dahil olmak üzere, kadınlarla erkekler arasında önemli ölçüde eşitliği yaygınlaştırmak,

c. Kadına karşı şiddet ve aile içi şiddetin tüm mağdurlarının korunması ve bunlara yardım edilmesi için kapsamlı bir çerçeve, politika ve tedbirler tasarlamak,

d. Kadına karşı şiddeti ve aile içi şiddeti ortadan kaldırma amacıyla uluslararası işbirliğini yaygınlaştırmak,

e. Kadına karşı şiddet ve aile içi şiddetin ortadan kaldırılması için bütüncül bir yaklaşımın benimsenmesi maksadıyla kuruluşların ve kolluk kuvvetleri birimlerinin birbiriyle etkili bir biçimde işbirliği yapmalarına destek ve yardım sağlamaktır.

Öte yandan kadına yönelik ve aile içi şiddet konusunda kapsamlı bir hukuki çerçeve oluşturarak etkili yaptırımlarla kadına yönelik şiddetle mücadele etmeyi amaçlayan sözleşme, korumadan yararlanabilecek kişilerin kapsamını oldukça geniş tutmuştur. Sözleşmenin 3. maddesine göre, "*Kadına yönelik şiddet bir insan hakları ihlali ve kadınlara yönelik ayrımcılığın bir biçimi olarak anlaşılmaktadır ve ister kamusal ister özel alanda meydana gelsin kadınlara fiziksel, cinsel psikolojik ve ekonomik zarar veya ıstırap veren veya verebilecek olan toplumsal cinsiyete dayalı her türlü eylem ve bu eylemlerle tehdit etme, zorlama veya keyfi olarak özgürlükten yoksun bırakma anlamına gelir.*"

Böylece kadına yönelik şiddetin bir insan hakları ihlali ve kadına yönelik ayrımcılığın bir biçimi olduğu vurgulanmıştır. Bu tanımla kadına yönelik şiddet eşe uygulanan şiddetle sınırlı olmaktan çıkarılmış, kadının evli olup olmadığına hatta şiddetin evde ya da kamusal alanda uygulanıp uygulanmadığına bakılmaksızın bir birey olarak koruma altına alınmıştır. Ayrıca cinsel, psikolojik ve ekonomik şiddet de fiziksel şiddetle aynı kapsamda değerlendirildiği gibi zararın gerçekleşmesi ihtimali dahi kadına yönelik şiddet sayılır.

Diğer yandan "kadın" ibaresinin 18 yaş altı kız çocuklarını da kapsadığı açıklanmış, böylece "kadın" ve "kız çocuğu" ayrımı yapılmaması gerektiği benimsenmiştir.

İstanbul Sözleşmesinin öncü yönlerinden biri de metinde LGBTİ+ bireylere yönelik ayrımcılıktan doğrudan ve net bir biçimde söz etmesidir. Sözleşme'nin Temel Haklar, Eşitlik ve Ayrımcılık Karşıtlığı başlıklı 4. Maddesine göre "Bu Sözleşme hükümlerinin Taraflarca uygulanışında, özellikle de mağdurun haklarını koruyacak tedbirler alınırken; cinsiyet, toplumsal cinsiyet, renk, dil, din, siyasi veya başka görüşler, ulusal veya toplumsal köken, ulusal bir azınlığa mensubiyet, mülkiyet, doğum, cinsel yönelim, cinsiyet kimliği, yaş, sağlık durumu, engellilik, medeni hal, göçmenlik veya mültecilik statüsü veya başka statüler temelinde ayrımcılık yapılmayacaktır. Ayrıca Sözleşme hane içi şiddetin tanımını yaparken "eş" kavramı ile birlikte "partner" kavramını da ele alarak LGBTİ+ bireylerin içerisinde olabileceği ilişkilerde yaşayabilecekleri hane içi şiddet vakalarını da kapsamaktadır.

İstanbul Sözleşmesi Taraf Olan Devletlere kapsamlı yükümlülükler de getirmektedir. Bunlar:

a. Kadına yönelik şiddet eylemlerinde bulunmaktan kaçınmak ve devlet adına faaliyet gösteren devlet yetkilileri, görevliler, kurum, kuruluşlar ve diğer aktörlerin bu yükümlülüğe uygun davranmasını sağlamak, (m. 5/1)

b. Devlet dışı aktörlerce işlenen ve sözleşme kapsamında yer alan şiddet eylemlerini önlemek, soruşturulmasını, cezalandırılmasını ve tazmin edilmesini sağlamak üzere gerekli hukuki ve diğer tedbirleri almak, (m. 5/2)

c. Toplumsal cinsiyete dayalı politikalar üretmek, toplumsal cinsiyet bakış açısı ile kadın erkek eşitliği ve kadınların güçlendirilmesine yönelik politikalar geliştirmek, (m. 6)

d. Sözleşme kapsamında yer alan her türlü şiddeti önlemek ve bu mücadelenin koordineli bir şekilde ele alınacağı bütüncül politikalar hazırlamak, söz konusu politikaların merkezine mağdurun haklarının yerleştirilmesini ve ilgili kurum, kuruluş ve örgütler arasında etkin işbirliği vasıtasıyla uygulanmasını sağlamak, (m. 7)

e. Bu amaçlar doğrultusunda kullanılacak yeterli ve uygun finansal kaynakların sağlanması, (m. 8)

f. Kadınlara yönelik şiddetle mücadele alanında ilgili sivil toplum kuruluşları ve sivil toplumun her düzeydeki çalışmalarını göz önünde bulundurmak, teşvik etmek, desteklemek ve kuruluşlarla etkin işbirliği tesis etmek, (m. 9) olarak sıralanabilir.

Sözleşmede taraf devletler kadınların şiddete maruz kalmadan korunması için önleyici tedbirler almakla yükümlü tutuldukları gibi şiddet mağduru kadınlara tıbbi, psikolojik ve hukuki destek sağlamak ve 24 saat hizmet verecek, mağdurun kolay ulaşabileceği çağrı merkezleri ve sığınma evleri kurmakla da yükümlü tutulmuştur.

Taraflar bu Sözleşme kapsamındaki her türlü şiddet olayıyla ilgili olarak telefonla arayanlar için, gizliliğe bağlı kalarak veya arayanların kimliklerinin açıklanmamasına gereken dikkati göstererek, ülke çapında 7 gün 24 saat esasına göre faaliyet gösteren ücretsiz telefon hatlarının oluşturulması için gerekli yasal veya diğer tedbirleri alacaklardır.

Bu politikalar üretilmeden ve benimsenmeden yapılacak hiçbir düzenleme, kadına yönelik şiddetle mücadelede etkin bir koruma sağlamayacaktır. Bu sebeple sözleşme uyarınca, cinsiyet ayrımcılığının önlenmesi odaklı bir eğitim şarttır.

Sözleşme devletlerin yanı sıra sivil toplum örgütlerine de sorumluluk yüklemektedir. İstanbul Sözleşmesi kadına yönelik şiddet ve hane içi şiddetle mücadele konusunda sivil toplum örgütlerinin önemini teslim ederek Taraf Devletlere bu kurumlarla gerektiği noktalarda iş birliği yapma yükümlülüğü getiriyor. Taraf

Devletlerin ayrıca kadına yönelik şiddet konusunda çalışan sivil toplum örgütlerini tanımasını, teşvik etmesini ve en önemli çalışmalarını desteklemelerini ısrarla tavsiye ediyor. Bir diğer önemli maddede ise Sözleşme, Türkiye'de sivil toplum alanında yaşanan en büyük sorunlardan biri olan mali ve beşeri kaynak eksiklikler için Devlete bunları gidermeye yönelik sorumluluk yüklüyor.

Daha önce de dile getirdiğimiz üzere Sözleşmenin 9. maddesindeki bu düzenleme -yürürlükte olduğu zaman dilimi için baroların ve kadın derneklerinin kadına şiddet ve ayrımcılığa ilişkin davalara katılabilme haklarının yasal dayanağını oluşturmaktadır. Zira Sözleşme Anayasanın 90. maddesi uyarınca iç hukukun parçasıdır. Sözleşmenin 1. maddesinde açıklandığı üzere temel amaç kadınları her türlü şiddete karşı korumak, ayrımcılığı ortadan kaldırmak, bu yolda bütüncül bir yaklaşım benimsenerek kuruluşların birbiriyle etkili biçimde iş birliği yapmalarını sağlamaktır.

İstanbul Sözleşmesi yalnızca fiziksel ya da cinsel şiddetin değil, psikolojik şiddet, ısrarlı takip ve cinsel tacizin de ceza hukuku açısından suç olarak değerlendirilmesini ve gerekli hukuki tedbirlerin alınmasını öngörmektedir. Bunun yanı sıra sözleşme gereğince; zorla evlendirme, kadın sünneti, zorla kürtaj ve zorla kısırlaştırma gibi kasten gerçekleştirilen eylemlerin cezalandırılması için de yasal ve diğer tedbirlerin alınmasını gerektirmektedir. Yukarıda saydığımız tüm suçların işlenmesine yardım ve yataklık etmek de İstanbul Sözleşmesi gereğince suç olarak kabul edilmektedir. Ayrıca söz konusu suçlar kasten işlendiğinde, suçu işleme girişiminde bulunmanın da suç olarak değerlendirilmesi öngörülmektedir.

İstanbul Sözleşmesi'nde yer alan bir diğer önemli husus ise, sözleşme kapsamında herhangi bir şiddet eyleminin gerçekleşmesini müteakiben başlatılan cezai işlemlerde; kültür, gelenek, din, görenek ve sözde "namus"un bu eylemlerin gerekçesi olarak kabul edilemez olmasıdır. Sözleşmenin 42. maddesinde belirtildiği üzere; mağdurun kültürel, sosyal, din ya da geleneksel olarak kabul gören davranış normlarını ihlal etmesi de şiddete gerekçe olarak gösterilemez.[77]

---

[77] https://www.dogrulukpayi.com/bulten/istanbul-sozlesmesi-kadinlara-yonelik-siddetle-mucadele?gclid=Cj0KCQjwzZj2BRDVARIsABs3l9JPa33RIje2WqGRNEj6fC2_1qGrTJZaGnyRaq78PN9gbewZkH1DhU8aAkpwEALw_wcB İstanbul Sözleşmesi Kadına Karşı Şiddetle Mücadele isimli metin, Erişim tarihi 21.05.2020

Sözleşme kadına şiddete ilişkin suçlarda yargı yetkisi için de düzenlemeler getirmiştir. Sözleşmenin 44. maddesi gereği taraf devletler, suçun kendi topraklarında veya kendi bandıralarını taşıyan bir gemide veya kendi yasalarına göre tescil edilmiş bir uçakta veya kendi vatandaşlarından biri tarafından veya normal ikametgahı kendi topraklarında olan bir şahıs tarafından işlenmesi halinde, bu Sözleşme uyarınca belirlenen herhangi bir suçla ilgili olarak yargı yetkisi oluşturmak üzere gerekli yasal veya diğer tedbirleri alacaklardır.

Taraf devletler söz konusu suçun vatandaşlarından birine veya normal olarak kendi topraklarında ikamet eden birine karşı işlenmesi halinde, bu sözleşmede belirlenen herhangi bir suçla ilgili olarak yargı yetkisi oluşturmaya yönelik gerekli yasal veya diğer tedbirleri almaya çalışacaklardır.

Irza geçme de dahil olmak üzere cinsel şiddet eylemleri, zorla yapılan evlilikler, kadın sünneti ve kürtaja ve kısırlaştırmaya zorlama suçlarının kovuşturulması için ise, özel bir düzenleme yapılmış olup, taraf devletler yargı yetkilerinin söz konusu eylemlerin işlendikleri topraklarda cezalandırılması koşuluna tabi olmasının önlenmesini temin etmek üzere, gerekli yasal veya diğer tedbirleri alacaklardır.

Aynı şekilde taraflar bu Sözleşme kapsamındaki her türlü şiddet olayı ile ilgili soruşturma ve yasal işlemlerin, bir yandan cezai işlemlerin tüm safhalarında mağdurun hakları dikkate alınırken, gereksiz bir gecikme olmaksızın sürdürülmesini temin etmek üzere gerekli yasal ve diğer tedbirleri alacaklardır.

Yine taraf devletler temel insan haklarına uygun bir biçimde ve toplumsal cinsiyet temelli bir şiddet eylemi anlayışıyla, Sözleşme uyarınca belirlenen suçların etkili bir biçimde soruşturulup kovuşturulmasını temin etmek üzere gerekli yasal veya diğer tedbirleri alacaklardır.

Taraflar herhangi bir hukuk veya ceza davasında mağdurun cinsel geçmişi ve davranışıyla ilgili var olan kanıtlara yalnızca davayla ilgili ve gerekliyse izin verilmesini temin etmek üzere gerekli yasal veya diğer önlemleri alacaktır. Bu kapsamda devletler fizik-

sel şiddet, ırza geçme de dahil olmak üzere cinsel şiddet eylemleri, zorla yapılan evlilikler, kadın sünneti ve kürtaja ve kısırlaştırmaya zorlama suçlarının soruşturma ve kovuşturmaların, suçun kısmen veya tamamen kendi topraklarında işlenmiş olması durumunda, mağdurun ifadesine veya şikayetine bağlı olmaksızın ve mağdurun ifadesini veya şikayetini geri çekmesi durumunda dahi devam edebilmesini temin edeceklerdir.

İstanbul sözleşmesi 48. maddesinde "Taraflar bu Sözleşme kapsamında yer alan her türlü şiddet olayıyla ilgili olarak, arabuluculuk ve uzlaştırma da dahil olmak üzere, zorunlu anlaşmazlık giderme alternatif süreçlerini yasaklamak üzere gerekli yasal veya diğer tedbirleri alacaklardır." diyerek zorunlu alternatif uyuşmazlık çözüm yollarını da yasaklıyor. Sözleşmeye göre, sözleşme kapsamına giren her türlü şiddete ilişkin olarak arabuluculuk ve uzlaştırma gibi zorunlu alternatif uyuşmazlık çözüm süreçlerini yasaklamak üzere gereken hukuki tedbirlerin alınması öngörülüyor.

Sözleşme oluşturduğu etkili denetim mekanizması ve kadına yönelik ve aile içi şiddet konusunda yaptırım gücü olan bu kadar geniş kapsamda ilk sözleşme olması nedeniyle de önemlidir. Bu denetim mekanizması kapsamında, Taraf Devletlerce Sözleşmenin etkili bir şekilde uygulanmasını sağlamak üzere, kadın hakları konusunda uzman kişilerden oluşan "Kadına Yönelik ve Aile İçi Şiddete Karşı Mücadelede Uzmanlar Grubu" (GREVIO) oluşturulacaktır. Bu grup, sözleşmeyi onaylayan taraf devletlerin sözleşmeyi ne derece uyguladıkları hakkında düzenli rapor hazırlayacak, bu raporlarda devletlere kadına yönelik ve aile içi şiddetle mücadele konusunda tavsiyelerde bulunacaktır.

E) İstanbul Sözleşmesi'nin Cumhurbaşkanlığı Kararı ile Feshi

Bir uluslararası sözleşme Cumhurbaşkanlığı kararı ile feshedilemez, olsa olsa bu sözleşmeden çıkılır. Ancak Sözleşmenin 80. Maddesindeki, "Taraflardan herhangi biri, Avrupa Konseyi Genel Sekreterine yapacağı bir bildirimle, herhangi bir zaman bu Sözleşmeyi feshedebilir. Sözleşmenin feshi, konuya ilişkin bildirimin Genel Sekretere ulaştırıldığı tarihten itibaren üç aylık sürenin biti-

mini izleyen ayın birinci gününde yürürlüğe girecektir" ifadesinin bu hataya sebep olduğu açıktır. Buradaki kastın, sözleşmede taraf olmaktan ve sözleşmenin getirdiği yükümlülüklerden, sözleşme nedeniyle sorumlu tutulma yükümlülüğünden çekinme arzusu olduğu açıktır.

Öte yandan bir uluslararası sözleşmeden cumhurbaşkanlığı kararnamesi ile çıkmak olanaklı mıdır? Anayasa m. 90 uyarınca uluslararası sözleşmeler TBMM tarafından uygun bulunarak bir kanunla kabul edilir. Yine Anayasa m. 104'e göre de, Cumhurbaşkanı bu kanunu yalnızca onaylar ve yayınlar. Yani bağlı yetki söz konusudur, yetkisi sınırlıdır. Hatta geriye göndermek yetkisi bile yoktur. Öyleyse, İdare hukukunun temel ilkeleri uyarınca bir işlem aynı prosedürle geriye alınacağından, Türkiye bir sözleşmede taraf olmak istemiyorsa, tıpkı kabul edilmesindeki süreç gibi cayılmasında da önce bu konuda bir kanun çıkarılması ve bunun Cumhurbaşkanınca onaylanıp yayınlanması gerekirdi. Kaldı ki kanunla düzenlenmiş bir konu hakkında kararname çıkarılamaz ve Cumhurbaşkanı'nın temel hak ve özgürlükler konusunda kararname çıkarma yetkisi de yoktur. Bu sebeple her ne kadar 15. 7. 2018 tarih ve 9 sayılı cumhurbaşkanlığı kararnamesi ile bu konuda cumhurbaşkanına yetki verilmişse de bu yetki Anayasanın 6. maddesindeki "hiç kimse ve organ kaynağını anayasadan almayan bir devlet yetkisi kullanamaz." hükmüne aykırıdır. Bu durumda İstanbul Sözleşmesi'nin yürürlükte olduğuna ilişkin kanun ile feshine ilişkin cumhurbaşkanlığı kararnamesi birbiri ile çelişmekte ise de Kanunla kararname arasında çelişki olması halinde kanunun yürürlükte olacağı kuşkusuzdur.

O halde kanunla düzenlenmiş olan İstanbul Sözleşmesi hukuken mevcudiyetini korumaktadır. Cumhurbaşkanlığı'nın 20 Mart 2021 tarihli ve 3718 sayılı kararnamesi ise Sözleşmeden çekilme niyetini gösteren bir belgedir. O halde Avrupa Konseyine sözleşmeden çıkma konusunda yapılan başvuru, Avrupa Konseyi nezdinde sonuç doğursa bile bu niyetin hukuki altyapısı olmadığından, koşullar değiştiğinde iç hukukumuzda hala mevcudiyetini sürdüreceğini söylemek yanlış olmayacaktır.

F) Uluslararası Normların İç Hukuka Etkisi

Anayasa'nın 90. maddesi, uyarınca, "Türkiye Cumhuriyeti adına yabancı devletlerle ve milletlerarası kuruluşlarla yapılacak antlaşmaların onaylanması, Türkiye Büyük Millet Meclisinin onaylamayı bir kanunla uygun bulmasına bağlıdır." Sözleşmenin onaylanmasının veya katılımın bir kanunla uygun bulunması için, Cumhurbaşkanınca imzalanmasının ardından (Anayasa md. 104/2 a) Sözleşmenin Türkçe ve hazırlandığı yabancı dildeki tam metni ve konulmuşsa çekincelerle birlikte Resmi Gazetede yayınlanması işleminin tamamlanması gereklidir (Anayasa'nın md. 90).

2004 yılında 90. maddede yapılan değişiklikle, usulüne göre yürürlüğe konulmuş temel hak ve özgürlüklere ilişkin milletlerarası anlaşmalarla, kanunların aynı konuda farklı hükümler içermesi nedeniyle çıkabilecek uyuşmazlıklarda milletlerarası anlaşma hükümlerinin esas alınacağı kabul edilmiştir. Ayrıca, "2004 yılında yapılan Anayasa değişikliği sonrası, genel yetkili mahkemeler verdikleri kararlarda yalnızca Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin hükümlerini değil, aynı zamanda Sözleşme hükümlerinin yorumu niteliğindeki AİHM kararlarını da göz önünde bulundurmak zorundadır. Özellikle, Türkiye'nin 2002 ve 2003 yıllarında CMUK ve HMUK'da yaptığı değişikliklerle Strasbourg Mahkemesinin belirlediği ihlal kararlarının ceza, hukuk ve idari yargılama usulünde yeniden yargılama sebebi olarak kabul edilmesi, AİHM içtihatlarına iç hukukta normatif bir değer kazandırmıştır."[78]

G) Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin Kadına Yönelik Şiddet Ve Ayrımcılık Konusunda Türkiye'ye İlişkin Bazı Kararları

Mahkemeye göre şiddet, devlet kaynaklı (m.3), toplum kaynaklı veya ev içi şeklinde görülebilmektedir. Her durumda şiddet

---

[78] Başlar, Kemal; Türk Mahkeme Kararlarında Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi, Şen Matbaa, Ankara, Nisan 2008, s.6.: (HUMK'nun, İadei Muhakeme başlıklı, 445. maddesine 23.1.2003 tarihinde, 4793 Sayılı Kanun'un 1. maddesiyle eklenen 11. fıkra şöyledir: "Hükmün, İnsan Haklarını ve Ana Hürriyetleri Korumaya Dair Sözleşmenin veya eki protokollerin ihlali suretiyle verildiğinin, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin kesinleşmiş kararıyla tespit edilmiş olması."

gerçekleştiğinde Devlet etkin soruşturma yapmakla yükümlüdür. Ancak pozitif yükümlülük, olay meydan gelmemişse bile önlem alma zorunluluğunu içermektedir. Saldırganı cesaretlendirecek, bir tutumdan kaçınmak ve bunun için önlemler almak zorunludur.

İnsan Haklarını ve Ana Hürriyetlerini Koruma Sözleşmesi (İHAS)'nin[79] Özel Hayatın ve Aile Hayatının Korunması" başlıklı 8. maddesine göre "Herkes, özel hayatına, aile hayatına saygı gösterilmesi hakkına" sahiptir. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarına göre bu hak, devletleri negatif yükümlülüğün yanı sıra pozitif yükümlülüğe de zorlar.[80] Nitekim bu kapsamda Almanya'da birlikte yaşayanlar için yaşam ortaklığı yasası çıkarılmıştır. Yaşam ortaklığı davalarını görmekle de aile mahkemeleri yetkili kılınmıştır. Burada hâkimin, yaptığı yargılama sonucu yaşam ortaklığının feshiyle, bunun sonucu olarak da yardım ve destek yükümlülüğü, nafaka, müşterek konut ve ev eşyası gibi sonuçları hüküm altına alacağı belirtilmiştir."[81]

AİHM tarafından kadını aile içi şiddetten koruyamadığı için verilen ilk mahkûmiyet kararı Türkiye aleyhinedir. Kararda, 14. maddedeki ayrımcılık yapmama yükümlülüğüne de vurgu yapılmakta, Devletin pozitif yükümlülüğünün altı çizilmektedir. Olay

---

79 Sözleşme, 19.3.1954 günlü Resmi Gazetede yayınlanmış ve 10.3.1954 tarihli kanunla onaylanmıştır.

80 Nitekim mahkeme tarafından, " Marcky-Belçika davası kararında 13 haziran 1979) 8. maddenin uygulanması açısından ailenin "meşru" veya "tabii" olmasına bakılarak ayrım yapılmaması gerektiğini, 8. maddenin "meşru" veya "tabii" aile ayrımı yapmadığını, böyle bir ayrımın İHAS'deki hak ve özgürlüklerin kullanılmasında doğum bakımından ayrımcılık yapılmasını yasaklayan 14. maddenin de desteklediği gibi "herkes" kelimesine uygun olmadığını, Elshoz-Almanya davası kararında (13 temmuz 2000) ise aile kavramının, evliliğe dayalı ilişkilerle sınırlı olmadığı ve tarafların evlilik olmadan bir arada oturduğu fiili "aile" bağlarını da kapsayabildiğini, Johnson-İrlanda davası kararında (18 Aralık 1986) çocuklarıyla birlikte yaşayan evli olmayan çiftlerin normalde aile hayatı yaşadığını, söz konusu ilişkinin istikrarlı olma özelliğinden ve diğer yönleriyle evliliğe dayalı bir aileden ayırt edilememesi gerektiğini kabul ettiği belirtilmiştir.; Bkz.. Duterge, Gilles; Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarından Örnekler, Avrupa Konseyi yayınları, Eylül 2007, s.314-315 ve Kilkelly, Ursula, Özel hayata ve Aile hayatına Saygı Gösterilmesi Hakkı, AİHS'nin Uygulanmasına İlişkin Kılavuz, İnsan Hakları El Kitapları No1, Avrupa Konseyi İnsan Hakları ve Hukuk İşleri Genel Müdürlüğü, Eylül, 2007, s.15'den aktaran, Uğur, Hüsamettin, Uluslar arası Sözleşmeler ve AİHM Kararları Işığında Ailenin Korunmasına Dair Kanun ve Gayriresmi Evlilikler Hakkında Yargıtay Kararı, Terazi Hukuk Dergisi, Haziran 2009, s. 162.

81 Sirmen Koçhisarlıoğlu, Karşılaştırmalı Hukukta Aile Mahkemeleri Ve Türkiye Aile Mahkemelerinin Kurulmasında Yararlanılabilecek Bir Model, Kamu-İş Hukuku ve İktisat Dergisi, c5, S.18, S.104.

meydana gelmese bile Devlet önlemekle yükümlüdür. Kararda toplumsal cinsiyete ilişkin önyargı ve şiddete karşı pasif kalınması eleştirilmektedir.

Türkiye'deki bir kısım anlayışın aksine AİHM kararında boşanma olgusunun hiç dikkate almaması dikkat çekicidir. Kararda açıkça görüldüğü üzere kadının 'eski eş' şiddetinden korunmasından söz edilmiştir. Evliliğin halen sürüp sürmediği, resmi nikâhın olup olmadığı, aileyi de facto (fiili) birliktelik olarak algılayan mahkeme açısından önemli değildir. Karar dikkatli okunduğunda Türkiye'nin kadını etkili biçimde koruyamadığı için cezalandırıldığı görülecektir. Açıkça Türkiye'de aile içi şiddet olaylarında yargısal sistemin genel edilgenliğinin ve çoğunlukla kadınları etkileyen saldırılarda bulunanlarca yararlanılan cezadan bağışıklığın, kadınlara karşı ayrımcılık olduğu belirtilmektedir:"[82] Gözden kaçırılmaması gereken bir nokta da Nahide'ye yönelik eş şiddetinin boşanmadan sonra da yıllar boyu sürdüğüdür. Bu süre içinde kadının korunması yalnızca genel hükümler çerçevesi içinde kalmış, Ailenin Korunması Hakkındaki 4320 sayılı Kanun hükümlerinin işletilmesi yoluna – olasılıkla arada resmi nikah olmadığı için hiç gidilmemiştir.

AİHM, ayrımcılık ve şiddet söz konusu olduğunda kadının evli, dul, boşanmış ya da bekar olup olmamasına hiç bakmamaktadır. Çünkü korunma isteyen kadın, burada resmi nikahın sağladığı pozitif hak ve olanaklardan yararlanmayı değil, sadece en temel insan hakkı olan şiddete uğramadan yaşamayı istemektedir. Öyleyse burada aile olup olmadığının saptanması için sadece uzun süreli ve sağlam bir ilişkinin varlığı aranması yeterlidir. Şiddetten korunma dışındaki istekler içinse, AİHM'nin, Şerife Yiğit davası kararında belirttiği üzere ölçüt, tüm hak ve yükümlülüklerin akdî olarak belirtildiği resmi bir taahhüdün var olup olmadığıdır. Eğer kadın, eş şiddetinden korunmayı değil, bağlayıcı bir yasal anlaşmayla evli kadınların sahip olduğu bir takım pozitif haklardan yararlanmak istiyorsa bu kabul edilemez. "AİHM'ne göre de hali hazırda, yürürlükteki ulusal kanunlara göre bir imam tarafından kıyılan imam nikâhı üçüncü şahıslar ve devlet nezdinde herhan-

[82] OpuzTürkiye Kararı, (Başvuru no. 33401/02) 9 Haziran 2009; Kararın kısa özet çevirisi KAHDEM Çalışma Grubu Üyesi , akademisyen Özge Yücel tarafından yapılmıştır: http://www.turkhukuksitesi.com/showthread.php?p=266024#post266024

gi bir yükümlülük oluşturamaz. Başvuranın ileri sürdüğü savlardan bağımsız olarak, buradaki esas belirleyici unsur, uzun süreli ve sağlam bir ilişkinin varlığı değil, tüm hak ve yükümlülüklerin akdî olarak belirtildiği resmi bir taahhüdün var olup olmadığıdır. Bağlayıcı bir yasal anlaşmanın yokluğunda, Türk yasama organının sadece resmi nikâhı koruma altına alması mantıksız sayılamaz**.** Bu bağlamda AİHM, daha önceki kararlarında da evlilik kurumunun evli çiftlere özel bir statü tanıdığının genel kabul gördüğüne hükmettiğini anımsatmaktadır. Ölüm yardımları konusunda resmi nikâhlı çiftler ile evli olmayan çiftler arasında gözlemlenen farklı uygulamaların meşru bir amacı gözettiğini, geleneksel resmi nikâhla kurulan ailelerin korunması gibi haklı ve makul bir dayanağının olduğudur." [83]

Görüldüğü üzere çağdaş dünyada fiili nedenlerle kabul edilen birlikte yaşama olgusu, hızla hukuksal çerçeve içine alınmaktadır. Türkiye Cumhuriyeti de kuruluşundaki lâik niteliği gereği, Şeriat Hukuku'nun uzantısı olan imam nikâhlı evliliklere soğuk yaklaşmakta haklı olmakla birlikte, kadına yönelik eş şiddetinin önlenmesi konusunda bu toplumsal olguyu ve imzaladığı uluslararası sözleşmelerdeki ölçütleri görmezden gelmemelidir. Nitekim bu tür birlikteliklerden doğan çocukların tanınması, eşin haksız fiil sonucu ölümü hallerinde sağ kalan resmi nikâhsız eşe destekten yoksun kalma tazminatı ödenmesi bu kaçınılmazlığın sonuçlarıdır. Görmezden gelme ya da yok sayma, hukuken olanaklı gibi görülse de toplumsal ve bireysel bedellerinin ağır olduğun ortadadır.

[83] Şerife Yiğit/Türkiye Davası, Başvuru No:3976/05, Strazburg, 20 Ocak 2009.; Dışişleri Bakanlığı Çok Taraflı Siyasî İşler Genel Müdürlüğü tarafından Türkçe'ye çevrilmiş olup, gayrıresmî tercümedir.; Bkz.; www.inhak-bb.adalet.gov.tr/aihm/karar/serifeyigit12.05.2009.doc

SONUÇ

İnsanlık henüz yeteri kadar kavramasa da erkeklerin sırf cinsiyetleri nedeniyle kadınların üstündeki tahakkümü üzerine yükselen uygarlık tükenme noktasına gelmiştir. Avcı, toplayıcı ve kısmen tarım toplumlarında işbölümünün yarattığı bir zorunluluk olarak ortaya çıkan bu eşitsiz yapı, günümüz toplumunda imdat çığlıkları atmakta, bilim ve teknolojideki onca ilerlemeye karşın açlık, sağlık hakları, içilebilir temiz su temini, iklim krizi, gelir eşitsizliği gibi en temel sorunlara çözüm bulamamaktadır. Kendisi kadınlara eşitsizlik ve ayrımcılık üzerine kurulu bir düzenin yine eşitsizlik ve ayrımcılıktan kaynaklanan sorunları çözememesi doğaldır.

O halde insanlığın geleceği bu sorunun ne şekilde çözüleceğine bağlıdır demek yanlış olmaz. Kuşkusuz kazanan her zamanki gibi adalet olacak, 21. yüzyıl gelecekte cinsiyet ayrımcılığının tarihe gömüldüğü yüzyıl olarak anılacaktır. Çünkü insanlık tarihini adalete ulaşma çabalarının tarihi olarak da okumak olanaklıdır. Yeter ki uyanış başlamış olsun.

Ülkemizde de artık kadına yönelik aile içindeki şiddet mahrem değildir. Devlet şiddet görenden, kadından yana taraf olduğunu, yaptığı hukuksal düzenlemelerle ilan etmiştir. Yine de dünyada artan muhafazakarlıkla birlikte aile içinde kadına yönelik şiddet ve kadın cinayetlerinde giderek yükselen bir tırmanış vardır ve gösterilen çabaların sorunu çözmek için yetmediği anlaşılmaktadır.

Bunun sebeplerinden biri aile içinde kadına yönelik şiddetin, birçok sorunda olduğu üzere suç merkezli, yani asayiş temelli bir sorun olarak görülmesidir. Bu yanlış bakış açısının sonucu olarak bataklığın kurutulması yerine sivrisineklerin peşinden koşulmakta

ve her gün artan sayıdaki suçla baş edebilmek için daha fazla polise, ceza mahkemesine ve cezaevlerine gereksinim duyulmaktadır.

Ek olarak kadına yönelik şiddeti diğer faktörler yanında Türkiye'nin tarım toplumu olmaktan çıkışı ve köyden kente göç olgusu ile birlikte ele almak gereklidir. Geleneksel güç ilişkisinden yoksun kalınmasına rağmen kadını erkeğin malı gibi görmekten vazgeçmek istemeyen ataerkil anlayış hala baskındır. Ekonomik nedenlerle kadınların zorunlu olarak çalışma yaşamına girmeleri, kent yaşamının çekirdek aileyi ve bireyi yalnızlaştırması, "birimiz hepimiz, hepimiz birimiz için"in yerine, her koyun kendi bacağından asılır'ı çoktan koymuştur oysa. Hayata tutunmanın yolu olarak görülen geleneksel yapı geri gelmeyecektir. Gettolar, gecekondulaşma nafiledir. Toplu konutlar, siteler, kentsel dönüşümler, imar rantları geçmişi büyük şehirde yaşatma arzusunun kuyusunu çoktan kazmıştır. İktidarlar ise bu sorunlara doğru teşhis koyup çözüm üretmek yerine konumuz olan kadına şiddet sorununda bir yandan "kadınlar çiçeğimizdir, süsümüzdür" gibi söylemlerle kadına şiddetin karşısında görünmekle birlikte oy depoları olan varoşların geleneksel muhafazakar çizgilerine dokunamamaktadırlar. Toplumda yükselen dalgaya göre kah kadınların kah ataerkil muhafazakar zihniyetin yanında yer almaktadırlar. İstanbul Sözleşmesinden çıkma kararı da bu şekilde okunmalıdır. Kuşkusuz bu samimiyetsiz tutum uygulamaya yansımakta, devletin *karındır seversin karışmam ama döversen o eli tutarım* diye özetleyebileceğimiz tavrı tedirgin, ikircikli ve ürkek olmaktadır. Bu da failleri yüreklendirmekte ve daha çok kadının canına mal olmakta, kadınların sokak ve iş yaşamı giderek zorlaşmaktadır.

Buna karşın umutlu olmak için de yeterli nedenler vardır. "Birleşmiş Milletlerin Kadına Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi" 1986 da onaylanmıştır ve ulusal yasalar bu sözleşmeye uyarlanmıştır. 2011 tarihli İstanbul Sözleşmesi 2014'te yürürlüğe girmiştir. Her ne kadar 20 Mart 2021 tarihli Resmi Gazete'de yayınlanan 3718 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı ile sözleşme feshedilse de mızrak çuvalı delmiştir. Bu dönüş kalıcı olmayacaktır. Kadınlar ikinci cins olmadıklarının farkındadırlar. Erkeklere de bu sistemin yalnız kadınları ezmediğini, sonuçta yüzde birlik bile olmayan ekonomik, sosyal ve siyasal olarak güçlü azınlığın işine

yaradığını öğreteceklerdir. Nitekim, kadınların erkeklere denk koşullarda ekonomik hayata katılması, cinsiyetler arası ücret farkının ortadan kaldırılması, kadın girişimcileri özendirecek tedbirlerin alınması, her iki cinsiyet için esnek çalışma zamanı sisteminin geliştirilerek kadına ait olan çocuk ve yaşlı bakımıyla ev işlerinin engelleyiciliğinin ortadan kaldırılması ve erkeğe de aynı görevler için olanak sunulması, bilim, teknoloji, ekonomi ve siyaset alanlarındaki karar mekanizmalarına kadınların dahil edilmesi, kadınlara yönelik fiziki ve psikolojik şiddetin ortadan kaldırılması, özellikle yoksul kadın ve kız çocuklarını tehdit eden insan ticaretinin önlenmesi, eğitim, kültür, iş hayatı ve medyanın cinsiyetçi klişelerden arındırılması sadece feministlerin değil; çok daha geniş kitlelerin onayladığı en azından karşı çıkmadığı/çıkamadığı hedeflerdir.[1]

[1] Yaraman, Ayşegül, "Cinsiyetçi İkiyüzlülük", Bağlam Yayıncılık, İstanbul, Birinci Basım, Ağustos, 2020, s.39-39.

EKLER

1) AİLENİN KORUNMASI VE KADINA KARŞI ŞİDDETİN ÖNLENMESİNE DAİR KANUN

Kanun No. 6284 Kabul Tarihi: 8/3/2012

BİRİNCİ BÖLÜM
Amaç, Kapsam, Temel İlkeler ve Tanımlar

Amaç, kapsam ve temel ilkeler

MADDE 1-(1) Bu Kanunun amacı; şiddete uğrayan veya şiddete uğrama tehlikesi bulunan kadınların, çocukların, aile bireylerinin ve tek taraflı ısrarlı takip mağduru olan kişilerin korunması ve bu kişilere yönelik şiddetin önlenmesi amacıyla alınacak tedbirlere ilişkin usul ve esasları düzenlemektir.

(2) Bu Kanunun uygulanmasında ve gereken hizmetlerin sunulmasında aşağıdaki temel ilkelere uyulur:

a) Türkiye Cumhuriyeti Anayasası ile Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmeler, özellikle Kadınlara Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi ve yürürlükteki diğer kanuni düzenlemeler esas alınır.

b) Şiddet mağdurlarına verilecek destek ve hizmetlerin sunulmasında temel insan haklarına dayalı, kadın erkek eşitliğine duyarlı, sosyal devlet ilkesine uygun, adil, etkili ve süratli bir usul izlenir.

c) Şiddet mağduru ve şiddet uygulayan için alınan tedbir kararları insan onuruna yaraşır bir şekilde yerine getirilir.

ç) Bu Kanun kapsamında kadınlara yönelik cinsiyete dayalı şiddeti önleyen ve kadınları cinsiyete dayalı şiddetten koruyan özel tedbirler ayrımcılık olarak yorumlanamaz.

Tanımlar

MADDE 2-(1) Bu Kanunda yer alan;

a) Bakanlık: Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığını,

b) Ev içi şiddet: Şiddet mağduru ve şiddet uygulayanla aynı haneyi paylaşmasa da aile veya hanede ya da aile mensubu sayılan diğer kişiler arasında meydana gelen her türlü fiziksel, cinsel, psikolojik ve ekonomik şiddeti,

c) Hâkim: Aile mahkemesi hâkimini,

ç) Kadına yönelik şiddet: Kadınlara, yalnızca kadın oldukları için uygulanan veya kadınları etkileyen cinsiyete dayalı bir ayrımcılık ile kadının insan hakları ihlaline yol açan ve bu Kanunda şiddet olarak tanımlanan her türlü tutum ve davranışı,

d) Şiddet: Kişinin, fiziksel, cinsel, psikolojik veya ekonomik açıdan zarar görmesiyle veya acı çekmesiyle sonuçlanan veya sonuçlanması muhtemel hareketleri, buna yönelik tehdit ve baskıyı ya da özgürlüğün keyfî engellenmesini de içeren, toplumsal, kamusal veya özel alanda meydana gelen fiziksel, cinsel, psikolojik, sözlü veya ekonomik her türlü tutum ve davranışı,

e) Şiddet mağduru: Bu Kanunda şiddet olarak tanımlanan tutum ve davranışlara doğrudan ya da dolaylı olarak maruz kalan veya kalma tehlikesi bulunan kişiyi ve şiddetten etkilenen veya etkilenme tehlikesi bulunan kişileri,

f) Şiddet önleme ve izleme merkezleri: Şiddetin önlenmesi ile koruyucu ve önleyici tedbirlerin etkin olarak uygulanmasına yönelik destek ve izleme hizmetlerinin verildiği, çalışmalarını yedi gün yirmidört saat esası ile yürüten merkezleri,

g) Şiddet uygulayan: Bu Kanunda şiddet olarak tanımlanan tutum ve davranışları uygulayan veya uygulama tehlikesi bulunan kişileri,

ğ) Tedbir kararı: Bu Kanun kapsamında, şiddet mağdurları ve şiddet uygulayanlar hakkında hâkim, kolluk görevlileri ve mülkî amirler tarafından, istem üzerine veya resen verilecek tedbir kararlarını,

ifade eder.

İKİNCİ BÖLÜM

Koruyucu ve Önleyici Tedbirlere İlişkin Hükümler

Mülkî amir tarafından verilecek koruyucu tedbir kararları

MADDE 3- (1) Bu Kanun kapsamında korunan kişilerle ilgili olarak aşağıdaki tedbirlerden birine, birkaçına veya uygun görülecek benzer tedbirlere mülkî amir tarafından karar verilebilir:

a) Kendisine ve gerekiyorsa beraberindeki çocuklara, bulunduğu yerde veya başka bir yerde uygun barınma yeri sağlanması.

b) Diğer kanunlar kapsamında yapılacak yardımlar saklı kalmak üzere, geçici maddi yardım yapılması.

c) Psikolojik, meslekî, hukukî ve sosyal bakımdan rehberlik ve danışmanlık hizmeti verilmesi.

ç) Hayatî tehlikesinin bulunması hâlinde, ilgilinin talebi üzerine veya resen geçici koruma altına alınması.

d) Gerekli olması hâlinde, korunan kişinin çocukları varsa çalışma yaşamına katılımını desteklemek üzere dört ay, kişinin çalışması hâlinde ise iki aylık süre ile sınırlı olmak kaydıyla, on altı yaşından büyükler için her yıl belirlenen aylık net asgari ücret tutarının yarısını geçmemek ve belgelendirilmek kaydıyla Bakanlık bütçesinin ilgili tertibinden karşılanmak suretiyle kreş imkânının sağlanması.

(2) Gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde birinci fıkranın (a) ve (ç) bentlerinde yer alan tedbirler, ilgili kolluk amirlerince de alınabilir. Kolluk amiri evrakı en geç kararın alındığı tarihi takip eden ilk işgünü içinde mülkî amirin onayına sunar. Mülkî amir tarafından kırksekiz saat içinde onaylanmayan tedbirler kendiliğinden kalkar.

Hâkim tarafından verilecek koruyucu tedbir kararları

MADDE 4-(1) Bu Kanun kapsamında korunan kişilerle ilgili olarak aşağıdaki koruyucu tedbirlerden birine, birkaçına veya uygun görülecek benzer tedbirlere hâkim tarafından karar verilebilir:

a) İşyerinin değiştirilmesi.

b) Kişinin evli olması hâlinde müşterek yerleşim yerinden ayrı yerleşim yeri belirlenmesi.

c) 22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medenî Kanunundaki şartların varlığı hâlinde ve korunan kişinin talebi üzerine tapu kütüğüne aile konutu şerhi konulması.

ç) Korunan kişi bakımından hayatî tehlikenin bulunması ve bu tehlikenin önlenmesi için diğer tedbirlerin yeterli olmayacağının anlaşılması hâlinde ve ilgilinin aydınlatılmış rızasına dayalı olarak 27/12/2007 tarihli ve 5726 sayılı Tanık Koruma Kanunu hükümlerine göre kimlik ve ilgili diğer bilgi ve belgelerinin değiştirilmesi.

Hâkim tarafından verilecek önleyici tedbir kararları

MADDE 5-(1) Şiddet uygulayanlarla ilgili olarak aşağıdaki önleyici tedbirlerden birine, birkaçına veya uygun görülecek benzer tedbirlere hâkim tarafından karar verilebilir:

a) Şiddet mağduruna yönelik olarak şiddet tehdidi, hakaret, aşağılama veya küçük düşürmeyi içeren söz ve davranışlarda bulunmaması.

b) Müşterek konuttan veya bulunduğu yerden derhâl uzaklaştırılması ve müşterek konutun korunan kişiye tahsis edilmesi.

c) Korunan kişilere, bu kişilerin bulundukları konuta, okula ve işyerine yaklaşmaması.

ç) Çocuklarla ilgili daha önce verilmiş bir kişisel ilişki kurma kararı varsa, kişisel ilişkinin refakatçi eşliğinde yapılması, kişisel ilişkinin sınırlanması ya da tümüyle kaldırılması.

d) Gerekli görülmesi hâlinde korunan kişinin, şiddete uğramamış olsa bile yakınlarına, tanıklarına ve kişisel ilişki kurulmasına ilişkin hâller saklı kalmak üzere çocuklarına yaklaşmaması.

e) Korunan kişinin şahsi eşyalarına ve ev eşyalarına zarar vermemesi.

f) Korunan kişiyi iletişim araçlarıyla veya sair surette rahatsız etmemesi.

g) Bulundurulması veya taşınmasına kanunen izin verilen silahları kolluğa teslim etmesi.

ğ) Silah taşıması zorunlu olan bir kamu görevi ifa etse bile bu görevi nedeniyle zimmetinde bulunan silahı kurumuna teslim etmesi.

h) Korunan kişilerin bulundukları yerlerde alkol ya da uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanmaması ya da bu maddelerin etkisinde iken korunan kişilere ve bunların bulundukları yerlere yaklaşmaması, bağımlılığının olması hâlinde, hastaneye yatmak dâhil, muayene ve tedavisinin sağlanması.

ı) Bir sağlık kuruluşuna muayene veya tedavi için başvurması ve tedavisinin sağlanması.

(2) Gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde birinci fıkranın (a), (b), (c) ve (d) bentlerinde yer alan tedbirler, ilgili kolluk amirlerince de alınabilir. Kolluk amiri evrakı en geç kararın alındığı tarihi takip eden ilk işgünü içinde hâkimin onayına sunar. Hâkim tarafından yirmidört saat içinde onaylanmayan tedbirler kendiliğinden kalkar.

(3) Bu Kanunda belirtilen tedbirlerle birlikte hâkim, 3/7/2005 tarihli ve 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanununda yer alan koruyucu ve destekleyici tedbirler ile 4721 sayılı Kanun hükümlerine göre velayet, kayyım, nafaka ve kişisel ilişki kurulması hususlarında karar vermeye yetkilidir.

(4) Şiddet uygulayan, aynı zamanda ailenin geçimini sağlayan yahut katkıda bulunan kişi ise 4721 sayılı Kanun hükümlerine göre nafakaya hükmedilmemiş olması kaydıyla hâkim, şiddet mağdurunun yaşam düzeyini göz önünde bulundurarak talep edilmese dahi tedbir nafakasına hükmedebilir.

Suçlara ilişkin saklı tutulan hükümler

MADDE 6-(1) Kişinin silah bulundurması, uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanmasının suç oluşturması dolayısıyla ya da fiilinin başka bir suç oluşturması nedeniyle;

a) Soruşturma ve kovuşturma evresinde koruma tedbirlerine veya denetimli serbestlik tedbirlerine,

b) Mahkûmiyet hâlinde ceza veya güvenlik tedbirlerinin infazına ve bu çerçevede uygulanabilecek olan denetimli serbestlik tedbirlerine,

ilişkin kanun hükümleri saklıdır.

İhbar

MADDE 7-(1) Şiddet veya şiddet uygulanma tehlikesinin varlığı hâlinde herkes bu durumu resmi makam veya mercilere ihbar edebilir. İhbarı alan kamu görevlileri bu Kanun kapsamındaki görevlerini gecikmeksizin yerine getirmek ve uygulanması gereken diğer tedbirlere ilişkin olarak yetkilileri haberdar etmekle yükümlüdür.

Tedbir kararının verilmesi, tebliği ve gizlilik

MADDE 8-(1) Tedbir kararı, ilgilinin talebi, Bakanlık veya kolluk görevlileri ya da Cumhuriyet savcısının başvurusu üzerine verilir. Tedbir kararları en çabuk ve en kolay ulaşılabilecek yer hâkiminden, mülkî amirden ya da kolluk biriminden talep edilebilir.

(2) Tedbir kararı ilk defasında en çok altı ay için verilebilir. Ancak şiddet veya şiddet uygulanma tehlikesinin devam edeceğinin anlaşıldığı hâllerde, resen, korunan kişinin ya da Bakanlık veya kolluk görevlilerinin talebi üzerine tedbirlerin süresinin veya şeklinin değiştirilmesine, bu tedbirlerin kaldırılmasına veya aynen devam etmesine karar verilebilir.

(3) Koruyucu tedbir kararı verilebilmesi için, şiddetin uygulandığı hususunda delil veya belge aranmaz. Önleyici tedbir kararı, geciktirilmeksizin verilir. Bu kararın verilmesi, bu Kanunun amacını gerçekleştirmeyi tehlikeye sokabilecek şekilde geciktirilemez.

(4) Tedbir kararı, korunan kişiye ve şiddet uygulayana tefhim veya tebliğ edilir. Tedbir talebinin reddine ilişkin karar ise sadece korunan kişiye tebliğ edilir. Gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde ilgili kolluk birimi tarafından verilen tedbir kararı şiddet uygulayana bir tutanakla derhâl tebliğ edilir.

(5) Tedbir kararının tefhim ve tebliğ işlemlerinde, tedbir kararına aykırılık hâlinde şiddet uygulayan hakkında zorlama hapsinin uygulanacağı ihtarı yapılır.

(6) Gerekli bulunması hâlinde, tedbir kararı ile birlikte talep üzerine veya resen, korunan kişi ve diğer aile bireylerinin kimlik bilgileri veya kimliğini ortaya çıkarabilecek bilgileri ve adresleri ile korumanın etkinliği bakımından önem taşıyan diğer bilgileri, tüm resmi kayıtlarda gizli tutulur. Yapılacak tebligatlara ilişkin ayrı bir adres tespit edilir. Bu bilgileri hukuka aykırı olarak başkasına veren, ifşa eden veya açıklayan kişi hakkında 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun ilgili hükümleri uygulanır.

(7) Talep hâlinde ilgililere kişisel eşya ve belgelerinin kolluk marifetiyle teslimi sağlanır.

İtiraz

MADDE 9-(1) Bu Kanun hükümlerine göre verilen kararlara karşı tefhim veya tebliğ tarihinden itibaren iki hafta içinde ilgililer tarafından aile mahkemesine itiraz edilebilir.

(2) Hâkim tarafından verilen tedbir kararlarına itiraz üzerine dosya, o yerde aile mahkemesinin birden fazla dairesinin bulunması hâlinde, numara olarak kendisini izleyen daireye, son numaralı daire için birinci daireye, o yerde aile mahkemesinin tek dairesi bulunması hâlinde asliye hukuk mahkemesine, aile mahkemesi hâkimi ile asliye hukuk mahkemesi hâkiminin aynı hâkim olması hâlinde ise en yakın asliye hukuk mahkemesine gecikmeksizin gönderilir.

(3) İtiraz mercii kararını bir hafta içinde verir. İtiraz üzerine verilen kararlar kesindir.

Tedbir kararlarının bildirimi ve uygulanması

MADDE 10-(1) Bu Kanun hükümlerine göre alınan tedbir kararları, Bakanlığın ilgili il ve ilçe müdürlükleri ile verilen kararın niteliğine göre Cumhuriyet başsavcılığına veya kolluğa en seri vasıtalarla bildirilir.

(2) Bu Kanun kapsamında ilgili mercilere yapılan başvurular ile bu başvuruların kabul ya da reddine ilişkin kararlar, başvuru yapılan merci tarafından Bakanlığın ilgili il ve ilçe müdürlüklerine derhâl bildirilir.

(3) Korunan kişinin geçici koruma altına alınmasına ilişkin koruyucu tedbir kararı ile şiddet uygulayan hakkında verilen önleyici tedbir kararlarının yerine getirilmesinden, hakkında koruyucu veya önleyici tedbir kararı verilen kişilerin yerleşim yeri veya bulunduğu ya da tedbirin uygulanacağı yer kolluk birimi görevli ve yetkilidir.

(4) Tedbir kararının, kolluk amirince verilip uygulandığı veya korunan kişinin kollukta bulunduğu hâllerde, kolluk birimleri tarafından kişi, Bakanlığın ilgili il veya ilçe müdürlüklerine ivedilikle ulaştırılır; bunun mümkün olmaması hâlinde giderleri Bakanlık bütçesinin ilgili tertibinden karşılanmak üzere kendisine ve beraberindekilere geçici olarak barınma imkânı sağlanır.

(5) Tedbir kararının ilgililere tefhim veya tebliğ edilmemesi, kararın uygulanmasına engel teşkil etmez.

(6) Hakkında barınma yeri sağlanmasına karar verilen kişiler, Bakanlığa ait veya Bakanlığın gözetim ve denetimi altında bulunan yerlere yerleştirilir. Barınma yerlerinin yetersiz kaldığı hâllerde korunan kişiler; mülkî amirin, acele hâllerde kolluğun veya Bakanlığın talebi üzerine kamu kurum ve kuruluşlarına ait sosyal tesis, yurt veya benzeri yerlerde geçici olarak barındırılabilir.

(7) İşyerinin değiştirilmesi yönündeki tedbir kararı, kişinin tabi olduğu ilgili mevzuat hükümlerine göre yetkili merci veya kişi tarafından yerine getirilir.

Kolluk görevleri

MADDE 11-(1) Kolluk görevleri, kolluğun merkez ve taşra teşkilâtında bu Kanunda belirtilen hizmetlerle ilgili olarak, çocuk ve kadının insan hakları ile kadın erkek eşitliği konusunda eğitim almış ve ilgili kolluk birimlerince belirlenmiş olan yeteri kadar personel tarafından yerine getirilir.

Teknik yöntemlerle takip

MADDE 12-(1) Bu Kanun hükümlerine göre verilen tedbir kararlarının uygulanmasında hâkim kararı ile teknik araç ve yöntemler kullanılabilir. Ancak, bu suretle, kişilerin ses ve görüntüleri dinlenemez, izlenemez ve kayda alınamaz.

(2) Teknik araç ve yöntemlerle takibe ilişkin usul ve esaslar yönetmelikle düzenlenir.

Tedbir kararlarına aykırılık

MADDE 13-(1) Bu Kanun hükümlerine göre hakkında tedbir kararı verilen şiddet uygulayan, bu kararın gereklerine aykırı hareket etmesi hâlinde, fiili bir suç oluştursa bile ihlal edilen tedbirin niteliğine ve aykırılığın ağırlığına göre hâkim kararıyla üç günden on güne kadar zorlama hapsine tabi tutulur.

(2) Tedbir kararının gereklerine aykırılığın her tekrarında, ihlal edilen tedbirin niteliğine ve aykırılığın ağırlığına göre zorlama hapsinin süresi onbeş günden otuz güne kadardır. Ancak zorlama hapsinin toplam süresi altı ayı geçemez.

(3) Zorlama hapsine ilişkin kararlar, Cumhuriyet başsavcılığınca yerine getirilir. Bu kararlar Bakanlığın ilgili il ve ilçe müdürlüklerine bildirilir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Merkezlerin Kurulması, Destek Hizmetleri ve Kurumlararası Koordinasyon

Şiddet önleme ve izleme merkezlerinin kurulması

MADDE 14-(1) Bakanlık, gerekli uzman personelin görev yaptığı ve tercihen kadın personelin istihdam edildiği, şiddetin önlenmesi ile koruyucu ve önleyici tedbirlerin etkin olarak uygulanmasına yönelik destek ve izleme hizmetlerinin verildiği, çalışmalarını yedi gün yirmidört saat esasına göre yürüten, çalışma usul ve esasları yönetmelikle belirlenen, şiddet önleme ve izleme merkezlerini kurar.

(2) Kurulan merkezlerde şiddetin önlenmesi ile koruyucu ve önleyici tedbirlerin etkin olarak uygulanmasına yönelik izleme çalışmaları yapılır ve destek hizmetleri verilir.

Destek hizmetleri

MADDE 15-(1) Bu Kanun kapsamında şiddetin önlenmesi ve verilen tedbir kararlarının etkin olarak uygulanmasının izlenmesi bakımından şiddet önleme ve izleme merkezleri tarafından verilecek destek hizmetleri şunlardır:

a) Koruyucu ve önleyici tedbir kararları ile zorlama hapsinin verilmesine ve uygulanmasına ilişkin veri toplayarak bilgi bankası oluşturmak, tedbir kararlarının sicilini tutmak.

b) Korunan kişiye verilen barınma, geçici maddi yardım, sağlık, adlî yardım hizmetleri ve diğer hizmetleri koordine etmek.

c) Gerekli hâllerde tedbir kararlarının alınmasına ve uygulanmasına yönelik başvurularda bulunmak.

ç) Bu Kanun kapsamındaki şiddetin sonlandırılmasına yönelik bireysel ve toplumsal ölçekte programlar hazırlamak ve uygulamak.

d) Bakanlık bünyesinde kurulan çağrı merkezinin bu Kanunun amacına uygun olarak yaygınlaştırılması ve yapılan müracaatların izlenmesini sağlamak.

e) Bu Kanun kapsamındaki şiddetin sonlandırılması için çalışan ilgili sivil toplum kuruluşlarıyla işbirliği yapmak.

(2) Korunan kişilerle ilgili olarak şiddet önleme ve izleme merkezleri tarafından verilecek destek hizmetleri şunlardır:

a) Kişiye hakları, destek alabilecekleri kurumlar, iş bulma ve benzeri konularda rehberlik etmek ve meslek edindirme kurslarına katılmasına yönelik faaliyetlerde bulunmak.

b) Verilen tedbir kararıyla ulaşılmak istenen amacın gerçekleşmesine yönelik önerilerde bulunmak ve yardımlar yapmak.

c) Tedbir kararlarının uygulanmasının sonuçlarını ve kişiler üzerindeki etkilerini izlemek.

ç) Psiko-sosyal ve ekonomik sorunların çözümünde yardım ve danışmanlık yapmak.

d) Hâkimin isteği üzerine; kişinin geçmişi, ailesi, çevresi, eğitimi, kişisel, sosyal, ekonomik ve psikolojik durumu hakkında ayrıntılı sosyal araştırma raporu hazırlayıp sunmak.

e) İlgili merci tarafından istenilmesi hâlinde, tedbirlerin uygulanmasının sonuçları ve ilgililer üzerindeki etkilerine dair rapor hazırlamak.

f) 29/5/1986 tarihli ve 3294 sayılı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Kanunu hükümleri uyarınca maddi destek sağlanması konusunda gerekli rehberliği yapmak.

(3) Şiddet uygulayanla ilgili olarak şiddet önleme ve izleme merkezleri tarafından verilecek destek hizmetleri şunlardır:

a) Hâkimin isteği üzerine; kişinin geçmişi, ailesi, çevresi, eğitimi, kişisel, sosyal, ekonomik ve psikolojik durumu ile diğer kişiler ve toplum açısından taşıdığı risk hakkında ayrıntılı sosyal araştırma raporu hazırlayıp sunmak.

b) İlgili makam veya merci tarafından istenilmesi hâlinde, tedbirlerin uygulanmasının sonuçları ve ilgililer üzerindeki etkilerine dair rapor hazırlamak.

c) Teşvik edici, aydınlatıcı ve yol gösterici mahiyette olmak üzere kişinin;

1) Öfke kontrolü, stresle başa çıkma, şiddeti önlemeye yönelik farkındalık sağlayarak tutum ve davranış değiştirmeyi hedefleyen eğitim ve rehabilitasyon programlarına katılmasına,

2) Alkol, uyuşturucu, uçucu veya uyarıcı madde bağımlılığının ya da ruhsal bozukluğunun olması hâlinde, bir sağlık kuruluşunda muayene veya tedavi olmasına,

3) Meslek edindirme kurslarına katılmasına, yönelik faaliyetlerde bulunmak.

(4) Şiddet mağduru ile şiddet uygulayana yönelik hizmetler, zorunlu hâller dışında farklı birimlerde sunulur.

Kurumlararası koordinasyon ve eğitim

MADDE 16-(1) Bu Kanun hükümlerinin yerine getirilmesinde kurumlararası koordinasyon Bakanlık tarafından gerçekleştirilir.

(2) Kamu kurum ve kuruluşları ile diğer gerçek ve tüzel kişiler, bu Kanunun uygulanmasıyla ilgili olarak kendi görev alanına giren konularda işbirliği ve yardımda bulunmak ve alınan tedbir kararlarını ivedilikle yerine getirmekle yükümlüdür. Gerçek ve tüzel kişiler, bu Kanun kapsamında Bakanlık çalışmalarını desteklemek ve ortak çalışmalar yapmak üzere teşvik edilir.

(3) Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu ile ulusal, bölgesel ve yerel yayın yapan özel televizyon kuruluşları ve radyolar, ayda en az doksan dakika kadınların çalışma yaşamına katılımı, özellikle kadın ve çocukla ilgili olmak üzere şiddetle mücadele mekanizmaları ve benzeri politikalar konusunda Bakanlık tarafından hazırlanan ya da hazırlattırılan bilgilendirme materyallerini yayınlamak zorundadır. Bu yayınlar, asgari otuz dakikası 17.00-22.00 saatleri arasında olmak üzere 08.00-22.00 saatleri arasında yapılır ve yayınların kopyaları her ay düzenli olarak Radyo ve Televizyon Üst Kuruluna teslim edilir. Bu saatler dışında yapılan yayınlar aylık doksan dakikalık süreye dâhil edilmez. Bu süreler Radyo ve Televizyon Üst Kurulu tarafından denetlenir. Televizyon kuruluşları ve radyolarda yayınlanacak bilgilendirme materyalleri, Bakanlık birimleri tarafından üniversiteler, ilgili meslek kuruluşları ve sivil toplum kuruluşlarının da görüşleri alınarak hazırlanır.

(4) Bu Kanunda öngörülen görevlerin yerine getirilmesi sırasında kamu kurum ve kuruluşlarının personeli Bakanlık görevlilerine yardımcı olurlar.

(5) Tüm kamu kurum ve kuruluşları ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, personel ve üyelerinin bu Kanunun etkin bir biçimde uygulanması amacıyla Bakanlığın hazırlayıp koordine edeceği, kadının insan hakları ile kadın erkek eşitliği konusunda eğitim programlarına katılmasını sağlar.

(6) İlköğretim ve ortaöğretim müfredatına, kadının insan hakları ve kadın erkek eşitliği konusunda eğitime yönelik dersler konulur.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM
Mali Hükümler

Geçici maddi yardım yapılması

MADDE 17-(1) Bu Kanun hükümlerine göre geçici maddi yardım yapılmasına karar verilmesi hâlinde, onaltı yaşından büyükler için her yıl belirlenen aylık net asgari ücret tutarının otuzda birine kadar günlük ödeme yapılır. Korunan kişinin birden fazla olması hâlinde, ilave her bir kişi için bu tutarın yüzde yirmisi oranında ayrıca ödeme yapılır. Ancak, ödenecek tutar hiçbir şekilde belirlenen günlük ödeme tutarının bir buçuk katını geçemez. Korunan kişilere barınma yeri sağlanması hâlinde bu fıkrada belirlenen tutarlar yüzde elli oranında azaltılarak uygulanır.

(2) Bu ödemeler, Bakanlık bütçesine, geçici maddi yardımlar için konulan ödenekten karşılanır. Yapılan ödemeler, şiddet uygulayandan tebliğ tarihinden itibaren bir ay içinde tahsil edilir. Bu şekilde tahsil edilemeyenler 21/7/1953 tarihli ve 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümlerine göre ilgili vergi dairesi tarafından takip ve tahsil edilir.

(3) Korunan kişinin gerçeğe aykırı beyanda bulunduğunun tespiti hâlinde yapılan yardımlar, bu kişiden 6183 sayılı Kanun hükümlerine göre tahsil edilir.

Nafaka

MADDE 18-(1) Bu Kanun hükümlerine göre nafakaya karar verilmesi hâlinde, kararın bir örneği, resen nafaka alacaklısının veya borçlusunun yerleşim yeri icra müdürlüğüne gönderilir.

(2) Nafaka ödemekle yükümlü kılınan kişinin Sosyal Güvenlik Kurumu ile bağlantısı olması durumunda, korunan kişinin başvurusu aranmaksızın nafaka, ilgilinin aylık, maaş ya da ücretinden icra müdürlüğü tarafından tahsil edilir. İcra müdürlüklerinin na-

fakanın tahsili işlemlerine ilişkin posta giderleri Cumhuriyet başsavcılığının suçüstü ödeneğinden karşılanır.

Sağlık giderleri

MADDE 19-(1) Bu Kanun hükümlerine göre hakkında koruyucu tedbir kararı verilen kişilerden genel sağlık sigortalısı olmayan ve genel sağlık sigortalısının bakmakla yükümlü olduğu kişi kapsamına da girmeyen veya genel sağlık sigortası prim borcu sebebiyle fiilen genel sağlık sigortasından yararlanamayan ya da diğer mevzuat hükümleri gereğince tedavi yardımından yararlanma hakkı bulunmayanlar; bu hâllerin devamı süresince, 31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun 60 ıncı maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinin (1) numaralı alt bendi kapsamında, gelir testine tabi tutulmaksızın genel sağlık sigortalısı sayılır.

(2) Bu Kanun hükümlerine göre hakkında önleyici tedbir kararı verilen kişinin aynı zamanda rehabilitasyonunun veya tedavi edilmesinin gerekli olduğuna karar verilmesi hâlinde, genel sağlık sigortası kapsamında karşılanmayan rehabilitasyon hizmetlerine yönelik giderler ile rehabilitasyon hizmetleri kapsamında verilmesi gereken diğer sağlık hizmetlerinin giderleri Bakanlık bütçesinin ilgili tertiplerinden karşılanır.

Harçlar ve masraflardan, vergilerden muafiyet ve davaya katılma

MADDE 20-(1) Bu Kanun kapsamındaki başvurular ile verilen kararların icra ve infazı için yapılan işlemlerden yargılama giderleri, harç, posta gideri ve benzeri hiçbir ad altında masraf alınmaz. Bu Kanunun 17 nci maddesi uyarınca yapılan ödemeler gelir vergisi ile veraset ve intikal vergisinden, bu ödemeler için düzenlenen kâğıtlar ise damga vergisinden müstesnadır.

(2) Bakanlık, gerekli görmesi hâlinde kadın, çocuk ve aile bireylerine yönelik olarak uygulanan şiddet veya şiddet tehlikesi dolayısıyla açılan idarî, cezaî, hukukî her tür davaya ve çekişmesiz yargıya katılabilir.

BEŞİNCİ BÖLÜM
Çeşitli ve Son Hükümler

Kadrolar

MADDE 21-(1) Ekli listede yer alan kadrolar ihdas edilerek 13/12/1983 tarihli ve 190 sayılı Genel Kadro ve Usulü Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin eki (I) sayılı cetvelin Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığına ait bölümüne eklenmiştir.

Yönetmelik

MADDE 22-(1) Bu Kanunun uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar altı ay içinde, Adalet, İçişleri, Maliye, Milli Eğitim ve Sağlık Bakanlıklarının görüşleri alınmak suretiyle Bakanlık tarafından hazırlanan yönetmeliklerle düzenlenir.

Yürürlükten kaldırılan hükümler ve atıflar

MADDE 23-(1) 14/1/1998 tarihli ve 4320 sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun yürürlükten kaldırılmıştır.

(2) Mevzuatta 4320 sayılı Kanuna yapılan atıflar bu Kanuna yapılmış sayılır.

(3) Bu Kanunun yürürlüğe girmesinden önce 4320 sayılı Kanun hükümlerine göre verilen kararların uygulanmasına devam olunur.

Şiddet önleme ve izleme merkezlerinin faaliyete geçmesi

GEÇİCİ MADDE 1-(1) Bu Kanunun 14 üncü maddesinde kurulması öngörülen şiddet önleme ve izleme merkezleri, Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren iki yıl içinde Bakanlık tarafından belirlenecek illerde pilot uygulama yapılmak üzere kurulur. Kuruluşları tamamlanıncaya kadar merkezlerin görevlerinin Bakanlığın hangi birimlerince yürütüleceği Bakanlık tarafından belirlenir.

Yürürlük

MADDE 24-(1) Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 25-(1) Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

II- İSTANBUL SÖZLEŞMESİ

"Kadınlara Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi"[1]

Madde 1 – Sözleşmenin Maksatları

1) Bu sözleşmenin maksatları şunlardır:

a) kadınları her türlü şiddete karşı korumak ve kadına karşı şiddeti ve aile içi şiddeti önlemek, kovuşturmak ve ortadan kaldırmak;

b) kadına karşı her türlü ayrımcılığın ortadan kaldırılmasına katkıda bulunmak ve kadınları güçlendirmek de dahil olmak üzere, kadınlarla erkekler arasında önemli ölçüde eşitliği yaygınlaştırmak;

c) kadına karşı şiddet ve aile içi şiddetin tüm mağdurlarının korunması ve bunlara yardım edilmesi için kapsamlı bir çerçeve, politika ve tedbirler tasarlamak;

d) kadına karşı şiddeti ve aile içi şiddeti ortadan kaldırma amacıyla uluslararası işbirliğini yaygınlaştırmak;

e) Kadına karşı şiddet ve aile içi şiddetin ortadan kaldırılması için bütüncül bir yaklaşımın benimsenmesi maksadıyla kuruluşların ve kolluk kuvvetleri birimlerinin birbiriyle etkili bir biçimde işbirliği yapmalarına destek ve yardım sağlamak.

2) Tarafların söz konusu Sözleşmenin hükümlerini etkili bir biçimde uygulamalarını sağlama amacıyla bu Sözleşmede spesifik bir izleme mekanizması oluşturulmuştur.

---

[1] Resmi Gazete 8 Mart 2012 tarih, Sayı : 28227 (Mükerrer), Karar Sayısı : 2012/2816, "11 Mayıs 2011 tarihinde İstanbul'da imzalanan ve 24/11/2011 tarihli ve 6251 sayılı Kanunla onaylanması uygun bulunan ekli "Kadınlara Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi"nin onaylanması; Dışişleri Bakanlığının 12/1/2012 tarihli ve HUM/7771842 sayılı yazısı üzerine, 31/5/1963 tarihli ve 244 sayılı Kanunun 3 üncü maddesine göre, Bakanlar Kurulu'nca 10/2/2012 tarihinde kararlaştırılmıştır."

Madde 2 – Sözleşmenin Kapsamı

1) Bu Sözleşme, aile içi şiddet de dahil olmak üzere, kadınları orantısız bir biçimde etkileyen, kadına karşı her türlü şiddet için geçerli olacaktır.

2) Taraflar bu Sözleşmeyi tüm aile içi şiddet mağdurları için uygulamaya teşvik edilir. Taraflar bu Sözleşmenin hükümlerinin uygulanmasında toplumsal cinsiyete dayalı şiddetin kadın mağdurlarına özel olarak dikkat göstereceklerdir.

3) Bu Sözleşme, barış zamanında ve silahlı çatışma durumlarında geçerli olacaktır.

Madde 3 – Tanımlar

Bu Sözleşme maksatlarıyla:

a) "kadına karşı şiddetten", kadınlara karşı bir insan hakları ihlali ve ayrımcılık anlaşılacak ve bu terim, ister kamu ister özel yaşamda meydana gelsinler, söz konusu eylemlerde bulunma tehdidi, zorlama veya özgürlüğün rastgele bir biçimde kısıtlanması da dahil olmak üzere, kadınlara fiziksel, cinsel, psikolojik veya ekonomik zarar ve acı verilmesi sonucunu doğuracak toplumsal cinsiyete dayalı tüm şiddet eylemleri olarak anlaşılacaktır;

b) "aile içi şiddet", eylemi gerçekleştiren, mağdurla aynı ikametgahı paylaşmakta olsun veya olmasın veya daha önce paylaşmış olsun veya olmasın, aile içinde veya aile biriminde veya mevcut veya daha önceki eşler veya birlikte yaşayan bireyler arasında meydana gelen fiziksel, cinsel, psikolojik veya ekonomik şiddet eylemleri olarak anlaşılacaktır;

c) "toplumsal cinsiyet", herhangi bir toplumun, kadınlar ve erkekler için uygun olduğunu düşündüğü sosyal anlamda oluşturulmuş roller, davranışlar, faaliyetler ve özellikler olarak anlaşılacaktır;

d) "kadınlara karşı toplumsal cinsiyete dayalı şiddet", bir kadına karşı, kadın olduğu için yöneltilen veya kadınları orantısız bir biçimde etkileyen şiddet olarak anlaşılacaktır;

e) "mağdur", a ve b fıkralarında belirtilen davranışlara maruz kalan herhangi bir şahıs olarak anlaşılacaktır;

f) "kadın" terimi, 18 yaşından küçük kızları da kapsayacaktır.

Madde 4 – Temel haklar, eşitlik ve ayrımcılık yapılmaması

1) Taraflar herkesin, özellikle de kadınların, gerek kamu gerekse özel alanda şiddete maruz kalmaksızın yaşama hakkını yaygınlaştırmak ve korumak için gerekli olan yasal ve diğer tedbirleri alacaklardır.

2) Taraflar, kadınlara karşı her türlü ayrımcılığı kınayacak ve ayrımcılığı önlemek üzere, özellikle aşağıdakiler dahil olmak üzere, gerekli yasal ve diğer tedbirleri alacaklardır:

– ulusal anayasalarında veya ilgili diğer mevzuata kadın erkek eşitliği ilkesini dahil edecek ve bu ilkenin uygulamada gerçekleştirilmesini temin edeceklerdir;

– yerine göre, yaptırımların uygulanması yolu da dahil olmak üzere, kadınlara karşı ayrımcılığı yasaklayacaklardır;

– kadınlara karşı ayrımcılık yapan yasa ve uygulamaları yürürlükten kaldıracaklardır.

3) Taraflar bu Sözleşme hükümlerinin, özellikle de mağdurların haklarını korumaya yönelik tedbirlerin, cinsiyet, toplumsal cinsiyet, ırk, renk, dil, din, siyasi veya başka tür görüş, ulusal veya sosyal köken, bir ulusal azınlıkla bağlantılı olma, mülk, doğum, cinsel yönelim, toplumsal cinsiyet kimliği, sağlık durumu, engellilik, medeni hal, göçmen veya mülteci statüsü veya başka bir statü gibi, herhangi bir temele dayalı olarak ayrımcılık yapılmaksızın uygulanmasını temin deceklerdir.

4) Kadınların toplumsal cinsiyete dayalı şiddete karşı korunması için gerekli olan özel tedbirler, bu Sözleşme hükümlerince ayrımcılık olarak sayılmayacaktır.

Madde 5 – Devletin yükümlülükleri ve titizlikle yapması gereken inceleme ve araştırmalar

1) Taraflar kadınlara karşı herhangi bir şiddet eylemine girişmekten imtina edecek ve devlet yetkililerinin, görevlilerinin, or-

ganlarının, kurumlarının ve Devlet adına hareket eden diğer aktörlerin bu yükümlülüğe uygun bir biçimde hareket etmelerini temin edeceklerdir.

2) Taraflar, devlet dışı aktörlerce gerçekleştirilen ve bu Sözleşmenin kapsamı dahilindeki şiddet eylemlerinin önlenmesi, soruşturulması, cezalandırılması, ve bu eylemler nedeniyle tazminat verilmesi konusunda azami dikkat ve özenin sarfedilmesi için gerekli yasal ve diğer tedbirleri alacaklardır.

Madde 6 – Toplumsal cinsiyet konusunda hassasiyet gerektiren politikalar

Taraflar bu Sözleşmenin uygulanmasına ve sözleşme hükümlerinin etkilerinin değerlendirilmesine bir toplumsal cinsiyet bakış açısı katacak ve kadınlarla erkekler arasında eşitliğe ve kadınların güçlendirilmesine ilişkin politikalarını yaygınlaştıracak ve etkili bir biçimde uygulayacaklardır.

Bölüm II – Bütüncül politikalar ve veri toplama

Madde 7 – Kapsamlı ve koordineli politikalar

1) Taraflar bu Sözleşme kapsamındaki her türlü şiddetin önlenmesi ve bu tür şiddet eylemleriyle mücadele edilmesine yönelik ilgili tüm tedbirleri içeren Devlet çapında etkili, kapsamlı ve birbiriyle koordineli politikaların benimsenip uygulanmasını mümkün kılacak, gerekli yasal ve diğer tedbirleri alacak ve kadına karşı şiddete karşı bütüncül bir mukabelede bulunulmasını temin edeceklerdir.

2) Taraflar ilgili tüm birim, kurum ve kuruluşlar arasında etkili bir işbirliği sağlanmak suretiyle, ve 1. fıkrada yer alan politikalarla, mağdurun haklarının, alınan tüm tedbirlerin merkezinde yer almasını temin edeceklerdir.

3) Bu fıkra uyarınca alınacak tedbirlere, yerine göre, hükümet kuruluşları, ulusal, bölgesel ve yerel parlamentolar ve yönetimler, ulusal insan hakları kurumları ve sivil toplum kuruluşları gibi, ilgili tüm aktörler müdahil olacaktır.

Madde 8 – Finansal kaynaklar

Taraflar, devlet dışı aktörler ve sivil toplum tarafından gerçekleştirilenler de dahil olmak üzere, bu Sözleşmenin kapsadığı her türlü şiddet eylemini önlemeye ve bunlarla mücadeleye yönelik bütüncül politikaların, tedbirlerin ve programların yeterli bir biçimde uygulanması için uygun finansal kaynakları ve insan kaynaklarını tahsis edeceklerdir.

Madde 9 – Sivil Toplum Kuruluşları ve sivil toplum

Taraflar kadınlara karşı şiddet uygulanmasıyla mücadelede aktif bir rol oynayan sivil toplum kuruluşlarının çalışmalarını her düzeyde takdir ve teşvik edecek ve destekleyecek ve bu kuruluşlarla etkili bir işbirliği gerçekleştirecektir.

Madde 10 – Koordinasyon kurumu

1) Taraflar bu Sözleşme kapsamındaki her türlü şiddeti önleme ve bunlarla mücadeleye yönelik politika ve tedbirlerin koordinasyonu, uygulanması, izlenmesi ve değerlendirmesinden sorumlu bir veya birden fazla kurumu belirleyecek veya kuracaktır.

Bu kurumlar Madde 11'de belirtildiği gibi verilerin toplanmasını koordine edecek, verileri analiz edecek ve sonuçlarının dağıtımını sağlayacaktır.

2) Taraflar bu fıkra uyarınca belirlenen veya oluşturulan kurumların Bölüm VIII uyarınca alınan tedbirlerin genel mahiyeti hakkında bilgilendirilmelerini sağlayacaktır.

3) Taraflar bu fıkra uyarınca belirlenen veya oluşturulan kurumların, diğer tarafların bünyesinde yer alan muadil kuruluşlarla doğrudan iletişim kurma ve ilişkiler oluşturma yeteneğine sahip olmalarını sağlayacaklardır.

Madde 11 – Veri toplama ve araştırma

1) Taraflar bu Sözleşmenin uygulanması maksadıyla aşağıdakileri yapacaklardır:

a) Bu Sözleşme kapsamında kalan her türlü şiddet olayıyla ilgili birleştirilmemiş istatiksel veriyi düzenli aralıklarla toplayacaklardır;

b) Bu Sözleşme kapsamında kalan her türlü şiddet olayının kökünde yatan nedenler ve bunların etkileri, şiddet olayları, ceza oranlarının yanı sıra, bu Sözleşmenin uygulanması için alınan tedbirlerin etkililiğini incelemek üzere, bu olaylarla ilgili araştırmaları destekleyeceklerdir.

2) Taraflar bu Sözleşme kapsamında kalan her türlü şiddet olayının yaygınlığını ve nasıl bir eğilim içinde olduğunu değerlendirmek üzere, düzenli aralıklarla halk anketleri yapmaya gayret edeceklerdir.

3) Taraflar uluslararası işbirliğini harekete geçirmek ve bu alanda uluslararası standartların yerleştirilmesini sağlamak üzere, bu fıkra uyarınca toplanan bilgileri bu Sözleşmenin Madde 66'sında belirtilen uzmanlar grubuna vereceklerdir.

4) Taraflar bu fıkra uyarınca toplanan bilgilerin kamuoyunun erişimine açık olmasını sağlayacaklardır.

Bölüm III – Önleme

Madde 12 – Genel yükümlülükler

1) Taraflar kadınların daha aşağı düzeyde olduğu düşüncesine veya kadınların ve erkeklerin toplumsal olarak klişeleşmiş rollerine dayalı ön yargıların, törelerin, geleneklerin ve diğer uygulamaların kökünün kazınması amacıyla kadınların ve erkeklerin sosyal ve kültürel davranış kalıplarının değiştirilmesine yardımcı olacak tedbirleri alacaklardır.

2) Taraflar herhangi bir gerçek veya hükmi şahsiyetin bu Sözleşmenin kapsamında kalan her türlü şiddet eylemini önleyecek gerekli yasal ve diğer tedbirleri alacaklardır.

3) Bu bölüm uyarınca alınan tüm tedbirlerle, belirli şartlar nedeniyle hassas konuma gelmiş insanların ihtiyaçları göz önüne alınacak ve karşılanmaya çalışılacak ve tüm tedbirlerin merkezinde mağdurların insan hakları yer alacaktır.

4) Taraflar özellikle gençler ve erkekler olmak üzere, toplumun tüm bireylerinin bu Sözleşme kapsamındaki her türlü şiddet ola-

yının önlenmesine aktif bir biçimde katkıda bulunmasını teşvik etmeye yönelik gerekli tedbirleri alacaktır.

5) Taraflar kültür, töre, din, gelenek veya sözde "namus" gibi kavramların bu Sözleşme kapsamındaki herhangi bir şiddet eylemine gerekçe olarak kullanılmamasını temin edeceklerdir.

6) Taraflar kadınların güçlendirilmesine yönelik program ve faaliyetlerin yaygınlaştırılması için gerekli tedbirleri alacaklardır.

Madde 13 – Farkındalığın arttırılması

1) Taraflar bu Sözleşme kapsamındaki her türlü şiddet eyleminin ortaya farklı şekillerde çıkışı ve bu eylemlerin çocuklar üzerindeki etkisi ve bu şiddet eylemlerinin önlenmesi ihtiyacı konusunda halk arasındaki farkındalığın ve anlayışın arttırılması için, yerine göre ulusal insan hakları kuruluşları ve eşit haklar kuruluşları, sivil toplum kuruluşları ve özellikle de kadın örgütleriyle işbirliği de dahil olmak üzere, düzenli olarak ve her düzeyde farkındalık arttırıcı kampanya ve programları yaygınlaştıracak veya uygulayacaktır.

2) Taraflar bu Sözleşme kapsamındaki şiddet eylemlerini önlemeye yönelik mevcut tedbirler konusundaki bilgilerin halk arasında en geniş bir şekilde dağıtımını sağlayacaklardır.

Madde 14 – Eğitim

1) Taraflar, yerine göre, tüm eğitim seviyelerinde resmi müfredata, kadın erkek eşitliği, toplumsal klişelerden arındırılmış toplumsal cinsiyet rolleri, karşılıklı saygı, kişisel ilişkilerde çatışmaların şiddete başvurmadan çözüme kavuşturulması, kadınlara karşı toplumsal cinsiyete dayalı şiddet ve kişilik bütünlüğüne saygı gibi konuların, öğrencilerin zaman içinde değişen öğrenme kapasitelerine uyarlanmış bir biçimde dahil edilmesi için gerekli tedbirleri alacaklardır.

2) Taraflar 1. fıkrada belirtilen ilkeleri yaygın eğitimin yanı sıra, spor, kültür ve eğlence tesislerinde ve medyada yaygınlaştırılmasına yönelik gerekli tedbirleri alacaklardır.

Madde 15 – Profesyonel kadroların eğitilmesi

1) Taraflar, bu Sözleşme kapsamındaki her türlü şiddet eylemlerinin mağdurları veya mağduriyete neden olanlar üzerinde çalışan ilgili profesyonel kadroların, söz konusu şiddet olaylarının önlenmesi ve tespit edilmesi, kadın erkek eşitliği, mağdurların ihtiyaçları ve haklarının yanı sıra, ikincil mağduriyetin önlenmesi konularında uygun bir şekilde eğitimini sağlayacak veya bu eğitimi güçlendireceklerdir.

2) Taraflar 1. fıkrada sözü edilen eğitimin, bu Sözleşme kapsamındaki şiddet olayı vakalarının çeşitli kurumlara sevkedildiklerinde kapsamlı ve uygun bir biçimde ilgilenilmelerini mümkün kılmak üzere, birden fazla kurum ve kuruluş arasında koordineli işbirliği konusunda eğitimi de içermesini teşvik edeceklerdir.

Madde 16 – Önleyici müdahale ve tedavi programları

1) Taraflar ileride meydana gelecek şiddet olaylarını önleme ve şiddete dayalı davranış kalıplarını değiştirme amacıyla, aile içi şiddet girişiminde bulunanlar için, kişisel ilişkilerde şiddete başvurmayan davranışlar benimsemeyi öğretmeye yönelik eğitim programları oluşturulmasını veya desteklenmesini mümkün kılacak gerekli yasal veya diğer tedbirleri alacaklardır.

2) Taraflar özellikle cinsel suç işleyenlerin yeniden suç işlemelerini önlemeye yönelik eğitim programları oluşturulmasını veya desteklenmesini mümkün kılacak gerekli yasal veya diğer tedbirleri alacaklardır

3) Taraflar 1. ve 2. fıkrada belirtilen tedbirleri alırken, mağdurların insan haklarının emniyetinin ve desteklenmesinin başlıca kaygı olmasını ve yerine göre bu programların mağdurlara yönelik özel destek hizmetleriyle yakın koordinasyon içinde oluşturulup uygulanmasını temin edeceklerdir.

Madde 17 – Özel sektör ve medyanın katılımı

1) Taraflar, özel sektörü, bilgi ve iletişim teknolojisi sektörünü ve medyayı, bu sektörlerin ifade özgürlüğüne ve bağımsızlığına gerekli saygıyı göstererek, kadına yönelik şiddeti önlemeye ve kadın onuruna saygıyı arttırmaya yönelik politikaların oluşturul-

masına ve uygulanmasına ve bu konularda kılavuzların oluşturulmasına ve kendi kendini düzenleyici standartların belirlenmesine katılmaya teşvik edecektir.

2) Taraflar özel sektör aktörleriyle işbirliği içinde, çocuklar, anne babalar ve eğitimciler arasında, zararlı olabilecek, cinsel ve şiddet içeren aşağılayıcı içeriklere erişim sağlayan bilgi ve iletişim ortamıyla nasıl baş edileceğine yönelik beceriler geliştirip yaygınlaştıracaktır.

Bölüm IV – Koruma ve destek

Madde 18 – Genel yükümlülükler

1) Taraflar tüm mağdurları daha başka şiddet eylemlerine karşı korumak için gerekli yasal ve diğer tedbirleri alacaklardır.

2) Taraflar, iç hukukları uyarınca, bu Sözleşmenin 20 ve 22'nci maddelerinde belirtilen genel ve uzman destek hizmetlerine sevk de dahil olmak üzere, mağdurları ve tanıkları bu Sözleşmenin kapsadığı her türlü şiddet eylemine karşı korur ve desteklerken; yargı birimleri, savcılar, kolluk kuvvetleri, yerel ve bölgesel yönetimler dahil, ilgili tüm devlet kurumlarının yanı sıra, sivil toplum kuruluşları ve ilgili diğer kurum ve kuruluşlarla etkili bir işbirliği için uygun mekanizmaların mevcudiyetini temin etmek üzere, gerekli yasal ve diğer tedbirleri alacaklardır.

3) Taraflar bu bölüm uyarınca alınan tedbirlerin:

- kadınlara karşı şiddetin ve aile içi şiddetin toplumsal cinsiyet boyutlu bir anlayışa dayalı olmasını ve mağdurun insan haklarına ve emniyetine odaklanmasını,
- mağdurlar, mağduriyete neden olanlar ve çocuklar arasındaki ilişkileri ve bu unsurların daha geniş toplumsal ortamını da göz önüne alan bütüncül bir yaklaşıma dayalı olmasını,
- ikincil mağduriyetten kaçınılmasını amaçlamasını,
- Şiddetin kadın mağdurlarının güçlendirilmesini ve ekonomik bağımsızlığını amaçlamasını,

– yerine göre çeşitli koruma ve destek sistemlerinin aynı binalarda bulunmasına imkan sağlamasını,

– Çocuk mağdurlar dahil, hassas konumdaki insanların spesifik ihtiyaçlarına dönük olmasını ve bu imkanların mağdurlara sağlanmasını temin edeceklerdir.

4) Söz konusu hizmetler, mağdurun şikayette bulunarak dava açmasından veya mağduriyete neden olanlar hakkında ifade vermesinden bağımsız olarak sağlanacaktır.

5) Taraflar uluslararası hukuk uyarınca konsolosluk korumasına veya diğer tür korumaya veya desteğe hakkı olan vatandaşlarına ve diğer mağdurlara bu tür hizmetleri sağlamak üzere uygun tedbirleri alacaklardır.

Madde 19 – Bilgi

Taraflar mağdurların mevcut destek hizmetleri ve yasal tedbirler konusunda anlayabildikleri bir dilde yeterli ve zamanında bilgi almalarını sağlayacak gerekli yasal veya diğer tedbirleri alacaklardır.

Madde 20 – Genel destek hizmetleri

1) Taraflar mağdurların şiddet eylemi sonrasında iyileşmelerini kolaylaştıracak hizmetlere erişimini sağlayacak gerekli yasal veya diğer tedbirleri alacaklardır. Bu tedbirlere gerektiğinde, yasal ve psikolojik danışmanlık hizmetleri, finansal yardım, konut sağlama, eğitim, öğretim ve iş bulma yardımı da dahil olacaktır.

2) Taraflar mağdurların sağlık hizmetlerine ve sosyal hizmetlere erişim sağlamalarını ve söz konusu servislerin yeterli kaynağı olmasını ve hizmeti sağlayacak profesyonel kadroların mağdurlara yardımcı olacak ve onları uygun hizmet birimlerine sevk edecek şekilde eğitilmelerini temin edecek yasal ve diğer tedbirleri alacaklardır.

Madde 21 – Bireysel/toplu şikayetlerde sağlanacak yardım

Taraflar mağdurların ilgili bölgesel ve uluslararası bireysel/toplu şikayet mekanizmalarıyla ilgili bilgi sahibi olmalarını ve söz konusu mekanizmalara erişimini temin edeceklerdir.

Taraflar mağdurlara, bu tür şikayetlerde bulundukları sırada duyarlı ve bilgileye dayalı bir yardım sağlanmasını destekleyecek ve yaygınlaştıracaklardır.

Madde 22 – Uzman destek hizmetleri

1) Taraflar bu Sözleşme kapsamındaki şiddet eylemlerine maruz kalmış mağdurlara, yeterli bir coğrafi dağılım çerçevesinde, derhal, kısa ve uzun dönemli uzman destek hizmetleri sağlanması ve bu yönde gerekli düzenlemelerin yapılması için gerekli yasal ve diğer tedbirleri alacaklardır.

2) Taraflar tüm şiddet mağduru kadınlara ve çocuklarına uzmanlık gerektiren kadın destek hizmetlerini sağlayacak ve bu yönde gerekli düzenlemeleri yapacaklardır.

Madde 23 – Barınaklar

Taraflar mağdurlara, ve özellikle kadın ve çocuklara, kalacak güvenli yer sağlamak üzere uygun, yeterli sayıda kolayca erişilebilir barınaklar oluşturmak ve mağdurların yardımına proaktif bir biçimde koşmak üzere gerekli yasal ve diğer tedbirleri alacaklardır.

Madde 24 – Telefon yardım hatları

Taraflar bu Sözleşme kapsamındaki her türlü şiddet olayıyla ilgili olarak telefonla arayanlar için, gizliliğe bağlı kalarak veya arayanların kimliklerinin açıklanmamasına gereken dikkati göstererek, ülke çapında 7 gün 24 saat esasına göre faaliyet gösteren ücretsiz telefon hatlarının oluşturulması için gerekli yasal veya diğer tedbirleri alacaklardır.

Madde 25 – Cinsel şiddet mağdurlarına destek

Taraflar mağdurlar için tıbbi ve adli tıp muayenesi yapmak, travma desteği ve danışmanlık hizmetleri sağlamak üzere uygun, yeterli sayıda ve kolayca erişilebilen, ırza geçmeyle ilgili kriz merkezleri veya cinsel şiddet sevk merkezleri oluşturmak üzere gerekli yasal veya diğer tedbirleri alacaklardır.

Madde 26 – Çocuk tanıkların korunması ve bunlara destek sağlanması

1) Taraflar mağdurlara koruma ve destek hizmetleri sağlanırken, bu Sözleşme kapsamındaki her türlü şiddet olayının çocuk tanıklarının haklarının ve ihtiyaçlarının gerektiği gibi biçimde göz önüne alınması maksadıyla gerekli yasal veya diğer tedbirleri alacaklardır.

2) Bu madde uyarınca alınacak tedbirlere bu Sözleşme kapsamındaki her türlü şiddet olayının çocuk tanıklarına, yaşlarına uygun psikososyal danışmanlık hizmeti dahil edilecek ve söz konusu tedbirlerle çocuğun menfaatlerine uygun olarak gereken ilgi gösterilecektir.

Madde 27 – Haber verme

Taraflar bu Sözleşme kapsamındaki şiddet eylemlerinin gerçekleştirilmesine tanık olan veya bu tür eylemlerin gerçekleştirildiğine veya müteakip şiddet eylemlerinin gerçekleştirilebileceğine dair makul gerekçeleri olan şahısların bunu yetkili makamlara bildirmelerini teşvik etmeye yönelik gerekli tedbirleri alacaklardır.

Madde 28 – Profesyonel kadroların bildirimleri

Taraflar iç hukukun belirli meslek sahiplerine getirdiği mahremiyet ilkesinin, uygun koşullar altında, söz konusu meslek erbabının bu Sözleşme kapsamında yer alan ciddi bir şiddet eyleminin gerçekleştirildiğine dair makul nedenleri olması halinde, böyle bir şiddet eyleminin gerçekleştirildiğini ve müteakip ciddi şiddet eylemlerinin gerçekleştirilebileceğini, yetkili kurum veya makamlara bildirmesinin önünde engel teşkil etmemesini temin etmek üzere gerekli tedbirleri alacaklardır.

Bölüm V – Esasa müteallik hukuk

Madde 29 – Hukuk davaları ve hukuk yolları

1) Taraflar mağdurun saldırgana karşı yeterli hukuki yollara başvurmasını sağlayacak yasal veya diğer tedbirleri alacaklardır.

2) Taraflar mağdurlara, uluslararası hukukun genel ilkelerine

uygun olarak, güç ve yetkileri dahilinde gerekli önleyici veya koruyucu tedbirleri almayan devlet makamlarına karşı yeterli hukuki yolların sağlanması için gerekli yasal veya diğer önlemleri alacaklardır.

Madde 30 – Tazminat

1) Taraflar mağdurların bu Sözleşmede belirlenen herhangi bir suç nedeniyle faillerden tazminat talep etme hakkına sahip olmasını temin etmek üzere gerekli yasal veya diğer tedbirleri alacaklardır.

2) Hasarın fail, sigorta şirketi veya finansmanı devletçe sağlanan sağlık ve sosyal sigorta hükümlerince karşılanmaması halinde, ciddi bedensel yaralanma veya sağlık bozukluğuna uğrayanlara yeterli Devlet tazminatı sağlanacaktır. Bu durum, mağdurun emniyetine gereken dikkat sarfedilmesi koşuluyla, Tarafların, söz konusu tazminatın, fail tarafından verilen tazminat kadar azaltılması talep etmesini ihtimal dışı bırakmaz.

3) 2. fıkra uyarınca alınacak tedbirler, tazminatın makul bir süre içinde verilmesini teminat altına alacaktır.

Madde 31 – Velayet altına alma, ziyaret hakları ve emniyet

1) Taraflar çocukların velayetinin ve ziyaret haklarının belirlenmesinde, bu Sözleşme kapsamındaki şiddet olaylarının göz önüne alınmasını temin edecek gerekli yasal veya diğer tedbirleri alacaklardır.

2) Taraflar herhangi bir ziyaret hakkı veya velayet hakkının kullanılmasının mağdurun veya çocukların haklarını veya emniyetini tehlikeye düşürmemesini sağlayacak gerekli yasal veya diğer tedbirleri alacaklardır.

Madde 32 – Zorla evlendirmelerin doğuracağı hukuki sonuçlar

Taraflar mağdura gereksiz bir parasal veya idari yük getirmeksizin, zorla gerçekleştirilen evliliklerin geçersiz ve hükümsüz kılınabilmesini veya sona erdirilmesini temin edecek yasal veya diğer tedbirleri alacaklardır.

Madde 33 – Psikolojik şiddet

Taraflar bir şahsın psikolojik bütünlüğünü zorlamayla veya tehditlerle ciddi bir şekilde bozmaya yönelik kasıtlı girişimlerin cezalandırılmasını temin edecek gerekli yasal veya diğer tedbirleri alacaklardır.

Madde 34 – Taciz amaçlı takip

Taraflar başka bir şahsa yönelik olarak gerçekleştirilen ve bu şahsı, şahsın kendisini güvende hissetmesini önleyecek şekilde korkutacak, kasıtlı bir biçimde tekrarlanan tehditkar davranışların cezalandırılmasını temin edecek gerekli yasal veya diğer tedbirleri alacaklardır.

Madde 35 – Fiziksel şiddet

Taraflar başka bir şahsa karşı kasten fiziksel şiddet eylemlerinde bulunmanın cezalandırılmasını temin edecek gerekli yasal veya diğer tedbirleri alacaklardır.

Madde 36 – Irza geçme de dahil olmak üzere cinsel şiddet eylemleri

1) Taraflar aşağıdaki kasten gerçekleştirilen eylemlerin cezalandırılmasını sağlamak üzere gerekli yasal veya diğer tedbirleri alacaklardır:

a) başka bir insanla, rızası olmaksızın, herhangi bir vücut parçasını veya cismi kullanarak, cinsel nitelikli bir vajinal, anal veya oral penetrasyon gerçekleştirmek;

b) bir insanla, rızası olmaksızın, cinsel nitelikli diğer eylemlere girişmek;

c) Başka bir insanın, rızası olmaksızın, üçüncü bir insanla cinsel nitelikli eylemlere girmesine neden olmak.

2) Rıza, mevcut koşullar bağlamında değerlendirilmek üzere, şahsın özgür iradesi sonucunda gönüllü olarak verilmelidir.

3) Taraflar 1. fıkrada yer alan hükümlerin aynı zamanda iç hukukta kabul edilmiş olan, eski veya mevcut eşlere veya birlikte

yaşayan bireylere karşı gerçekleştirilmiş eylemler için de geçerli olmasının temin edilmesi için gerekli yasal veya diğer tedbirleri alacaklardır.

Madde 37 – Zorla yapılan evlilikler

1) Taraflar bir yetişkini veya çocuğu kasten evliliğe zorlamanın cezalandırılmasını temin etmek üzere gerekli yasal veya diğer tedbirleri alacaklardır.

2) Taraflar, bir yetişkinin veya çocuğun, ikamet ettiği Taraf veya Devletten farklı bir Tarafa veya devlete, söz konusu yetişkini veya çocuğu evliliğe zorlama amacıyla kasten kandırılarak götürülmesinin cezalandırılmasını temin etmek üzere gerekli yasal veya diğer tedbirleri alacaklardır.

Madde 38 – Kadın sünneti

Taraflar aşağıda belirtilen kasten gerçekleştirilen eylemlerin cezalandırılmasını temin etmek üzere gerekli yasal veya diğer tedbirleri alacaklardır:

a) kadının labia majora, labia minora veya klitorisinin tümünün kesilip çıkartılması, labia majoranın kenarlarının birleştirilmesi veya başka türlü bir kesmeye tabi tutulması;

b) bir kadını a fıkrasına belirtilen eylemlerden birine maruz kalmaya zorlama veya bu eylemleri bir kadına yaptırmak;

c) bir genç kızı a bendinde belirtilen eylemlerden herhangi birine teşvik etmek, zorla maruz bırakmak veya bunları bizzat kendisine uygulatmak

Madde 39 – Kürtaja ve kısırlaştırmaya zorlama

Taraflar aşağıda belirtilen kasti eylemlerin cezalandırılmasını temin etmek üzere gerekli yasal veya diğer tedbirleri alacaklardır:

a) kadına, önceden bilgilendirilmiş olurunu almadan kürtaj uygulamak;

b) Bir kadının önceden bilgilendirilmiş onayı olmaksızın ve kadın söz konusu usulün mahiyetini anlamaksızın, kadının doğal

üreme kapasitesini sona erdirme maksatlı veya bu etkiyi doğuran bir ameliyat yapmak.

Madde 40 – Cinsel taciz

Taraflar bir şahsın onurunu ihlal etme etkisi yaratan veya bu maksatla gerçekleştirilen, ve özellikle de aşağılayıcı, düşmanca, hakaretamiz, küçük düşürücü veya saldırgan bir ortam yaratırken, her türlü istenmeyen, cinsel mahiyette sözlü veya sözlü olmayan veya fiziksel davranışın cezai veya diğer yasal yaptırıma tabi olmasını temin etmek üzere gereki yasal veya diğer tedbirleri alacaklardır.

Madde 41 – Yardımcı olmak ve yataklık yapmak ve yeltenmek

1) Taraflar bu Sözleşmenin Madde 33,34,35,36,37,38.a ve 39. Maddelerince belirlenmiş suçların işlenmesine, bu suçlar kasten işlendiğinde, yardımcı olmak ve yataklık yapmanın suç olarak kabul edilmesi için gerekli yasal veya diğer tedbirleri alacaklardır.

2) Taraflar, kasten işlendiğinde, bu Sözleşmenin madde 35,36,37,38.a ve 39. Maddelerince belirlenmiş suçları işleme girişimlerinin suç kabul edilmesi için gerekli yasal veya diğer önlemleri alacaklardır.

Madde 42 – Sözde "namus" adına işlenen suçlar da dahil olmak üzere, işlenen suçlar için gerekçelerin kabul edilmemesi

1) Taraflar bu Sözleşme kapsamında kalan şiddet eylemlerinin gerçekleştirilmesinden sonra başlatılan ceza davalarında kültür, töre, din, gelenek veya sözde "namus"un gerekçe olarak öne sürülmesinin önlenmesini temin etmek üzere, gerekli yasal veya diğer tedbirleri alacaklardır.

2) Taraflar, herhangi bir şahsın bir çocuğu 1. fıkradaki eylemleri gerçekleştirmeye kışkırtmasının, yapılan eylemlerle ilgili olarak söz konusu şahsın cezai sorumluluğunu ortadan kaldırmasının önlenmesini temin etmek üzere, gerekli yasal veya diğer tedbirleri alacaklardır.

Madde 43 – Cezai suçların uygulanması

Bu Sözleşme uyarınca belirlenen suçlar, mağdurla fail arasındaki ilişkinin mahiyetinden bağımsız olarak geçerli olacaktır.

Madde 44 – Yargı yetkisi

1) Taraflar suçun aşağıdaki hallerde işlenmesi halinde, bu Sözleşme uyarınca belirlenen herhangi bir suçla ilgili olarak yargı yetkisi oluşturmak üzere gerekli yasal veya diğer tedbirleri alacaklardır:

a) kendi topraklarında; veya

b) kendi bandıralarını taşıyan bir gemide; veya

c) kendi yasalarına göre tescil edilmiş bir uçakta; veya

d) kendi vatandaşlarından biri tarafından; veya

e) normal ikametgahı kendi topraklarında olan bir şahıs tarafından işlenmesi halinde.

2) Taraflar söz konusu suçun vatandaşlarından birine veya normal olarak kendi topraklarında ikamet eden birine karşı işlenmesi halinde, bu Sözleşmede belirlenen herhangi bir suçla ilgili olarak yargı yetkisi oluşturmaya yönelik gerekli yasal veya diğer tedbirleri almaya çalışacaklardır.

3) Bu Sözleşmenin Madde 36,37,38 ve 39 uyarınca belirlenen suçların kovuşturulması için, taraflar yargı yetkilerinin söz konusu eylemlerin işlendikleri topraklarda cezalandırılması koşuluna tabi olmasının önlenmesini temin etmek üzere, gerekli yasal veya diğer tedbirleri alacaklardır.

4) Bu Sözleşmenin Madde 36,37,38 ve 39'u uyarınca belirlenen suçların kovuşturulması için, taraflar 1 d ve e fıkralarına ilişkin yargı yetkisinin, kovuşturmanın ancak mağdurun eylemi haber vermesinden sonra veya Devlet'in suçun işlendiği yerle ilgili bilgiyi sağlaması halinde başlatılması koşuluna bağlı olmasının önlenmesini temin etmek üzere, gerekli yasal veya diğer tedbirleri alacaklardır.

5) Taraflar, eylemi icra ettiği iddia edilen failin kendi topraklarında bulunduğu hallerde ve söz konusu şahsı sırf milliyetine istinaden üçüncü bir tarafa teslim etmedikleri durumlarda, bu Sözleşmede belirlenen suçlarla ilgili yargı yetkisini oluşturmak üzere gerekli yasal veya diğer tedbirleri alacaklardır.

6) Birden fazla Taraf bu Sözleşme uyarınca belirlenen ve işlendiği iddia edilen bir suçla ilgili yargı yetkisi talebinde bulunduğunda, ilgili taraflar, yerine göre, kovuşturma için en iyi yargı yetkisini belirleme amacıyla birbirleriyle istişarede bulunacaklardır.

7) Uluslararası hukukun genel kuralları saklı kalmak kaydıyla, bu Sözleşme, Taraflardan birinin kendi iç hukukuna dayalı olarak icra edeceği cezai yargı yetkisini uygulamadan hariç tutmaz.

Madde 45 – Yaptırımlar ve tedbirler

1) Taraflar Bu Sözleşme uyarınca belirlenen suçların, ciddiyetleri dikkate alınarak, etkili, orantılı ve caydırıcı cezalarla cezalandırılması için gerekli yasal veya diğer tedbirleri alacaklardır.

2) Taraflar faillerle ilgili olarak aşağıda belirtilen diğer tedbirler de alabilirler:

– hüküm giyen şahısların izlenmesi veya bu şahısların kontrol altında tutulması;

– çocuğun menfaatleri, ki buna çocuğun güvenliği de dahildir, başka bir şekilde teminat altına alınamıyorsa velayet haklarının geri alınması.

Madde 46 – Cezayı ağırlaştırıcı koşullar

Taraflar, aşağıdaki koşulların, bu koşulların söz konusu suçun halihazırda temel unsurlarını oluşturmadığı hallerde, iç hukukun ilgili hükümlerine uygun olarak, bu Sözleşmede belirlenen suçlarla ilgili olarak verilecek cezanın belirlenmesinde ağırlaştırıcı koşullar olarak göz önünde bulundurulabileceğini temin etmek üzere gerekli yasal veya diğer tedbirleri alacaklardır:

a) suçun, iç hukukun kabul ettiği eski veya mevcut bir eşe veya birlikte yaşanan bireye karşı, aile fertlerinden biri tarafından, mağ-

durla birlikte ikamet eden biri tarafından veya yetkisini suistimal eden biri tarafından işlendiği hallerde;

b) suçun veya suçların mükerrer olarak işlenmesi halinde;

c) suçun belirli şartlar nedeniyle hassas konuma gelmiş bir bireye karşı işlenmesi halinde;

d) suçun bir çocuğa karşı veya çocuğun huzurunda işlenmesi halinde;

e) suçun iki veya daha fazla insan tarafından birlikte hareket ederek işlenmesi halinde;

f) suçtan önce veya suçun işlenmesi esnasında çok aşırı düzeylerde şiddet uygulanmış olması halinde;

g) suçun silah kullanarak veya silah tehdidiyle işlenmiş olması halinde;

h) suçun mağdura ağır fiziksel veya psikolojik zarar vermesi halinde;

i) failin daha öncede de benzer suçlardan hüküm giymiş olması halinde.

Madde 47 – Başka bir Tarafça verilen hükümler

Taraflar ceza hükmünü belirlerken, bu Sözleşme uyarınca belirlenen suçlarla ilgili olarak başka bir Tarafça verilen nihai hüküm olasılığını da göz önüne alarak gerekli yasal veya diğer tedbirleri alacaklardır.

Madde 48 – Zorunlu anlaşmazlık giderme alternatif süreçlerinin veya hüküm vermenin yasaklanması

1) Taraflar bu Sözleşme kapsamında yer alan her türlü şiddet olayıyla ilgili olarak, arabuluculuk ve uzlaştırma da dahil olmak üzere, zorunlu anlaşmazlık giderme alternatif süreçlerini yasaklamak üzere gerekli yasal veya diğer tedbirleri alacaklardır.

2) Taraflar bir para cezasının ödenmesinin emredilmesi halinde, failin mağdura karşı finansal yükümlülüklerini yerine getirebilme yeteneğinin gereken biçimde hesaba katılmasının temin edilmesi için gerekli yasal veya diğer tedbirleri alacaklardır.

Bölüm VI – Soruşturma, kovuşturma, usul hukuku ve koruyucu tedbirler

Madde 49 – Genel yükümlülükler

1) Taraflar bu Sözleşme kapsamındaki her türlü şiddet olayı ile ilgili soruşturma ve yasal işlemlerin, bir yandan cezai işlemlerin tüm safhalarında mağdurun hakları dikkate alınırken, gereksiz bir gecikme olmaksızın sürdürülmesini temin etmek üzere gerekli yasal ve diğer tedbirleri alacaklardır.

2) Taraflar temel insan haklarına uygun bir biçimde ve toplumsal cinsiyet temelli bir şiddet eylemi anlayışıyla, Sözleşme uyarınca belirlenen suçların etkili bir biçimde soruşturulup kovuşturulmasını temin etmek üzere gerekli yasal veya diğer tedbirleri alacaklardır.

Madde 50 – Ani mukabele, önleme ve koruma

1) Taraflar sorumlu kolluk kuvveti birimlerinin bu Sözleşme kapsamındaki her türlü şiddet eylemine karşı, mağdurlara yeterli korumayı derhal sağlayarak süratle ve gereken biçimde mukabelede bulunmalarını temin edecek gerekli yasal veya diğer tedbirleri alacaklardır.

2) Taraflar önleyici operasyonel tedbirler ve kanıt toplama da dahil olmak üzere, sorumlu kolluk kuvveti birimlerinin bu Sözleşme kapsamındaki her türlü şiddet eylemini süratle ve uygun bir biçimde önlemesi ve bunlara karşı koruma sağlamasını temin edecek gerekli yasal veya diğer tedbirleri alacaklardır.

Madde 51 – Risk değerlendirmesi ve risk yönetimi

1) Taraflar riski yönetmek ve gerektiğinde koordineli bir biçimde emniyet ve destek temin etmek üzere tüm yetkili makamların ölüm riski, durumun ciddiyeti ve şiddet eyleminin tekrarlanması riskini değerlendirmelerini temin etmek üzere gerekli yasal veya diğer tedbirleri alacaklardır.

2) Taraflar 1. fıkrada belirtilen değerlendirmede, soruşturmada ve koruyucu tedbirler uygulamasının her aşamasında, bu Sözleş-

me kapsamındaki şiddet eylemlerini gerçekleştirenlerin ateşli silahlara sahip olduğunun göz önüne alınmasını temin etmek üzere gerekli yasal veya diğer tedbirleri alacaklardır.

Madde 52 – Acil durumlarda uzaklaştırma emirleri

Taraflar, yetkili makamlara, ani tehlike durumlarında, aile içi şiddet faillerinin, mağdurun veya risk altındaki şahsın ikametgahını yeterli bir süre için terk etme emri verme ve faillerin mağdurun veya risk altındaki şahsın ikametgahına girmesini veya mağdurla veya risk altındaki şahısla temas etmesini yasaklama yetkisi verilmesini temin edecek yasal veya diğer tedbirleri alacaklardır.

Madde 53 – Engelleme veya koruma emirleri

1) Taraflar bu Sözleşme kapsamındaki her türlü şiddet mağdurlarının uygun engelleme veya koruma emirlerinden yararlanmasını temin edecek gerekli yasal veya diğer tedbirleri alacaklardır.

2) Taraflar 1. fıkrada sözü edilen engelleme emirlerinin aşağıdaki niteliklere sahip olmasını temin etmek üzere gerekli yasal veya diğer tedbirleri alacaklardır:

– söz konusu emirler mağdurun derhal korunmasını sağlayacak ve mağdura gereksiz finansal veya idari yük getirmeyecektir;

– belirli bir süre için veya bu süreyle ilgili bir değişiklik yapılıncaya veya yürürlükten kalkıncaya kadar verilecektir;

– gerektiğinde derhal yürürlüğe (ex parte) girecektir;

– diğer yargı süreçlerinden bağımsız olarak veya bunlara ilaveten verilebilecektir;

– daha sonra başlatılabilecek yargı süreçlerine dahil edilmesi mümkün olacaktır.

3) Taraflar 1. fıkrada saptanan kısıtlama veya koruma emirlerinin ihlallerin etkili, orantılı ve caydırıcı cezai veya diğer yasal yaptırımlara tabi olmasını sağlamak üzere gereken yasal veya diğer tedbirleri alır.

Madde 54 – Soruşturmalar ve kanıtlar

Taraflar herhangi bir hukuk veya ceza davasında mağdurun cinsel geçmişi ve davranışıyla ilgili var olan kanıtlara yalnızca davayla ilgili ve gerekliyse izin verilmesini temin etmek üzere gerekli yasal veya diğer önlemleri alacaktır.

Madde 55 – Ex parte (nizasız) ve ex officio (re'sen) yargılama

1) Taraflar, bu Sözleşme'nin 35, 36, 37, 38 ve 39. maddelerinde belirlenen suçlarla ilgili soruşturma ve kovuşturmaların, suçun kısmen veya tamamen kendi topraklarında işlenmiş olması durumunda, mağdurun ifadesine veya şikayetine bağlı olmaksızın ve mağdurun ifadesini veya şikayetini geri çekmesi durumunda dahi devam edebilmesini temin edeceklerdir.

2) Taraflar, kendi iç hukuk kurallarının öngördüğü koşullara uygun biçimde, bu Sözleşme'de belirlenen suçlarla ilgili olarak yürütülen soruşturma ve yargı süreçlerinde mağdurun kendi talebi doğrultusunda kamu kuruluşlarından ve sivil toplum kuruluşlarından ve aile içi şiddet danışmanlarından yardım ve/veya destek almasına olanak sağlamak üzere gereken yasal veya diğer tedbirleri alacaktır.

Madde 56 – Koruma tedbirleri

1) Taraflar soruşturmaların ve yargı sürecinin tüm safhalarında, özellikle aşağıdakileri sağlayarak, mağdurların, tanık olarak özel ihtiyaçları da dahil olmak üzere, haklarını ve çıkarlarını koruyacak yasal veya diğer tedbirleri alacaklardır:

a) mağdurların, ailelerinin ve tanıkların, sindirmeye, misillemeye ve tekrar mağdur bırakılmaya karşı korunmalarını sağlayacaklardır;

b) mağdurun en azından kendisinin veya ailesinin tehlikede olabileceği durumlarda, failin kaçması veya geçici veya kesin olarak serbest bırakılması halinde mağdurun bilgilendirilmesini sağlamak;

c) mağdurlara, iç hukuk kurallarının öngördüğü koşullar altında, hakları ve faydalanabilecekleri hizmetler ve şikayetlerinin

takibi, masraflar, soruşturma veya davaların genel gelişimi ve mağdurların bu süreç içindeki rolleri, ve davalarının sonuçları hakkında bilgi vermek;

d) mağdurun iç hukuk kurallarının usulüne uygun olarak duruşmalara katılmasını,, kanıt temin etmesini ve kendi görüşlerini, ihtiyaçlarını ve kaygılarını doğrudan veya bir aracı vasıtasıyla sunmasını ve bunların dikkate alınmasını sağlamak;

e) mağdurlara haklarının ve menfaatlerinin usule uygun olarak arz edilmesi ve dikkate alınması için uygun destek hizmetleri sağlamak;

f) mağdurun mahremiyetini ve görüntüsünü korumak için tedbirlerin alınabilmesini temin etmek;

g) mağdur ile failler arasında temastan mahkemede ve kolluk kuvvetlerinin binalarında, mümkün olduğu ölçüde kaçınmak;

h) davaya taraf olarak katılan veya kanıt sunan mağdurlara bağımsız ve yetkin çevirmenler sağlamak;

i) iç hukuk kurallarına uygun biçimde, mağdurun, varsa uygun iletişim teknolojilerinden yararlanarak, mahkeme salonuna gitmeden veya en azından fail olduğu iddia edilen kişinin mahkeme salonunda bulunmadığı bir ortamda ifade vermesini sağlamak

2) Kadına yönelik şiddet ve aile içi şiddet mağduru ve tanığı olan bir çocuğa, çocuğun çıkarları ilkesini dikkate alınarak, yerine göre, özel koruma önlemleri sağlanacaktır.

Madde 57 – Hukuki yardım

Taraflar, mağdurların iç hukuk kurallarının öngördüğü koşullar altında hukuki yardım ve ücretsiz adli yardım alma hakkını sağlayacaklardır.

Madde 58 – Zaman aşımı

Taraflar, bu Sözleşme'nin 36, 37, 38 ve 39. maddelerinde tanımlanan suçlarla ilgili yasal işlemlerin başlatılması için öngörülen zaman aşımı süresinin, mağdurun reşit olmasından sonra etkili bir dava sürecini başlatmaya olanak tanıyacak şekilde, yeterli bir süre

devam etmesini ve suçun ağırlığıyla orantılı olarak sağlamak üzere gereken yasal veya diğer tedbirleri alacaktır.

Bölüm VII – Göç ve iltica

Madde 59 – Oturma izni

1) Taraflar, ikametgâh durumu iç hukuk tarafından tanınan eş veya birlikte yaşanan bireye bağlı olan mağdurlara, evliliğin veya ilişkinin bozulması durumunda özellikle zor koşullarda, başvuru üzerine, evliliğin veya ilişkinin süresini dikkate almaksızın eşten bağımsız oturma izninin verilmesini sağlamak üzere gereken yasal veya diğer tedbirleri alacaktır. Eşten bağımsız oturma izninin verilmesine ve süresine ilişkin koşullar iç hukuk tarafından belirlenir.

2) Taraflar ikametgâh durumu iç hukuk tarafından tanınan eş veya birlikte yaşanan bireye bağlı olan mağdurların ikametgah nedeniyle başlatılan sınır dışı işlemlerini bağımsız oturma izni için başvurmalarına olanak sağlayacak şekilde durdurabilmelerini sağlamak üzere gereken yasal veya diğer tedbirleri alacaklardır.

3) Taraflar, aşağıdaki durumlardan biri veya her ikisi birden söz konusu olduğunda mağdurlara yenilenebilir oturma izni verecektir:

a) yetkili makamların, mağdurların, kişisel durumlarının bir gereği olarak ülkede kalmalarının gerekli olduğunu uygun bulması halinde;

b) yetkili makamların mağdurların, soruşturma veya cezai işlemler sırasında yetkili makamlarla işbirliği içinde olmaları amacıyla ülkede kalmalarının gerekli olduğunu uygun bulması halinde

4) Taraflar evlilik amacıyla başka bir ülkeye getirilen ve bunun sonucunda normal olarak yaşadıkları ülkenin oturma iznini kaybeden zorla evlilik mağdurlarına, izinlerini geri alabilmelerini temin etmek üzere gereken yasal veya diğer tedbirleri alacaklardır.

Madde 60 – Toplumsal cinsiyete dayalı iltica talepleri

1) Taraflar kadına yönelik, toplumsal cinsiyete dayalı şiddetin, Mültecilerin Statüsüne İlişkin 1951 Sözleşmesi 1A(2) Maddesi an-

lamında zulüm olarak ve tamamlayıcı/ ikincil korumayı gerektiren ciddi bir hasar biçimi olarak tanınabilmesini temin etmek üzere gerekli yasal veya diğer tedbirleri alacaklardır.

2) Taraflar, Sözleşme'de tanımlanan tüm gerekçelerin toplumsal cinsiyete duyarlı bir şekilde yorumlanmasını ve bu gerekçelerden herhangi biri veya bir kaçı nedeniyle zulüm görme tehlikesi söz konusuysa, başvuru sahiplerine, yürürlükteki ilgili hukuki vasıtalara göre mülteci statüsünün tanınmasını temin edeceklerdir.

3) Taraflar iltica başvurusu yapanlar için toplumsal cinsiyete duyarlı ülkeye kabul usullerinin ve destek hizmetlerinin yanı sıra, toplumsal cinsiyet yönergelerini ve mülteci statüsünün belirlenmesi ve uluslararası koruma için başvuruyu da kapsayan, toplumsal cinsiyete duyarlı sığınma usullerini oluşturmak için gerekli yasal veya diğer tedbirleri alacaklardır.

Madde 61 – Geri göndermeme

1) Taraflar, uluslararası hukuk çerçevesindeki yükümlülükleri uyarınca geri göndermeme ilkesinin tanınması için gerekli yasal veya diğer tedbirleri alacaktır.

2) Taraflar statüsü ve ikamet durumuna bakılmaksızın, korumaya muhtaç, kadına yönelik şiddet mağdurlarının hayatlarının risk altında olabileceği veya işkenceye veya insanlık dışı muameleye veya cezalandırılmaya maruz kalabilecekleri hiçbir ülkeye hiçbir durum altında iade edilmeyeceklerini güvence altına almak üzere gerekli yasal veya diğer önlemleri alacaklardır.

VIII. Bölüm – Uluslararası işbirliği

Madde 62 – Genel prensipler

1) Taraflar, bu Sözleşmenin hükümlerine uyarak, medeni hukuk ve ceza hukuku konularında işbirliğine ilişkin uluslararası ve bölgesel anlaşmaları ve belgeleri uygulayarak, ortak veya karşılıklı mevzuat ve iç hukuk kuralları esas alınarak üzerinde mutabakata varılmış düzenlemeleri uygulayarak, ve mümkün olan en kapsamlı şekilde, aşağıdaki amaçlara yönelik olarak işbirliği yapacaklardır:

a) bu Sözleşmenin kapsamına giren her türlü şiddet eyleminin önlenmesi, bunlarla mücadele edilmesi ve bunların kovuşturulması;

b) mağdurların korunması ve mağdurlara destek sağlanması;

c) bu Sözleşmeye göre suç olarak kabul edilen eylemler hakkında soruşturmaların ve yasal sürecin yürütülmesi;

d) koruma emirleri dahil olmak üzere, Tarafların yargı makamlarınca bu konuya ilişkin verdikleri hukuki ve cezai kararlarının uygulanması.

2) Taraflar, bu Sözleşme uyarınca suç olarak tanımlanan bir eylemin mağdurlarının, bu suç ikamet ettikleri ülkeden başka bir Taraf devletin topraklarında gerçekleştiği takdirde, ikamet ettikleri Devletin yetkili makamlarına şikayet başvurusunda bulunabilmelerini temin etmek üzere gereken yasal ve diğer tedbirleri alacaklardır.

3) Bu sözleşmeye Taraf başka bir devlet ile, cezai konularda, suçluların iadesinde veya o devletin verdiği hukuk ve ceza davaları kararlarının uygulanmasında, aralarında yapmış oldukları anlaşmaya dayanarak hukuki konularda karşılıklı yardımlaşmada bulunan bir

Taraf, böyle bir anlaşma yapmadığı başka bir taraftan, kendisine hukuki işbirliği talebi geldiğinde, bu Sözleşmenin tanımladığı suçlara ilişkin cezai konularda, suçluların iadesinde veya bu Sözleşmeye Taraf o ülkenin hukuk veya ceza davaları kararlarının uygulanmasında karşılıklı hukuki yardımlaşmada bulunabilmek için bu Sözleşmeyi hukuki temel olarak alabilir.

4) Taraflar, kadınlara yönelik şiddetin ve aile içi şiddetin önlenmesi ve bunlarla mücadele edilmesi çabalarını, üçüncü Devletlerin yararlanacağı kalkınma amaçlı yardım programlarıyla, gereken yerlerde bütünleştirecekler, Madde 18, 5. fıkra uyarınca mağdurların korunmasını kolaylaştırmak amacıyla üçüncü devletlerle ikili ve çok taraflı anlaşmalar yapacaklardır.

Madde 63 – Risk altındaki kişilerle ilgili tedbirler

Taraflardan herhangi birinin, edindiği bilgilere dayanarak, bir kişinin başka bir Taraf ülkede bu Sözleşmenin Madde 36, 37 38 ve 39'da belirtilen şiddet eylemlerine her an maruz kalma riski altında olduğunu düşünmek için makul nedenleri varsa, bilgilere sahip olan bu Tarafın elindeki bilgileri, gerekli tedbirlerin alınmasını sağlamak amacıyla, gecikmeksizin diğer Tarafa iletmesi teşvik edilmektedir. Risk altındaki kişinin çıkarları açısından, mümkün olan her yerde bu bilgilere, korumayla ilgili mevcut hükümlerin ayrıntıları da dahil edilmelidir.

Madde 64 – Bilgilendirme

1) Önlemler alması talep edilen Taraf, talep eden Tarafı bu konuda atılan adımların sonuçları hakkında derhal bilgilendirecektir. Talep edilen Taraf, önlemlerin alınmasını talep eden Tarafı, amaçlanan faaliyetlerin yerine getirilmesini engelleyen veya önemli derecede geciktirme ihtimali olan koşullardan da gecikmeksizin haberdar edecektir.

2) Taraflardan biri, karşıdan bir talep gelmeksizin, kendi yaptığı soruşturmalar çerçevesinde edindiği bilgileri, bu bilgilerin karşı Tarafa bu Sözleşmede belirtilen suçları önlemede veya bu suçlara ilişkin soruşturma ve kovuşturma başlatılmasında veya yürütülmesinde yardımcı olacağını düşünüyorsa veya söz konusu karşı Tarafın bu konuyla ilgili işbirliği talebi olacağını düşünüyorsa, kendi iç hukukunun izin verdiği ölçüde diğer Tarafa iletebilir.

3) 2. Fıkra uyarınca herhangi bir bilgi edinen bir Taraf, uygun görüldüğü takdirde, yargı sürecinin başlatılması veya bu bilgilerin hukuki ve cezai kovuşturmada göz önüne alınması için bu bilgileri kendi yetkili makamlarına ulaştıracaktır.

Madde 65 – Verilerin Korunması

Kişisel veriler, Kişisel Verilerin Otomatik İşlenmesinde Bireylerin Korunması Sözleşmesinin Taraflara getirdiği yükümlülükler gereğince saklanacak ve kullanılacaktır (ETS No. 108).

IX. Bölüm – İzleme yöntemi

Madde 66 – Kadınlara yönelik şiddetle ve aile içi şiddetle mücadele konusunda uzmanlar grubu

1) Kadınlara yönelik şiddetle ve aile içi şiddetle mücadele konusunda uzmanlar Grubu (bundan böyle "GREVIO" olarak anılacaktır) bu Sözleşmenin Taraflarca uygulanmasını izleyecektir.

2) GREVIO en az 10, en çok da 15 üyeden oluşacak, üyelerin cinsiyet ve coğrafi bölge açısından dengeli olması, ayrıca farklı konularda uzmanlaşmış olmaları gözetilecektir. Üyeler, dört yıllık bir görev süresi için Tarafların aday gösterdiği kimseler arasından Taraflar Komitesince seçilecek; üyeler ancak bir dönem daha görev yapabilecek ve Taraf ülkelerin vatandaşları arasından seçilecektir.

3) 10 üyenin ilk seçimi bu Sözleşmenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bir yıl içinde yapılacaktır. Diğer 5 üyenin seçimi ise 25inci ülke onayladığında veya katıldığında gerçekleşecektir.

4) GREVIO üyelerinin seçimi şu prensiplere göre yapılacaktır:

a) yüksek ahlaki değerlere sahip bir kişiliği olan; insan hakları, toplumsal cinsiyet eşitliği, kadınlara yönelik şiddet ve aile içi şiddet, veya mağdurlara yardımcı olma veya onları koruma konularında yetkinlikleri kabul edilmiş, veya bu Sözleşmenin kapsadığı alanlarda mesleki deneyimi olan kişiler arasından şeffaf usuller ile seçileceklerdir;

b) GREVIO'da aynı ülke vatandaşı iki üye bulunamaz;

c) üyeler, temel hukuk sistemlerini temsil etmelidirler;

d) kadınlara yönelik şiddet ve aile içi şiddet alanı ile ilgili kişileri ve kurumları temsil etmelidirler;

e) üyeler kendi kişisel özellikleriyle katılacaklar, görevlerini yerine getirirken bağımsız ve tarafsız davranacaklar ve görevlerini etkili bir şekilde yerine getirmeye müsait olacaklardır.

5) GREVIO üyelerinin seçilme usulleri, Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi tarafından, Taraflara danışıldıktan ve Tarafların oybirliğiyle onayı alındıktan sonra, bu Sözleşmenin yürürlüğe girmesinden itibaren altı ay içinde belirlenecektir.

6) GREVIO kendi çalışma esaslarını kendisi belirleyecektir.

7) GREVIO üyeleri ve, Madde 68'in 9. ve 14. fıkralarında belirtildiği şekilde ülke ziyareti yapacak diğer heyet üyeleri, bu Sözleşmenin ekinde belirlenmiş olan ayrıcalıklardan ve dokunulmazlıklardan yararlanacaklardır.

Madde 67 – Taraflar Komitesi

1) Taraflar Komitesi, Sözleşmeye Taraf ülkelerin temsilcilerinden oluşacaktır.

2) Taraflar Komitesi, Avrupa Konseyi Genel Sekreteri tarafından toplantıya çağırılacaktır. İlk toplantısını, bu Sözleşmenin yürürlüğe girmesinden itibaren bir yıl içinde, GREVIO üyelerini seçmek üzere yapacaktır. Müteakip toplantılar, Tarafların üçte birinin, Taraflar Komitesinin Başkanının veya Genel Sekreterin talebi üzerine yapılacaktır.

3) Taraflar Komitesi kendi çalışma esaslarını kendisi belirleyecektir.

Madde 68 – Usuller

1) Taraflar, GREVIO'nun hazırladığı bir soru formunu esas alarak, Avrupa Konseyi Genel Sekreterine, GREVIO tarafından değerlendirilmek üzere, bu Sözleşmenin hükümlerinin uygulanabilmesini sağlayacak yasama tedbirleri ve diğer tedbirler hakkında bir rapor sunacaktır.

2) GREVIO 1. fıkra uyarınca sunulan bu raporu, ilgili Tarafın temsilcileriyle birlikte değerlendirecektir.

3) Daha sonraki değerlendirme faaliyetleri dönemler halinde yapılacak, bunların uzunluğuna da GREVIO karar verecektir. Her dönem başında GREVIO, değerlendirmeye esas alınacak spesifik maddeleri seçerek bir soru formu gönderecektir.

4) GREVIO bu izleme usulünü yürütebilmek için uygun araçları belirleyecektir. GREVIO her değerlendirme dönemi için, Tarafların uygulamalarını değerlendirme prosedürüne esas oluşturacak bir soru formu kullanabilir. Bu soru formu bütün Taraflara hitaben

hazırlanacaktır. Taraflar bu ankete ve GREVIO'dan gelecek bütün bilgi taleplerine cevap vereceklerdir.

5) GREVIO, Sözleşmenin uygulamasıyla ilgili bilgileri, insan haklarının korunmasıyla görevli ulusal kurumlar yoluyla olduğu kadar sivil toplum kuruluşlarından ve sivil toplumdan da edinebilir.

6) GREVIO, bu Sözleşmenin ilgi alanına giren bölgesel ve uluslararası enstrümanlardan ve kuruluşlardan elde edilecek mevcut bilgilere gereken önemi verecektir.

7) Her değerlendirme dönemi için soru formu belirlerken GREVIO, bu Sözleşmenin Madde 11'inde belirtildiği şekilde Taraflarca toplanmış olan mevcut verileri ve araştırmaları dikkate alacaktır.

8) GREVIO, diğer uluslararası belgeler uyarınca oluşturulmuş kuruluşlardan olduğu kadar Avrupa Konseyi İnsan Hakları Komiserinden, Parlamenter Asamblesinden ve Avrupa Konseyinin bu konuda özelleşmiş birimlerinden bu Sözleşmenin uygulamaları hakkında bilgi edinebilir. Söz konusu kuruluşlara iletilen şikayetler ve bunların sonuçları GREVIO'ya bildirilecektir.

9) GREVIO, elde edilen bilgiler yetersiz ise veya 14. fıkrada hükmedilen koşullarda, ulusal makamların işbirliği ve bağımsız ulusal uzmanların yardımıyla, ülke ziyaretleri düzenleyebilir. Bu ziyaretler sırasında GREVIO'ya belirli konularda uzmanlaşmış kişiler yardımcı olabilir.

10) GREVIO, değerlendirmeye esas alınan sözleşme hükümlerinin uygulamalarına ilişkin incelemelerinin yer alacağı bir rapor taslağı hazırlayacak; bu taslakta, tespit edilmiş sorunları söz konusu Tarafın ne şekilde ele alması gerektiğine ilişkin önerilerine ve tavsiyelerine de yer verecektir. Bu rapor taslağı, hakkında değerlendirme yürütülen Tarafa, yorumlarını almak üzere iletilecektir. Bu yorumlar, raporun kabulü sürecinde GREVIO tarafından dikkate alınacaktır.

11) Elde edilen bütün bilgileri ve Tarafların yaptığı yorumları esas alarak GREVIO, raporu ve, bu Sözleşme hükümlerini uygulayabilmek amacıyla Taraf ülkenin aldığı tedbirlere ilişkin vardığı

sonuçları, kabul edecektir. Bu rapor ve varılan sonuçlar, ilgili Tarafa ve Taraflar Komitesine gönderilecektir. GREVIO'nun raporu ve varılan sonuçlar, söz konusu Tarafın olası yorumlarıyla birlikte, kabul edildikten sonra kamuya açıklanacaktır.

12) 1. ila 8. fıkralardaki usuller saklı kalmak üzere, Taraflar Komitesi rapora ve GREVIO'nun vardığı sonuçlara dayanarak söz konusu Tarafa yönelik şu tavsiyeleri benimseyebilir: (a) GREVIO'nun vardığı sonuçların uygulanması için alınması gereken tedbirlere ilişkin tavsiyeler; gerekirse bunların uygulaması hakkındaki bilgilerin sunulması için bir tarih belirlenebilir; ve (b) bu Sözleşmenin layıkıyla uygulanabilmesi için söz konusu Taraf ile işbirliğini geliştirmeyi amaçlayan tavsiyeler.

13) GREVIO'ya, Sözleşmenin geniş çapta veya defalarca ihlalinin önlemesi veya sınırlanması amacıyla derhal müdahale gerektiren sorunların bulunduğunu gösteren güvenilir bilgiler ulaştığında, kadınlara yönelik ciddi, büyük çapta veya sürekli şiddet uygulanmasını önlemek için taraflarca alınan tedbirlere ilişkin özel bir raporun acilen sunulmasını talep edebilir.

14) GREVIO, söz konusu Tarafın verdiği bilgileri ve kendisine ulaşan diğer güvenilir bilgileri göz önüne alarak, bir veya daha fazla üyesini, bir soruşturma yapıp acilen GREVIO'ya rapor etmek üzere tayin edebilir. Gerektiğinde ve söz konusu Tarafın rızası ile, bu soruşturma kapsamında söz konusu ülkeye bir ziyaret de yapılabilir.

15) 14. fıkrada sözü edilen soruşturmanın bulguları incelendikten sonra GREVIO bu bulguları, kendi yorum ve tavsiyelerini ekleyerek söz konusu Tarafa, durum gerektiriyorsa Taraflar Komitesine ve Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesine iletecektir.

Madde 69 – Genel tavsiyeler

GREVIO uygun düşen ve gereken her durumda, bu Sözleşmenin uygulamasına ilişkin genel tavsiyeler belirleyebilir.

Madde 70 – İzlemede parlamentonun rolü

1) Ulusal parlamentolar, bu Sözleşmenin uygulanması için alınan tedbirlerin izlenmesine katılmaya davet edilecektir.

2) Taraflar GREVIO raporlarını kendi ulusal parlamentolarına sunacaklardır.

3) Avrupa Konseyi Parlamenter Asamblesi, bu Sözleşmenin uygulamalarını düzenli aralıklarla değerlendirmeye davet edilecektir.

X. Bölüm – Diğer uluslararası enstrümanlarla ilişkiler

Madde 71 – Diğer uluslararası enstrümanlarla ilişkiler

1) Bu Sözleşme, Sözleşmeye Taraf olan ülkelerin Taraf olduğu veya Taraf olacağı ve bu Sözleşmenin ele aldığı konular hakkında hükümler içeren diğer uluslararası enstrümanlardan doğan yükümlülükleri etkilemeyecektir.

2) Bu Sözleşmenin Tarafları, Sözleşmenin hükümlerini tamamlamak veya güçlendirmek veya bu hükümlerle ifadesini bulmuş prensiplerin uygulanmasını kolaylaştırmak amacıyla birbirleriyle, bu Sözleşmenin ele aldığı konularda iki taraflı veya çok taraflı anlaşmalar yapabilirler.

XI. Bölüm – Sözleşmede yapılacak değişiklikler

Madde 72 – Değişiklikler

1) Taraflardan herhangi birinin bu Sözleşmede değişiklik yapmak üzere getireceği her teklif, Avrupa Konseyi Genel Sekreterine iletilecek ve Genel Sekreter tarafından Avrupa Konseyi üye Devletlerine, bütün imza sahiplerine, bütün Taraflara, Avrupa Birliğine, Madde 75'in hükümleri uyarıca bu Sözleşmeyi imzalamaya davet edilen Devletlere ve Madde 76'nın hükümleri uyarınca bu Sözleşmeyi kabul etmeye davet edilmiş bütün Devletlere gönderilecektir.

2) Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi, değişiklik teklifini değerlendirecek ve, bu Sözleşmenin Avrupa Konseyi üyesi olmayan Tarafların görüşünü aldıktan sonra, Avrupa Konseyi Kuruluş Belgesi Madde 20.d'de belirtildiği şekilde çoğunluk sağlayarak değişikliği kabul edebilecektir.

3) Bakanlar Komitesi tarafından 2. fıkraya göre kabul edilen değişiklik metni, onaylanmak üzere Taraflara gönderilecektir.

4) 2. fıkraya göre kabul edilen herhangi bir değişiklik, tüm Tarafların onaylarını Genel Sekretere bildirdikleri tarihten itibaren bir aylık sürenin bitimini izleyen ayın birinci günü yürürlüğe girecektir.

XII. Bölüm – Son maddeler

Madde 73 – Bu Sözleşmenin etkileri Bu Sözleşmenin hükümleri, kadına yönelik şiddet ve aile içi şiddeti önlemeye ve bunlarla mücadeleye çalışan kimselere daha uygun haklar tanıyan veya tanıyacak olan iç hukuk hükümlerinin ve halen yürürlükte olan veya yürürlüğe girme ihtimali bulunan bağlayıcı uluslararası enstrümanların hükümlerinin uygulanmasını engellemeyecektir.

Madde 74 – Uyuşmazlıkların çözümlenmesi

1) Taraflar, bu Sözleşmenin hükümlerinin uygulanması veya yorumlanmasında ortaya çıkabilecek herhangi bir uyuşmazlığı karşılıklı olarak görüşerek, uzlaşarak, bir hakeme başvurarak veya karşılıklı olarak anlaşarak belirleyecekleri herhangi bir barışçıl yoldan çözümlemenin yollarını arayacaklardır.

2) Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi, anlaşmazlığa düşen Tarafların başvurabileceği, tarafların üzerinde mutabık kalmaları halinde, çözüm yöntemleri oluşturabilir.

Madde 75 – İmzalama ve yürürlüğe girme

1) Bu Sözleşme Avrupa Konseyi üye Devletlerinin, hazırlanma sürecine katılmış üye olmayan Devletlerin ve Avrupa Birliğinin imzasına açılacaktır.

2) Bu Sözleşme onaya veya kabule tabidir. Onay veya kabul belgeleri Avrupa Konseyi Genel Sekreterliğine teslim edilecektir.

3) Avrupa Konseyi üye devletlerinden en az sekizi dahil olmak üzere, Sözleşmeyi imzalayan 10 devletin, 2. fıkranın hükümleri uyarınca Sözleşmenin bağlayıcılığına rıza gösterdiklerini ifade etmelerinden itibaren üç aylık sürenin bitimini izleyen ayın birinci günü yürürlüğe girecektir.

4) 1. fıkrada söz edilen ve Sözleşmenin bağlayıcılığına rıza gösterdiğini sonradan bildiren devletler veya Avrupa Birliği açısından Sözleşme, onay veya kabul belgesinin teslim tarihinden itibaren üç aylık sürenin bitimini izleyen ayın birinci günü yürürlüğe girecektir.

KAYNAKLAR

Acar, Feride; "*Kadınların İnsan Hakları: Uluslararası Yükümlülükler*", **20. Yüzyılın Sonunda Kadınlar Ve Gelecek**, Editör: Oya Çitçi, Türkiye Ve Ortadoğu Amme İdaresi Enstitüsü Yayınları, No: 285 Birinci Baskı, Ankara, Kasım 1998.

Akıncı, Ziya; Demir Gökyayla, Cemile, **Milletlerarası Aile Hukuku**, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2010.

Aydemir/Karal, Uluslararası Stratejik Araştırma Kurulu, USAK Rapor No:12-01 (link)

Bakırcı, KadriyeYalçın Türkan ve Uygur, Gülriz yönetiminde gerçekleştirilen ve "*Kadına Yönelik Aile İçinde Şiddetle Mücadele Projesi, Uluslararasrası Belgeler*", adıyla Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü yararına eğitim çalışmaları için rapor haline getirilmiş, yayınlanmamış çalışma, Ankara, 2007.

Baktır, Selma; **Aile Mahkemeleri,** Yetkin Yayınları, Ankara, 2003.

Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu, **Aile İçi Şiddetin Sebep Ve Sonuçları**, 2. Bası, Ankara, Bizim Büro Basımevi, 2000.

Başlar, Kemal; **Türk Mahkeme Kararlarında Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi**, Şen Matbaa, Ankara, Nisan 2008.

Beauvoir, S., İkinci Cinsiyet, 1949 . (Çeviri, Bertan Onaran, Payel Yayınları, İstanbul, 1970), s. 138139.

DİŞSİZ, Melike, HOTUN ŞAHİN, Nevin, Sağlık Çalışanlarının Aile İçi Şiddet Deneyimleri ve Bu Konudaki Yaklaşımlarının Belirlenmesi s.17, Hemşirelikte Araştırma Geliştirme Dergisi, 2008, Cilt 10, Sayı 2

Dördüncü Dalga Feminizm Üzerinde, SSSJournal,Özdemir, Hacı/Aydemir, Duygu,vol 5, issue 32, Nisan/2019, s.1708

Ediz, A., Altan, Ş. / Türkiye'de Kadına Yönelik Şiddet Üzerine Bir Alan Araştırması, TBB Dergisi, 2017.

Erdem, Mehmet; "*Aile İçi Şiddet Ve 4320 Sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun*, **Türkiye Barolar Birliği Dergisi**, Kasım Aralık 2007.

Hürriyet Gazetesi, 9 Haziran 2009

Jansen, H., Üner, S., ve diğerleri, **Türkiye'de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet**, Ankara, 2009, s. 89.

Jansen, H., Üner, S., ve diğerleri s.52.

Jansen, H. / Üner, S., ve diğerleri, Türkiye'de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet, Ankara, 2009, s. 99.

"*Kadına Yönelik Aile İçinde Şiddetle Mücadele Projesi, Uluslararası Belgeler*", Gülriz Uygur, Türkan Sancar ve diğerleri, Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü için rapor haline getirilmiş, yayınlanmamış çalışma, Ankara, 2007.

Kadının ve Kadın Yurttaşın Haklar Bildirgesi, http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/38/297/2716.pdf

Karakaya, Ramazan , "Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun" 3. baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2021

Karınca, Eray; "*Kadına Yönelik Şiddet*", **Radikal Gazetesi**, 16. Ekim 2007.

Karınca, Eray; **Kadına Yönelik Aile İçi Şiddete İlişkin Hukuksal Durum Ve Uygulama Örnekleri**, Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü Yayını, Aralık 2008.

Karınca, Eray**; Sorularla Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet,** Ankara Barosu Yayını, Ankara, 2009.

Karınca, Eray**; Kız Doğursun Analar***,* Bilgi Yayınevi, Ankara, Ekim 2011.

Karınca, Eray**; Sorularla Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet,** Türkiye Barolar Birliği Yayını, Ankara, Haziran 2010.

Karınca, Eray; "*Sorun çözmek yerine dosyayı karar bağlama",* **Radikal 2**, 25 Nisan 2010.

Karınca, Eray; *Aile Hâkimliği Aile Hekimliği Gibi Olmalı*, **Hürriyet** t**Gazetesi**, 22 Eylül 2009, s.6.

Karınca Eray; *Aile Mahkemelerinde Reform Önerileri***, Cumhuriyet Gazetesi**, 13 Ekim 2009 s.2.

Karınca Eray; *Devlet Ne Yapmalı?* **Radikal Gazetesi, Radikal İki Eki**, 5, Temmuz 2009 gün, s.7.

Karınca, Eray, Sorularla Kadına Yönelik Şiddete Karşı Mücadele, (Hukukçunun ElKitabı) Muğla Barosu, 2013, s.21.

Karınca Eray, Sorularla Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet, Türkiye Barolar Birliği Yayınları, Şen Matbaa, Birinci Baskı 2010, s. 167

KARINCA, Eray, Kadına yönelik şiddetle mücadele el kitabı, Muğla Barosu, 2013, s.81-82.

KARINCA, Eray, Sorularla Kadına Yönelik Şiddete Karşı Mücadele, Muğla Barosu, 2013

Moroğlu, Nazan, **Kadınların İnsan hakları Sözleşmesi**, On İki Levha Yayıncılık A.Ş. İstanbul, Aralık, 2009

OğuzTürkiye Kararı, (Başvuru no. 33401/02) 9 Haziran 2009; Kararın kısa özet çevirisi KAHDEM Çalışma Grubu Üyesi , akademisyen Özge Yücel tarafından yapılmıştır:

Püsküllüoğlu, Ali; **Türkçe Sözlük**, Yapı Kredi Yayınları, 1. baskı, İstanbul, Ekim 1995

Radikal Gazetesi, 9 Haziran 2009.

Radikal Gazetesi, 20.4.2012

Resmi Gazete 8 Mart 2012 tarih, Sayı : 28227 (Mükerrer), Karar Sayısı : 2012/2816,

Star Gazetesi, 9 Haziran 2009

Sirmen Koçhisarlıoğlu, **Karşılaştırmalı Hukukta Aile Mahkemeleri Ve** Türkiye Aile Mahkemelerinin Kurulmasında Yararlanılabilecek Bir Model, Kamu-İş Hukuku ve İktisat Dergisi, c5, S.18, S.104.

Şerife Yiğit/Türkiye Davası, Başvuru No:3976/05, Strazburg, 20 Ocak 2009.; Dışişleri Bakanlığı Çok Taraflı Siyasî İşler Genel Müdürlüğü tarafından Türkçe'ye çevrilmiş olup,gayrıresmî tercümedir.;Bkz.; www.inhak-bb.adalet.gov.tr/aihm/karar/**serifeyigit**12.05.**2009**.doc

Uğur, Hüsamettin, *Uluslar arası* Sözleşmeler ve AİHM Kararları Işığında Ailenin *Korunmasına Dair Kanun ve Gayriresmi Evlilikler Hakkında Yargıtay Kararı*, **Terazi Hukuk Dergisi,** Haziran 2009

Yaraman, Ayşegül, "Cinsiyetçi İkiyüzlülük", Bağlam Yayıncılık, İstanbul, Birinci Basım, Ağustos, 2020,

adalet.gov.tr

anayasa.gov.tr

bianet.org

ksgm.gov.tr

mevzuat.adalet.gov.tr

https://www.milligazete.com.tr/haber/4344786/istanbul-sozlesmesi-neden-feshedilmeli

milliyet.com.tr

radikal.com.tr

rega.basbakanlik.gov.tr

tdk.gov.tr

turkhukuksitesi.com

tumgazeteler.com

https://ailevecalisma.gov.tr/ksgm/siddete-maruz-kalindiginda/

http://www.5harfliler.com/siddet-onleme-merkezleri/

FRA, *https://rm.coe.int/1680591fd9*

http://www.manisadenge.com/saglik/Şönimin-hizmetlerine-yenisi-eklenecek-h42940.html

"UN Women Global Database On Violence Against Women:Turkey" https://evaw-globaldatabase.un women.org/en/countries/asia/turkey

http://www.radikal.com.tr/Radikal.aspx?aType=RadikalDetayV3&CategoryID=77&ArticleID=1049055, Barçın Yiyanç'ın Feride Acar ile yaptığı röportaj, Erişim Tarihi 20.4.2012

https://www.dogrulukpayi.com/bulten/istanbul-sozlesmesi-kadinlara-yonelik-siddetle-mucadele?gclid=Cj0KCQjwzZj2BRDVARIsABs3l9JPa33RIje2WqGRNEj6fC2_1qGrTJZaGnyRaq78PN9gbewZkH1DhU8aAkpwEALw_wcB İstanbul Sözleşmesi Kadına Karşı Şiddetle Mücadele isimli metin, Erişim tarihi 21.05.2020

http://www.turkhukuksitesi.com/showthread.php?p=266024#post266024

https://www.yeniakit.com.tr/haber/6284-yuva-yikmaya-devam-ediyor-955613.html

https://www.yeniakit.com.tr/haber/6284-yasasi-siddeti-daha-da-artiriyor-1063267.html

https://www.haberturk.com/son-dakika-taksici-dehseti-kadini-yumruklayip-bogazini-sikti-haberler-2698819

Ankara 8. Aile Mahkemesi'nin E: 2008/678, K: 2008/898 sayılı, ve 21.7. 2008 günlü direnme kararı;Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun E: 2008/2-695, K: 2008/710 sayılı ve 26.11.2008 günlü kararıyla onanmıştır. (Mahkemenin karar kartonundan alınmıştır.)

Ankara 8. Aile Mahkemesi'nin, E: 2007/898, K: 2009/605 sayılı ve 13. 5. 2009 günlü kararı; (Mahkemenin Karar Kartonundan alınmıştır.)

Türk Dil Kurumu Terimler Sözlüğü

Hürriyet Gazetesi, 29.7.2012 günlü sayı,

Anayasa Mahkemesi Kararı, Salih Söylemezoğlu, B. No: 2013/3758, 6/1/2016,

Anayasa mahkemesinin 28.11.2013 gün ve 2013/119 E., 2013/141 K. sayılı kararı (R.G. Tarih ve sayı 27.03.2014-28954)

Ankara 8. Aile 2008/108 D.İş Esas 2008/107 D.iş ve 18.12.2008 günlü kararı

18 Eylül 2002 tarih ve 24880 sayılı Resmi Gazete.

Hukuk Genel Kurulu'nun 21.11.2012 günlü ve 2012/2-654E.,2012/817 sayılı kararı

Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri Hakkında Yönetmelik m. 3/ö

Milliyet Gazetesi, 9 Haziran 2009

T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, Türkiye'de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet, Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü, Ankara, 2009